prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih Slovenije

Ljubljana, 9. decembra 1977 — Številka 20

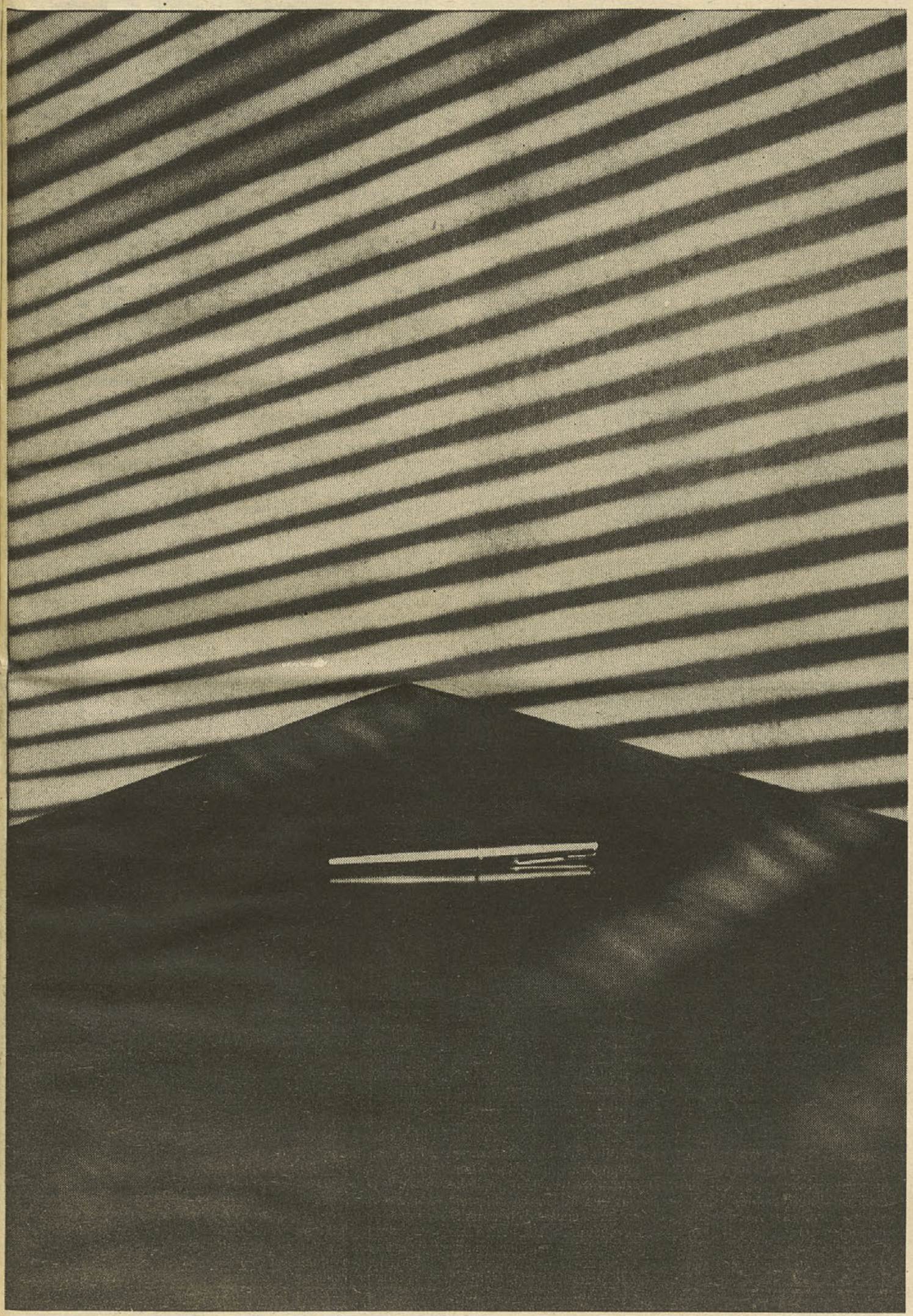

Nalivno pero (Foto: Dragan Arrigler)

Brez ljubezni do domovine ne more biti resničnega internacionalnega občutja, a brez tega ni niti ljubezen do domovine resnična. — Moša Pijade

Domovinskih čustev ni mogoče zmagati z denarjem. — Dimitar Miladinov

Vojna je zanikanje človeka. — Veselin Masleša

Kultura ljudi in humanizem morata biti na ravni današnjih civilizacijskih dosežkov tehnike in znanosti. Če ni tako, postanejo lahko ti dosežki za človeka prekletstvo. — Tito

Tako kot kapitalizem ni nastal zaradi lastnosti ljudi, tudi birokracija ni posledica lastnosti ljudi. — E. Kardelj

Prave in resnične svobode nikoli ne more biti preveč. — V. Vlahović

Rudi Lešnik

Obveščanje, ki vzgaja

Brez dobre obveščenosti ni mogoče ustrezno sklepati in odločati. Samoupravljanje zahteva razvito medsebojno komunikacijo, ki ne more biti zožena zgolj na posredovanje podatkov o dogodkih, pojavih in dejstvih, temveč je to možnost za boljše razpletanje različnih življenjskih vprašanj. To pomeni, da na primer časnik prikazuje dejstva, često medsebojno nepovezana in navzkrižna, toda obenem skuša iskati tudi načine in poti za odpravo nasprotij. V samoupravnih odnosih se ni mogoče omejevati le na posredovanje različnih mnenj, potrebno jih je podrobneje razložiti, odkrivati vzroke in slutiti posledice, hkrati pa to ovrednotiti glede na razmere in razvoj, ki smo si ga začrtali.

Obveščanje, ki vzgaja, je bistveno. To pomeni, da pomaga ljudem v naporih za lasten in družbeni razvoj. In prav za to ni dovolj le razlagati temeljna načela samoupravnega razvoja, pojasnjevati obči vzgojni smoter in abstraktno razpredati misli o možnostih vsestranskega razvoja osebnosti, ampak je treba združevati ustvarjalne napore vseh ljudi pri reševanju stisk, zapletov in ovir, ki se pojavljajo. Sredstva obveščanja odigravajo izredno pomembno vlogo, ko zavzeto posredujejo različna mnenja, hotenja in predloge, oplemenitena z vrednostnimi gledišči. Ob tem se ključni ustvarjalci vrednot, delovni ljudje, sami vzgajajo, dopolnjujejo in razvijajo v vedno boljše samoupravljalce.

Gotovo ni zadosti, če na primer najde na straneh Prosvetnega delavca mesto vest, da so v kakem kraju začeli celodnevno šolo. Vse več je vreden opis, kako so razvozlali protislovja, ovire, ki so se z njimi spopadali, preden so lahko odprli celodnevno bivanje učencev v vzgojno organiziranem okolju. Le tako osvetljena informacija lahko vzgaja in s tem pomaga še drugim, ki spet izvirno v svojem okolju organizirajo celodnevno šolo. Stisk, težav in nasprotij se ni treba sramovati in jih prikrivati, saj so del vsakodnevnega življenja. Manj jih imajo le tisti, ki čakajo in se sploh ne lotevajo dela; to pa je najslabše. Stiske in težave je treba odkrivati tudi ob uspehih, kajti vsak uspeh je dosežek naporov, spopadov z različnimi ovirami. Če to storimo, pomagamo, da jih tudi drugi morda pravočasno opazijo in jih hitreje odpravijo. Ni toliko vredna količina informacij kakor globlje osvetljena informacija, ki lahko močneje vzgojno učinkuje.

Samoupravljalec bo učinkovit, če bo poleg spoznanja, kaj hoče doseči, vedel tudi, kako bo cilj uresničil. Poglejmo le, koliko zapletov in iskanja je pri uresničevanju preobrazbe vzgajanja in izobraževanja. Centri usmerjenega izobraževanja se porajajo dokaj počasi. V vsakem okolju se pojavljajo zapleteni razlogi od prostorskih, kadrovskih do neustrezno lokalističnih, in postopki zastajajo. Razumljivo, da so vprašanja svojevrstna v vsakem okolju, toda samoupravljalci, ki jih rešujejo, se vendar laže in hitreje lahko znajdejo, če poznajo napore in težave iz drugega posebnega okolja, kajti idejna osnova družbenih nalog je povsem enotna v razvoju samoupravnega socializma. Praksa preverja teorijo, zato jo tudi gradimo iz prakse, ki ji je obveščanje namenjeno, a tudi iz nje izvira. Le na takem odnosu se lahko krepi ustvarjalno obveščanje, ki zajame na primer pedagoške delavce, da niso predvsem bralci svojega časnika, temveč tudi njegovi zavzeti oblikovalci.

Zdaj ko v delovnih kolektivih pospešeno izdelujejo merila za nagrajevanje po delu skladno z zakonom o združenem delu, bi bile še kako potrebne podrobneje osvetljene informacije o tem, kako so v različnih delovnih organizacijah to reševali, kakšne težave, nasprotja, stiske in dobri predlogi ter zamisli so se pojavljali.

V zavzetem združevanju ustvarjlne misli, ki odseva lahko prav prek sredstev obveščanja, je mogoče strniti napore za učinkovito izboljšavanje prakse, v kateri se sproste ustvarjalne sile delovnih ljudi. Za to pa je potrebno veliko komunikacijske kulture, da s podrobno osvetljenimi informacijami ne bi po nepotrebnem prizadevali posameznikov ali kolektivov, ki so sicer po svoji vesti in prepričanju, po svojih interesih in potrebah iskali rešitev, čeprav je marsikatera zamisel morala zbledeti pred življenjsko veljavnejšimi utemeljitvami. Kulturno obveščanje je treba razvijati in ohranjati na taki ravni, da ne izziva informacija nepotrebnih samoobrambnih mehanizmov, temveč zbuja zadoščenje, da so navzlic neuveljavljenim poskusom pri rešitvi problema posamezniki in skupine sodelovali in s svojo aktivnostjo tudi prispevali k trenutno sprejemljivim odločitvam. Razumljivo, da pa je brez popuščanja treba zatreti vsako zavestno in namerno zaviranje pri uresničevanju priznanih smotrov.

Obveščanje, ki vzgaja, si morajo kar najbolj razviti tudi pedagoški delavci prek svojega časnika. Tu je mesto za odprto prikazovanje problemov, ki jih ni malo, a obenem mesto za posredovanje izkušenj, predlogov in uspehov iz življenja in dela v pedagoških kolektivih in v vzgojnoizobraževalnem procesu. Za ustvarjalno obveščanje je potrebna dobra mera samozavesti, zaupanja in hotenja; svoj list pa lahko izkoristimo, da si medsebojno pomagamo pri reševanju različnih vprašanj in obenem javno prikažemo svoje napore, stiske in uspehe. To bo tem učinkovitejše, kolikor bolj bodo v obveščanju sodelovali starejši in mlajši, izkušeni veterani vzgojnega dela in tisti, ki se nanj šele pripravljajo, poleg pa še drugi v združenem delu, ki potrebujejo vzgojo, ustrezno potrebam in razvoju. Pretok informacij v združenem delu omogoča boljše odločanje v delu in medčloveških odnosih. Brez tega pa ni dobrih ustvarjalnih uspehov.

Organizirano, pa vendar samostojno

Če bi hoteli na kratko oceniti dejavnost Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja v zadnjem obdobju, bi lahko rekli, da je spet zaživela z obnovljeno močjo. Posebno dejavno in prizadevno je pomagal šolam prav v zadnjem obdobju — z objavo gradiva za pripravo samoupravnih aktov, usklajenih z zakonom o združenem delu in z dobro pripravljenimi območnimi posveti; na teh so se v razpravah zvrstila vsa pomembnejša vprašanja, ki spremljajo vsakodnevno delo naših učiteljev.

Poročilo o materialnem položaju vzgoje in izobraževanja je bilo tako nazoren prikaz resničnih razmer, da so ga obravnavali tudi organi družbenopolitičnih organizacij zunaj področja šolstva. Valorizacija osebnih dohodkov prosvetnih delavcev je bila predmet obravnave na sejah SZDL, Izobraževalne skupnosti Slovenije, Zveze sindikatov in še marsikje. Zdaj je ta pot popravljanja neurejenega končana. Vsaj upajmo, da je tako. Na plenarni seji republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja, letošnjega 24. novembra, je bila znova poudarjena zahteva po sistemski rešitvi te problematike.

Območna posvetovanja, ki jih je organiziral republiški odbor, so veliko prispevala k urejanju samoupravnih aktov »po novem«. Šole jih bodo lahko pravočasno pripravile, saj so se lotile dela resno in prizadevno. Ob tem je bilo v razpravi poudarjeno, da gradivo, objavljeno v Prosvetnem delavcu, v resnici ni bil vzorec, temveč spodbuda za razpravo na območnih posvetih in v delovnih organizacijah. Potrebna je enotna metodologija del in opravil, saj imajo vse vzgojnoizobraževalne organizacije v republiki enake temeljne naloge. Prosvetni delavci želijo, naj bi se v ta prizadevanja vključil tudi pedagoški inštitut in se ukvarjal s konkretnimi problemi na posameznih ožjih področjih vzgoje in izobraževanja. Za sedaj naj bi šole upoštevale metodologijo iz predloženih tez za območne posvete, razporeditev delovnega časa v 42-urnem delovnem tednu in elemente vrednotenja kakovosti, ki so značilni za določeno področje. (O tem govore stališča in predlogi s 14. plenarne seje, objavljeni v današnji številki Prosvetnega delavca.)

V razpravi o osnutku II. samoupravnega sporazuma so se spet pojavila vprašanja, ki zahtevajo v praksi čim prejšnje odgovore. O tem, kaj je minulo delo, kdo naj ocenjuje in kako, kdo bo ocenjeval ravnatelja, kolikšen odstotek nagrajevanja bo pripadal kakovosti itn. Ta vprašanja so odprta in prepuščena delovnim skupnostim. Povedano pa je bilo — vsaj kar zadeva način ocenjevanja — naj bi v večjih kolektivih ocenjevali posamezne skupine, v manjših pa vse člane skupaj. Veliko odgovornost bo imel ravnatelj, čeprav naj ne bi bil član komisije za ocenjevanje. Zelo dobro bo, če bo pri ocenjevanju nekaterih elementov sodeloval tudi pedagoški svetovalec. Svetovalci namreč dobro poznajo delo učiteljev, posebno na nekaterih območjih. Vsak član kolektiva se bo seveda lahko pritožil, če bo menil da so ga ocenili napak.

Ocenjevalna obdobja naj bi bila urejena življenjsko. Na primer: kakovost lahko ocenjujemo za daljše časovno obdobje, mejniki bi bili lahko — tako kot doslej — konferenčna obdobja. Zanimivo je tudi vprašanje, kdo bo ocenjeval delo šol. Na plenarni seji smo slišali, naj bi to opravljali izobraževalna skupnost, svetovalci Zavoda SRS za šolstvo in uporabniki. V osnovni šoli Janko Padežnik v Mariboru sodelujejo pri takem ocenjevanju Zavod SRS za šolstvo, izobraževalna skupnost, ZPM, Zveza kulturnoprosvetnih organizacij idr., saj so pri ocenjevanju dela šole upoštevani tudi: delo pionirske organizacije, razne akcije, tekmovanja itn. In še ena zanimivost: tam, kjer tako ocenjujejo, so šole začele sestavljati bolj natančna poročila o svoji dejavnosti.

Zadeve se torej počasi vendarle spreminjajo. Tudi na bolje.

MARJANA KUNEJ

Delne izboljšave

Nenehno povečevanje razlik med osebnimi dohodki v gospodarstvu in osebnimi dohodki v vzgoji in izobraževanju je v zadnjem času doseglo kritično mejo, ki je začela ogrožati kakovost vozgojnoizobraževalne dejavnosti. Takšno stanje je tudi izredno negativno vplivalo na razpoloženje prosvetnih delavcev, zlasti v trenutku, ko si prizadevamo uveljaviti dohodkovne odnose in nagrajevanje po delu in rezultatih dela v skladu z zakonom o združenem delu.

Zaostajanje, ki je po primerjalni metodi na pogojno nekvalificiranega delavca doseglo že 25-odstotno razliko na škodo delavcev v vzgoji in izobraževanju, v Ljubljani pa celo 30-odstotno, je spodbudilo široko družbenopolitično akcijo. Na pobudo sindikatov, samoupravnih interesnih skupnosti in Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je republiški izvršni svet predlagal skupščini, naj dovoli izjemno uporabo dela presežka sredstev samoupravnih interesnih skupnosti za valorizacijo osebnih dohodkov v osnovnem šolstvu in delu usmerjenega izobraževanja, poleg tega pa tudi v gledališčih in knjižnicah, kjer je materialni položaj podoben.

Na minuli seji skupščine izobraževalne skupnosti Slovenije so — glede na priporočila republiške skupščine — razpravljali o nastalem položaju in se dogovorili o načinu valorizacije osebnih dohodkov.

Na skupščini so so dogovorili, naj občinske izobraževalne skupnosti valorizirajo dohodke tako, da bo mogoče doseči osebni dohodek učiteljev v Sloveniji v višini 3.119 dinarjev na pogojno nekvalificiranega delavca. V enotnem programu bo vračunana za solidarnostno prelivanje razlika med 2.886 dinarjev na pogojno nekvalificiranega delavca, kolikor je bil predviden osebni dohodek v ceni za leto 1976, in 3.119 dinarjev, kolikor naj bi dosegli v letu 1977. To pomeni, da se bodo osebni dohodki zvišali za 8,1 %. Obenem je izobraževalna skupnost Slovenije priporočila občinskim izobraževalnim skupnostim, da valorizirajo ceno za popravek osebnih dohodkov tudi za dopolnilni program. Sredstva za pokritje valorizacije do 2.886 na pogojno nekvalificiranega delavca morajo izobraževalne skupnosti zagotoviti s ceno za redni enotni program, razliko do 3.119 dinarjev pa iz zbranih presežkov. Ceno bodo smeli valorizirati šele po obravnavi na zborih uporabnikov in zborih izvajalcev izobraževalnih skupnosti, o valorizaciji pa morajo razpravljati tudi občinski zbori združenega dela. Pripraviti morajo tudi dopolnilo k samoupravnim sporazumom o temeljih plana in ga skupaj z dopolnilom za leto 1978 predložiti delavcem v združenem delu v razpravo in sprejem.

Valorizacija osebnih dohodkov se lahko izvede tudi v tistih organizacijah združenega dela v usmerjenem izobraževanju, ki niso po 11 mesecih letošnjega leta dosegle na pogojno nekvalificiranega delavca 3.119 dinarjev. Na podlagi dobljenih poročil šol in kopije obrazca, ki ga predložijo ob dvigu osebnih dohodkov, bo izvršni odbor ugotovil, kje za polno obremenitev niso dosegli gornjega poprečja. Sredstva bodo zagotovljena iz rezerve ali pa z najetjem premostitvenega kredita. Valorizacija se bi izvedla od 1. 1. 1977 dalje.

Na seji so delegati podali tudi več pobud za pravičnejše ovrednotenje materialnega položaja vzgoje in izobraževanja. Izvršni odbor izobraževalne skupnosti Slovenije so zadolžili, da poišče možnosti vgraditve takšnih instrumentov v samoupravne sporazume, ki bodo omogočili hitrejšo odpravo razlik med materialnim položajem vzgojnoizobraževalne dejavnosti in ostalim združenim delom. Prav tako so zadolžili izvršni odbor, da ugotovi možnosti za povečanje akontacij na pogodbeni znesek iz leta 1977 že v prvih mesecih prihodnjega leta, ko bo potekal sistem začasnega financiranja. Tako bi že v začetku leta vsaj delno izboljšali materialni položaj vzgoje in izobraževanja.

IGOR ŽITNIK

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja in Izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štirinajstdnevno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor. Direktor in glavni urednik Rudi Lešnik, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko.
Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/I, telefon 315-585.
Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/I, telefon 22-284, poštni predal 355-VII.
Rokopisov in fotografij ne vračamo.
Letna naročnina: 70 din za posameznike, za šole in druge ustanove 120 din. Št. tek. računa 50101-601-16915.
Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643
Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

Stališča in predlogi

S 14. plenarne seje republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja

Delegati republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja Slovenije so na svoji 14. seji dne 23. 11. 1977 razpravljali tudi o aktivnosti naših organizacij pri uveljavljanju določil zakona o združenem delu ter obravnavali osnutke dokumentov, ki urejajo ekonomske odnose na področju vzgoje in izobraževanja (osnutek samoupravnega sporazuma ter pripombe k tezam za izdelavo pravilnika o delitvi osebnih dohodkov po rezultatih dela, ki so bile podane na štirinajstih regijskih posvetih.) V zvezi s to problematiko so delegati oblikovali te predloge in stališča:

— Delegati soglašajo z ugotovitvami iz predložene cene aktivnosti naših organizacij pri uveljavljanju določil zakona o združenem delu. Osnovne organizacije kot tudi pretežna večina občinskih odborov, so se organizirano in tvorno lotile uresničevanja sprejetih akcijskih programov. Iz poročil delegatov je moč sklepati, da ni bojazni, da bi prekoračili z zakonom določen rok za samoupravno sprejemanje sporazuma o združevanju dela delavcev v TOZD (skladno z določili 462-489 člena ZZD) ter pravilnikov o delitvi osebnih dohodkov po rezultatih dela. Kljub temu predlagajo občinskim svetom ZSS in komisijam za spremljanje izvajanja zakona o združenem delu, da pomagajo tistim delovnim skupnostim šol in drugih vzgojnoizobraževalnih ustanov, ki jim priprave in sprejemanja teh dokumentov povzroča težave.

— V zvezi s pripravo pravilnikov o delitvi osebnih dohodkov so delegati sklenili predlagati delovnim skupnostim s področja vzgoje in izobraževanja, naj upoštevajo metodologijo iz predloženih tez za regijske posvete, razporeditev delovnega časa v okviru 42-urnega delovnega tedna, elemente vrednotenja kakovosti dela, ki so specifični za določeno področje dejavnosti. Pri razporejanju sredstev za posamezna ocenjevalna področja predlagajo najmanj 25% za kakovost dela. Delegati menijo, naj se delo vrednoti mešano s tem da bi kakovost dela ocenjevali daljše časovno obdobje, ki ga določijo delavci. To je tudi v skladu s stališči RS ZSS;

— Posebno skrb naj osnovne organizacije sindikata posvetijo načinu ocenjevanja. Delegati opozarjajo na to, da mora sleherni delavec aktivno sodelovati pri oblikovanju predlogov, le-ti pa morajo biti sprejeti skladno z določili zakona o združenem delu in statutom šole. Pri ocenjevanju je treba izključevati morebitne subjektivne vplive in izhajati iz medsebojnega zaupanja.

— Glede samoupravnega sporazuma dejavnosti predlagajo delegati komisiji za koordinacijo, da čimprej pripravi predlog sporazuma. Pri tem naj smiselno upošteva pripombe in predloge skupnih komisij, regijskih posvetov, plenarne seje RO ter od posameznih udeležencev. Predlog naj komisija objavi v prilogi lista Prosvetni delavec. Obenem se je treba lotiti nadaljnjih faz sprejemanja sporazuma ter pobuditi razprave o njegovi vsebini v vseh interesnih skupnostih, ki naj postanejo podpisnik tega dokumenta. Delegati predlagajo udeležencem sporazuma, da prek koordinacijske komisije predlagajo interesnim skupnostim razpravo in podpis vsaj prvega dela sporazuma in razloge obrazložijo (586. čl. ZZD);

— Delegati RO ponovno izpostavljajo že sprejeti sklep, da se pripravi in uveljavi enotni sporazum za vso področje vzgoje in izobraževanja, znotraj katerega posamezne veje dejavnosti usklajujejo svoje interese. V določilih sporazuma je treba predvideti tako obliko samoupravne organizacije, ki bo omogočala izražanje pristnih interesov vsake veje dejavnosti in bo usklajena z določili zakona o združenem delu ter z drugimi zadevnimi predpisi;

— Glede urejanja ekonomsko dohodkovnih odnosov v celodnevnih osnovnih šolah predlagajo delegati, naj interesne skupnosti in celodnevne osnovne šole opredelijo z merili za oblikovanje dohodka vrednotenje dejavnosti šol tako, da bodo upoštevali povečan obseg in kakovost dela teh šol.

Mogočni spomeniki lepšajo park Lezienka.

Pred drugim posvetovanjem o moralni vzgoji

Katedra za družbenomoralno vzgojo, marksistični center pri Univerzi v Mariboru in Zavod SR Slovenije za šolstvo so lanskega oktobra organizirali posvetovanje o družbenomoralni vzgoji v osnovni šoli. Potrebno in zanimivo gradivo je izšlo v posebni knjigi. Zdaj pripravljajo skladno z dolgoročno zamišljenim načrtom drugo posvetovanje, namenjeno metodičnim vprašanjem družbenomoralne vzgoje v osnovni šoli. Nedvomno je tako povezovanje teoretičnih in praktičnih gledišč na področju moralnega vzgajanja tisto, kar učitelji v praksi najbolj potrebujejo.

Na posvetovanju, ki bo februarja 1978 v Mariboru, nameravajo obravnavati družbenomoralno vzgojo v osnovni šoli kot del celotnega procesa idejne preobrazbe vzgajanja in izobraževanja, mesto in vlogo družbenomoralne vzgoje v učnem načrtu osnovne šole, vlogo metodike družbenomoralne vzgoje in njene posebnosti med drugimi metodikami, učni načrt za družbenomoralno vzgojo in samoupravljanje kot metodično načelo. Na temelju učnega načrta za družbenomoralno vzgojo bodo še posebej razpravljali o samoupravljanju in mednacionalnih odnosih v Jugoslaviji, o oblikovanju svetovnega nazora, o medčloveških odnosih in vprašanjih miru in vojne. Ob tem se bodo zlasti metodično poglobili v omenjene vsebine in osvetlili učiteljeve priprave na pouk družbenomoralne vzgoje, izbiro virov, učnih sredstev in oblik ter vprašanja vrednotenja in preverjanja znanja in samoupravno prakso.

R. L.

Koristno povezovanje

Sredi novembra sta minili dve leti, odkar je 16 delovnih organizacij v severovzhodni Sloveniji podpisalo sporazum o snovanju centra pedagoških delovnih organizacij (CPDO). Podpisani sporazum se ni uresničil, so ugotovili na nedavni seji delegatov podpisnic sporazuma. Odprta so ostala mnoga vprašanja vsebinske, pravne in organizacijske narave ter financiranja. Ob nenehnih spremembah v razvoju usmerjenega izobraževanja so tokrat zastavili vprašanje, če je tako zasnovan CPDO še lahko izhodišče za center usmerjenega izobraževanja.

Večina delegatov je ugotovila, da CPDO ni mogoče preprosto enačiti s centrom usmerjenega izobraževanja, katerega jedro sta pedagoška šola in pedagoška akademija, a se vanj ne morejo vključiti organizacijsko enako mnoge druge pedagoške organizacije, ki so sicer potrebne pri izvajanju procesa vzgajanja in izobraževanja pedagoških delavcev. Obenem so se zavzeli za nadaljnji razvoj CPDO, ker je povezovanje teh delovnih organizacij ob skupnih in sorodnih nalogah zelo koristno. Sklenili so ohraniti dogovorjeno združevanje, ga okrepiti in izpeljati. Posebna delovna skupina, ki so jo tokrat sestavili, ima nalogo podrobneje opredeliti znotraj CPDO odnose med pedagoškim centrom usmerjenega izobraževanja in drugimi članicami CPDO, kakor so hospitacijske osnovne šole, pionirska knjižnica, vzgojna posvetovalnica itd., ter natančno določiti vsebine in oblike sodelovanja med posameznimi podpisnicami sporazuma.

R. L.

SAP Vojvodina — Zakon o vzgoji in izobraževanju

Ob vsakem členu komentar

Nekako pred šestimi meseci je bil v vojvodinski skupščini sprejet pokrajinski zakon o vzgoji in izobraževanju, pred nedavnim pa je novosadska delavska univerza Radivoj Čirpanov natisnila 3000 izvodov tega najpomembnejšega prosvetnega dokumenta v pokrajini. Posebna vrednost nove izdaje, ki ima okrog 400 strani, je v tem, da ima vsak člen novega zakona tudi ustrezen komentar, na koncu pa je objavljen še poseben seznam pojmov v petih jezikih — srbohrvaškem, madžarskem, slovaškem, romunskem in rusinskem.

Priprava te knjige je bila vse prej kot lahko opravilo, posebno zato, ker je bilo že v začetku dogovorjeno, da je treba natisniti tudi komentar. To delo — pisanje komentarja ob vsakem členu — je opravila posebna skupina strokovnjakov, ljudi, ki so veliko prispevali v vseh fazah izdelave tega zakona.

Novi zakon, ki je zamenjal 12 dosedanjih zakonov s področja vzgoje in izobraževanja, pomeni pravni temelj za dolgoročni razvoj vzgoje in izobraževanja v Pokrajini. Ne bo odveč, če ponovimo že tolikokrat povedano misel: Ta dokument omogoča uresničevanje socialistične samoupravne preosnove vzgoje in izobraževanja v Vojvodini na temelju stališč desetega kongresa ZKJ, ustave in zakona o združenem delu.

Prav zato sorazmerno hitra izdaja zakona na ta način pomembna in vredna pohvale. Dokument v taki obliki namreč lahko pomaga vsem, ki jim je pri srcu razvoj vzgoje in izobraževanja pri nas, predvsem prosvetnim delavcem in šolam.

Komentarji, ki so ob vsakem členu, niso objavljeni zato, da bi postali obvezno berivo in »model« za neposredno uporabo v praksi ampak zato, da bi pomagali bolje razumeti besedilo zakona, ki je obvezen za vse.

Dogovori v Zveznem odboru Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije

Različne rešitve za delitev po delu

Letošnjega 21. decembra je bila v Beogradu razširjena seja odbora za vzgojo, izobraževanje in znanost, na kateri so obravnavali aktualna vprašanja delitve po delovnih dosežkih.

Luka Broćeta je v svojem uvodu poudaril, da v vseh republikah in pokrajinah že od začetka letošnjega leta delajo delovne skupine in komisije, ki skušajo ob zavzetem sodelovanju drugih dejavnikov najti najustreznejše osnove in merila za delitev sredstev za osebne dohodke po rezultatih dela. Taka skupina je delala tudi pri zveznem odboru Sindikata delavcev družbenih dejavnosti. Prizadevala si je za izmenjavo mišljenj med republikami in pokrajinama — zato da bi najboljše rešitve v organizacijah združenega dela lahko uporabili pri pripravah za izdelavo samoupravnih sporazumov in pravilnikov. Čeprav je bilo sedaj veliko narejenega je razprava pokazala, da bo treba v zadnjem mesecu tega leta opraviti še zelo zahtevne naloge. Rezultat teh prizadevanj bodo nujno potrebni dokumenti, brez katerih ni mogoče uresničiti zakona o združenem delu.

Iz gradiva, ki ga je — kot povzetek dosedanjih prizadevanj — pripravila delovna skupina zveznega odbora, razberemo, da obstajajo različne, velikokrat tudi nasprotujoče si rešitve. Še vedno živi stara praksa, še vedno je veliko nasprotovanj in pomislekov, poveličevanja starega načina delitve po delovnem mestu in strokovni usposobljenosti. Ponekod sindikalne organizacije niso bile dovolj dejavne in prav gotovo bodo ob koncu priprav na izvajanje zakona o združenem delu še težave.

Gradivo poudarja, da je kljub vsemu prevladovalo mnenje, da je vzgojnoizobraževalno delo mogoče in nujno vrednotiti tako kot delo v drugih dejavnostih. Pri tem je treba izhajati iz vrednotenja posameznih opravil ter s kombinacijo različnih prvin ali merskih enot izraziti količino in kakovost rezultatov dela.

Delovna skupina poudarja, da je treba v celotnem delu delavcev vzgoje in izobraževanja zagotoviti taka razmerja, da bo 60 do 70 odstotkov opravil zajetih v pouk, enako pa je treba vrednotiti tudi zunajšolske dejavnosti, ki so zelo pomembne za vzgojo in izobraževanje mladih generacij.

Poleg obsega dela (mesečno, trimesečno ali letno) poudarja delovna skupina še posebej zahtevnost dela. Vsa opravila razvršča v pet skupin: opravila prve stopnje (organizacijsko — vodstvena), druge stopnje (vzgojnoizobraževalna dejavnost), tretje stopnje (administrativno-računovodska), četrte stopnje (razmnoževanje gradiva, priprava in serviranje hrane, delo v telefonskih centralah in ravnanje z drugimi tehničnimi aparati, vzdrževanje čistoče itn.) in pete stopnje (vzdrževanje čistoče v prostorih ipd).

Posebej je poudarjena kakovost opravljenega dela, ki jo ocenijo: uporabniki storitev, strokovni aktivi, strokovnjak, neposredni vodje.

Kakovost je mogoče ocenjevati tudi s testi, anketami, intervjuji, glede na uspehe učencev na tekmovanjih itn.

Razumljivo je, da so pomembne tele komponente: uspešnost pri uporabi delovnih sredstev, ustvarjanje prihranka, smotrna izraba časa, odgovornost pri delu in razmere, v katerih delavec dela. V pravilnikih je treba določiti tudi elemente za ocenjevanje uvajanja novosti, racionalizacije in ustvarjalnosti, ker so to pomembni dejavniki produktivnosti in uspešnosti dela.

ZA HITREJŠO IZMENJAVO INFORMACIJ

Predstavniki sindikalnih organizacij republik in pokrajin so podali zanimiva poročila o tem, kako potekajo priprave na izvajanje zakona o združenem delu. Pokazalo se je, da povsod niso delali enako prizadevno, zato so tudi rešitve, do katerih so se dokopale posamezne organizacije združenega dela, različne. Kaže, da so še najdlje na Hrvaškem, kjer so že izdelani panožni samoupravni sporazumi, precej organizacij združenega dela pa (takih je 2.500) pa ima že izdelane pravilnike o dohodku in osebnih dohodkih. Glavni nosilec tovrstne dejavnosti je sindikalna organizacija.

O izkušnjah na Hrvaškem sta govorila Božidar Stanić in Djuka Bažulić.

Branko Šumarac iz Smedereva je poudaril, kako zahtevno delo je iskanje meril za delitev. Še vedno živi stara praksa hierarhične lestvice in stežka se poslavljamo od delovnega mesta kot temeljnega dejavnika za delitev. Težko je določiti čas, potreben za posamezna opravila.

Marko Soldo iz Zagreba je predstavil zanimive izkušnje Osnovne šole Miloje Pavlović, ki je prišla pri iskanju osnov in meril za delitev dohodka precej daleč, osnova za to pa sta bila letni načrt dela šole in potrebno število učnih ur.

Milica Mijanović je povedala, da imajo v Kovinarskem šolskem centru v Valjevu natančno določena opravila, zadolžitve in potreben čas, ugotavljajo pa, kakšne so možnosti in sposobnosti učiteljev. Ostaja še vprašanje, kako ocenjevati strokovno usposobljenost, saj vemo, da je pomemben element, pa tudi strokovno usposabljanje delavcev in stalnost pri delu v temeljni organizaciji združenega dela.

V razpravi so sodelovali tudi Vasko Raičević, Danica Stivčević, Ahmet Cehar, Božidar Stanić in drugi.

Poudarili so, kako koristna je taka izmenjava izkušenj, biti pa bi morala še bolj intenzivna, da bi zagotovila nenehen pretok informacij. Pri tem imajo pomembno vlogo prosvetni časniki, Rad, pedagoške revije in vsa sredstva javnega obveščanja.

Sklenili so, da bo zvezni odbor pripravil povzetek razprave in vseh gradiv, ta dokument pa poslal sindikalnim organizacijam republik in pokrajin.

Odbor je obravnaval tudi rezultate poslovanja temeljnih organizacij združenega dela v vzgoji in izobraževanju v prvih šestih letošnjih mesecih, ki jasno kažejo, kako zelo zaostajajo te dejavnosti za drugimi. O tem bo pripravil zvezni odbor še posebno informacijo, predlagano pa je tudi, naj bi o materialnem položaju vzgoje in izobraževanja razpravljali na prihodnjem kongresu Sindikata delavcev družbenih dejavnosti.

DJORDJE DJURIĆ

SR MAKEDONIJA

Zahtevne priprave

Uresničevanje zakona o združenem delu na področju vzgoje in izobraževanja daje prosvetnim delavcem velike in zapletene naloge. Izvajanje tega zakona zahteva ne samo spremembo družbenoekonomskih in predvsem dohodkovnih odnosov na tem področju združenega dela, temveč tudi drugačno obliko samoupravnega organiziranja in združevanja dela v okviru enotnega združenega dela v naši socialistični samoupravni družbi. To je tudi kažipot akcije vseh subjektivnih sil pri preoblikovanju družbenoekonomskih in drugih samoupravnih odnosov na področju vzgoje in izobraževanja.

Sindikat delavcev družbenih dejavnosti Makedonije in republiški svet sindikatov sta skupaj z drugimi prispevala k razvoju dejavnosti delavcev na področju vzgoje in izobraževanja pri pripravah na uresničevanje zakona o združenem delu. Ena od temeljnih točk akcije sindikata je bila usmerjena v samoupravno organiziranje vzgoje in izobraževanja kot sestavnega dela združenega dela.

Samoupravno organiziranje združenega dela na področju vzgoje in izobraževanja po načelih ustave in določilih zakona o združenem delu pomeni tudi stvarni temelj za nadaljnji ugodnejši razvoj družbenoekonomskih odnosov na tem področju združenega dela. To naj bi hkrati tudi pripomoglo, da bi postalo delo na tem področju bolj smotrno, učinkovito, kakovostno, ekonomično in usklajeno s potrebami in interesi celotnega združenega dela.

Sedanje oblike organiziranosti dela in sredstev na področju vzgoje in izobraževanja ne ustrezajo več današnji stopnji organiziranja celotnega združenega dela. Temeljna organizacija združenega dela je namreč mesto, kjer se bolj neposredno uresničuje delavčeva pravica, da dela z družbenimi sredstvi in ustvarja dohodek, pa tudi mesto, kjer se porajajo kakovostno nove ekonomske zveze med delavci v združenem delu. Zato se je Sindikat delavcev družbenih dejavnosti Makedonije v vseh občinah odločil za organizirano, politično jasno opredeljeno in dobro pripravljeno dejavnost delavcev vzgoje in izobraževanja za samoupravno organiziranje ter združevanje dela in sredstev. Prvi dosežki te akcije so ustanovitev centra za osnovno vzgojo in izobraževanje v občinah Bitola, Sveti Nikola, Štip in Kumanovo, pa tudi centrov za srednje usmerjeno izobraževanje v občinah Kumanovo, Skopje in Negotino. Na področju visokega šolstva je ustanovljenih pet centrov za višje in visoko izobraževanje z ustreznimi inštituti. Pričakujejo, da bodo do konca leta 1978 — to je namreč zadnji rok, predviden po zakonu o združenem delu — vse organizacije združenega dela s področja vzgoje in izobraževanja uskladile svojo organiziranost z določili zakona o združenem delu.

Druga pomembna točka akcije sindikata v zadnjih dveh letih je bila posvečena vprašanjem pridobivanja in razporejanja dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke. Ta akcija poteka še sedaj in je v središču pozornosti — posebno kar zadeva delitev sredstev za osebne dohodke.

VEČ IZOBRAZBE — BOLJŠA PRODUKTIVNOST

Vprašanju pridobivanja dohodka delavcev v organizacijah vzgoje in izobraževanja po načelih svobodne menjave dela je bilo posvečenih več sej republiškega odbora in eno posvetovanje. Temeljna akcija sindikata na tem področju je bila usmerjena v opredelitev osnov in meril za pridobivanje dohodka na temelju normativov in standardov ter doseženih rezultatov dela. Opustiti je treba sedanji način pridobivanja dohodka, zasnovanega glede na število zaposlenih delavcev in na strokovno in drugo usposobljenost. Opozorili smo tudi na to, da v razmerah, ko za vzgojo in izobraževanje ni dovolj denarja, ni mogoče govoriti o svobodni menjavi dela. Vsota denarja ne bi smela biti odmerjena glede na število pogojno nekvalificiranih delavcev. V interesnih skupnostih je treba zasnovati nove samoupravne sporazume o pridobivanju dohodka. Temeljijo naj na vrednotenju predloženega načrta dela in oceni njegove uresničitve. V skladu s tem je nujno poiskati normative in standarde kot elemente cene storitev vzgoje in izobraževanja, ki bodo prispevali količinsko in po sestavi k temu, da bo delo na področju vzgoje in izobraževanja usklajeno z resničnimi potrebami in materialnimi možnostmi. Samo tako bo mogoče zagotoviti enakovreden družbenoekonomski položaj delavcev vzgoje in izobraževanja.

Svobodna menjava dela kot način pridobivanja dohodka mora omogočiti, da bo prispevek delavcev vzgoje in izobraževanja pri ustvarjanju dohodka ocenjen pravilno in objektivno. Pri tem je treba izhajati iz Marxove misli, da je vsako delo, ki delovno silo izobražuje in usposablja za družbeno potrebno in koristno delo, treba upoštevati pri stroških proizvodnje in reprodukcije. To pomeni, da izdatkov za vzgojo in izobraževanje ni mogoče šteti za »neproizvodne« stroške, ki predstavljajo »breme« za gospodarstvo itn., kot je bilo doslej v navadi. Nasprotno: sredstva za delo in dohodek v vzgoji in izobraževanju so sestavna komponenta skupno ustvarjenega dohodka v združenem delu, ki se le pokaže v materialni proizvodnji. To daje pravico delavcem do vzgoje in izobraževanja, da sodelujejo pri delitvi na novo ustvarjene vrednosti v materialni proizvodnji v skladu s tem, kar so prispevali k ustvarjanju nove vrednosti in povečanju družbene produktivnosti dela. Ob ugotavljanju prispevka se porajajo različna mnenja in nerazumevanje. Vse to bi morala rešiti praksa prek cene storitev. Pri tem je treba uporabiti tudi dosedanje izkušnje in dosežke raziskav. Poudariti je treba, da je lahko prispevek izobraževanja zelo velik. Nekateri ocenjujejo, da se giblje v višini od 20% do 30% od prispevkov vseh drugih dejavnikov. To pomeni, da je naložba v izobraževanje ena od najbolj produktivnih naložb. Nekateri raziskovalci so ugotovili, da šolanje delavcev povečuje njihovo produktivnost ali delovno sposobnost od 40 do 300 odstotkov, na povečanje narodnega dohodka pa vpliva od 20 do 40%. In če je tako, potem je treba družbenoekonomske in še posebno dohodkovne odnose v izobraževanju razvijati precej hitreje. Področje vzgoje in izobraževanja ne smemo obravnavati kot breme gospodarstva, temveč kot njegov sestavni del, ki neposredno ali posredno vpliva na produktivnost dela.

Na Gorenjskem dela precej dobrih pevskih zborov in nekaj instrumentalnih skupin. Morda so tudi v njihovih vrstah ljudje, ki bi se bili pripravljeni vključiti med glasbene pedagoge. Zato so sklenili na nedavnem občnem zboru Društva glasbenih pedagogov Gorenjske, da bodo s svojimi kadrovskimi težavami seznanili predstavnike krajevnih skupnosti in kulturnih društev. Na sliki: komorni zbor LOKA, sestavljajo ga učenci, študentje, mladi delavci, skrbi za vsebinsko in kakovostno izpopolnjevanje programa. (Foto: S.J.)

VSAKO DELO JE MOGOČE OCENJEVATI

Sindikat delavcev družbenih dejavnosti Makedonije in republiški svet zveze sindikatov sta pri urejanju odnosov na področju dohodka posvetila posebno pozornost vprašanjem delitve sredstev za osebne dohodke in skupno porabo. Glede na to, da sedanje stanje delitve sredstev za osebne dohodke po stimulativnosti ne ustreza in da je treba opraviti korenite spremembe odnosov v delitvi sredstev za osebne dohodke, se je povečala dejavnost za usklajevanje samoupravnih aktov z novim zakonom.

Vzgojnoizobraževalne organizacije se pospešeno pripravljajo za delitev sredstev za osebne dohodke po načelu ocenjevanja dela in delovnih nalog ter doseženih rezultatov. Še vedno je veliko težav, posebno pri konkretizaciji meril dela in delovnih dosežkov. Zato da bi izmenjali izkušnje so se delavci vzgojnoizobraževalnih organizacij sestajali po panogah.

Pred nedavnim je bil sprejet novi družbeni dogovor o samoupravnem urejanju odnosov pri razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke, pripravljeni pa so tudi že načrti samoupravnih sporazumov o skupnih osnovah in merilih za razporeditev čistega dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke v vzgojnoizobraževalnih organizacijah. Pričakujemo, da bodo do konca letošnjega leta vse vzgojnoizobraževalne organizacije sprejele svoje nove akte, zasnovane na načelih zakona o združenem delu. Načrti novih pravilnikov o osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke so že v javni razpravi. Opozorimo naj na pravilnik, ki so ga izdelali v osnovni šoli Todor Angeleski v Bitoli. V tem pravilniku so dosledno upoštevana načela, da je mogoče vsako delo meriti — od dela v razredu do tistega v administraciji in tehničnih opravil. Za mersko enoto so vzeli učno uro ali delovno uro ter določili delovne naloge, ki jih je bilo treba opraviti v tem času. Povedano drugače: kot osnova za ocenjevanje dela delavcev v vzgojnoizobraževalnih organizacijah so upoštevani: obseg pravil, zahtevnost, odgovornost in delovne razmere. Menijo, da bo tak sistem delitve sredstev za osebne dohodke spodbujal delavce k opravljanju delovnih nalog in k skrbi za povečanje dohodka delovne organizacije. Ocenjujejo se tudi kakovost dela v vsaki vrsti dejavnosti, kot so npr. pouk, zunajšolske dejavnosti in drugo, pa tudi pravočasnost ter prihranek pri materialu in drugih stroških dela.

Sistem delitve sredstev za osebne dohodke je zasnovan na merjenju dela in vrednotenju delovne naloge; glede na to je treba ugotoviti prispevek vsakega delavca v njegovi organizaciji. Ta sistem se bo v prihodnjih letih še dograjeval v praksi. Zato bo izmenjava izkušenj med organizacijami združenega dela in njihovo medsebojno obveščanje o merilih za vrednotenje dela vsakega delavca pomemben prispevek za izpopolnjevanje in nadaljnji razvoj dohodkovnih odnosov v vzgojnoizobraževalnih organizacijah.

Mag. SLAVKO GALEVSKI, sekretar republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Makedonije

Letos obiskuje pet centralnih šol s 14 podružnicami v škofjeloški občini, 4.667 učencev in učenk. Razporejeni so v 171 oddelkov. Podaljšano bivanje je v 15 oddelkih organizirano za 413 otrok. Celodnevna šola pa je v dveh oddelkih na podružnični šoli Sovodenj zajela 41 otrok. V Škofji Loki je tudi posebna šola, ki jo v devetih oddelkih obiskuje 72 otrok. V letu 1978 načrtujejo 168 oddelkov na osnovnih šolah (4.720), 120-urno malo šolo za okrog 520 otrok, 16 oddelkov podaljšanega bivanja (440), celodnevno osnovno šolo v Sovodnju ter Dražgošah in Gorenji vasi (5. do 8. razred), 7 oddelkov (60) v osnovni šoli za usposabljanje otrok motenih v telesnem in duševnem razvoju in 2 oddelka (15) za delovno usposabljanje teh otrok. Okrog 150 slušateljev bo v osnovni šoli za odrasle pri delavski univerzi. (Foto: S. J.)

Jugoslovanski pesniki o Titu

Malo pred dnevom republike je bila v Zenici jubilejna književniška manifestacija

V bosanskem industrijskem središču, kjer razvijajo težko industrijo vse naše narodnosti, se je končala velika pesniška manifestacija z naslovom TITO V POEZIJI JUGOSLOVANSKIH PESNIKOV. Srečanje je bilo posvečeno Titovim jubilejem, DNEVU REPUBLIKE, mesecu knjige in krepitvi bratstva in enotnosti.

Na povabilo republiške kulturne skupnosti BiH so v zeniškem kulturnem domu nastopili tile jugoslovanski pesniki: Mira Alečković, Srbija, Pero Zubec, Vojvodina, Miroslav Slana-Miros, Slovenija, Zoran Babić, Hrvaška, Milo Kralj, Črna gora in Džemaludin Alić, ki je zastopal pesnike Bosne in Hercegovine.

Ob teh manifestacijah so v zeniškem kulturnem domu NEDELJKO RADIĆ odprli razstavo TITO-PARTIJA-REVOLUCIJA.

čim bolje se bomo poznali...

Prejeli smo

Učencev si nismo sposojali

Delavci Osnovne šole F. S. FINŽGAR, Lesce, v njihovem imenu je pisala ravnateljica Vanda Boštjančič, so nam poslali obrazložitev v zvezi s tole trditvijo tajnice občinske izobraževalne skupnosti Radovljica: »Pomanjkanje učencev v razredih so nekatere šole reševale tako, da so si sposodile nekaj učencev s šolskega okoliša sosednje šole. Izvršni odbor občinske izobraževalne skupnosti meni, da to ni primerna oblika reševanja te problematike, predvsem, ker nas novi oddelek, kot na primer v Lescah, stane okrog 200 tisoč din. Tega nismo predvidevali.« Trditev je bila objavljena v Prosvetnem delavcu 21. 10 1977 v prispevku Za gospodarno poslovanje.

Sporočili so tudi, da je izvršni odbor občinske izobraževalne skupnosti Radovljica na oktobrski seji odobril šoli plačilo drugega oddelka. Objavljamo njihov dopis:

Leta 1973—74 smo vpisali dva oddelka 1. razreda z 38 učenci, vsi iz šolskega okoliša šole Lesce. Ta dva oddelka prvega razreda sta postala oddelka 2. razreda, nato 3. razreda in v letu 1976—77 oddelka 4. razreda z 38 učenci.

Avgusta 1977 sta se učenki 5. razreda preselili v Radovljico. Starši ene učenke so nas o tem telefonično obvestili 30. avgusta in prosili, če bi lahko vsaj sin, učenec 6. razreda, še obiskoval našo šolo.

Podatke o številu in razredu učencev, ki ne stanujejo v našem šolskem okolišu in o vzroku nadaljevanja šolanja pri nas (to so vsi nekdanji učenci naše šole), smo poslali Izobraževalni skupnosti, dne 8. 9. 1977. Na podlagi tega je sledila opomba IS, naj oba razreda združimo.

Obe učenki smo napotili v Radovljico, vendar ena ni hotela zapustiti naše šole. Tako smo oba razreda združili 19. 9. 1977, čeprav je bilo v takem razredu 37 učencev.

Po enem tednu, ko so otroci prenašali vsako šolsko uro 3 mize in 6 stolov iz razreda v razred in iz nadstropja v pritličje in spet nazaj, smo sklenili, da ločimo razred v 2 oddelka in enega poučujemo brezplačno.

Svet staršev, komisija za vzgojo in izobraževanje pri krajevni skupnosti Lesce, sekretariat ZK pri krajevni skupnosti in svet šole so nas pri naših odločitvah podpirali.

POVZETEK:

Učencev si nismo izposojali, ker so bili to naši učenci in so se tik pred pričetkom novega šolskega leta preselili. Vpisani pa so že bili v 5. razred.

Do letošnjega leta smo imeli 15 oddelkov, kar je razvidno iz statističnega in organizacijskega poročila. Imeli smo 7 oddelkov a, b, le za 8. razred smo imeli samo en oddelek.

16 oddelkov smo predvideli že v srednjeročnem načrtu 1976—1980. Te podatke je zahtevala Izobraževalna skupnost že leta 1975.

Po republiških normativih se oblikuje dohodek šole z oddelki in korekturo na število učencev v oddelkih. Tako dobimo za en oddelek 154.000,00 din.

Da pa je vzdrževanje majhnih šol, posebno novih, zelo drago, ne bi posebej poudarjali, kajti šola s 16 oddelki potrebuje prav toliko učil kot šola s 25 oddelki. Razlika v dohodku šole pa je precejšnja, tako je tudi delovanje večje šole lažje.

Pred katerim pragom?

Da bodo prav v odločilnem času mnogi delegati ravnali tako neodgovorno, pri Občinski izobraževalni skupnosti Škofje Loke niso pričakovali. Šele po tretjem sklicu 10. seje skupščine, po odločilni akciji družbenopolitičnih organizacij in skupnosti ter skupščin, so bili sklepčni. Zaman so vabili na 10. sejo skupščine 6. junija in 25. oktobra poprečno nad 40 odstotkov delegatov zbora izvajalcev (19) in kar 68 odstotkov delegatov zbora uporabnikov (45). To je bil čas, ko so bili že znani pogoji finančnega poslovanja samoupravnih interesnih skupnosti in je bilo treba sprejeti nekaj temeljnih aktov za srednjeročno obdobje in za letošnje leto.

Zaradi premajhne odgovornosti in širokega družbenega nadzora v okoljih, iz katerih izhajajo, so med redkimi udeleženci sej skupščine delegati zbora izvajalcev iz treh šolskih centrov, 10 delegatov je iz temeljnih organizacij združenega dela in organizacij združenega dela ali konferenc delegacij, 13 delegatov pa iz krajevnih skupnosti. Ti so tudi krivi, saj lahko tako zapišemo, da Občinska izobraževalna skupnost Škofja Loka do seje, 24. novembra, še ni imela:

— potrjenega samoupravnega sporazuma o temeljih plana občinske izobraževalne skupnosti 1976—1980

— potrjenega programa za leto 1977

— verificirane cene vzgojnoizobraževalnih storitev in meril za financiranje v letu 1977

— potrjenega finančnega načrta občinske izobraževalne skupnosti za leto 1977

— sklenjenih pogodb z vzgojnoizobraževalnimi organizacijami za leto 1977.

Tak položaj torej v dneh, ko naj bi se pričelo dogovarjanje o programu in potrebnih sredstvih za leto 1978.

Ko so sklicali 10. sejo skupščine občinske izobraževalne skupnosti Škofja Loka tretjič, so bili 24. novembra vendarle sklepčni. Delegati so razpravljali in sklepali o štirinajstih točkah dnevnega reda. Razprava je bila borna. Je bilo delegatom res vse jasno in razumljivo? Ali so se bali, da ne bi doživeli enake usode kot eden izmed njih, ki je z nekaj primeri opozoril, da bi morali na nekaterih vzgojnoizobraževalnih zavodih uvesti več reda. Lahko skupščina izobraževalne skupnosti, tako smo se vprašali kasneje, ostane povsem brezbrižna in se zadovolji z zavrnitvijo predsedujočega, češ, to naj rešujejo »v bazi«. Kaj pa če so tam to že poskušali, pa so prešibki, da bi odpravili pomanjkljivosti?

Tudi delegati, ki so postavljali vprašanja, včasih res enostranska, splošna, premalo jasna, nedokumentirana, niso imeli občutka, da je vodstvu skupščine po volji, da se oglašajo. Kljub odgovorom, ki so jih dobili. Ali se v tem skriva nemi odgovor vodij delegacij in delegatov, da se ne udeležujejo sej skupščine in drugih organov občinske izobraževalne skupnosti? Saj navsezadnje ne moremo verjeti, da bi jim bilo vseeno, kaj počno pri tej skupnosti s 60 milijoni dinarjev, ki jih daje združeno delo za njeno delo.

S. J.

Občinska izobraževalna skupnost Sežana

Uspehi, ki spodbujajo

Naša sogovornika, Radoslav Škabar, tajnik občinske izobraževalne skupnosti Sežana, in Ana Godnik, predsednica izvršnega odbora skupnosti, sta se odločila, da bosta najprej pripovedovala o ljudeh, ki sodelujejo v vzgojnoizobraževalnem procesu osnovne šole.

V petih osrednjih osnovnih šolah (Komen, Dutovlje, Sežana, Divača, Hrpelje) in njihovih 15 podružnicah so 2303 učenci in učenke, 140 učiteljev in učiteljic, 80 pa ravnateljev, administrativnega in tehničnega osebja.

— Še pred tremi leti smo ugotavljali, da se število otrok v občini nenehno zmanjšuje. To ni čudno, saj imamo tri manj razvita območja, in sicer Brkine, Kras in Vrhe. Še vedno se zmanjšuje število prebivalstva na podeželju in sorazmerno veča v občinskih središčih.

To nam povzroča precejšnje težave. V nekaterih krajih sta na primer v malo šolo vpisana le dva novinca. V šestih primerih je prijavljenih manj kot devet otrok. Kaj storiti? Kljub temu, da zahtevajo normativi več otrok v oddelkih male šole, bomo tudi za te organizirali primerno obliko predšolske vzgoje in izobraževanja. Še posebno zato, ker so doma z obrobnih vasi.

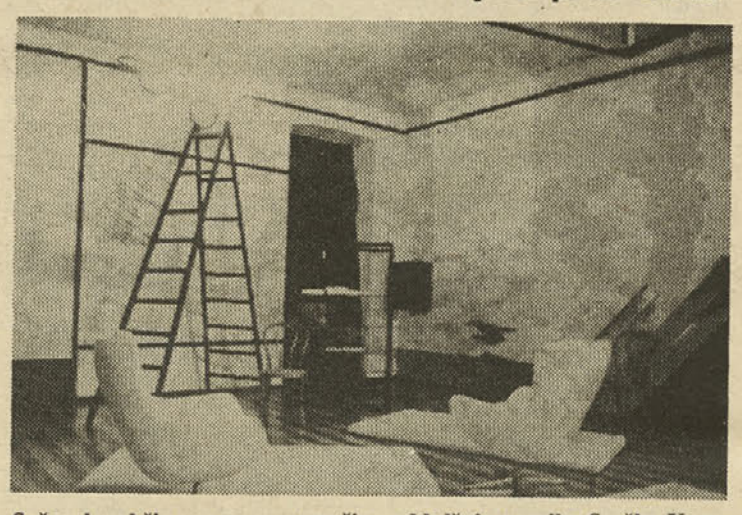

Sežanska občina se na razne načine oddolžuje pesniku Srečku Kosovelu. Kosovelovo spominsko sobo v prostorih stare osnovne šole, je obiskalo že nad tri tisoč mladih iz vse Slovenije. Ta soba nima le značaja spominskega obeležja, ampak je predvsem prizorišče mnogih literarnih večerov, ki jih pripravljajo mladi iz Sežane in okolice. S tremi stalnimi programi (diapozitivi, glasba, recitacije) predstavijo obiskovalcem življenje in pesniške stvaritve Srečka Kosovela in okolje, v katerem je živel in ustvarjal. Na sliki: del Kosovelove spominske sobe (Foto: S.J.)

Učitelji: Da pridobimo s štipendijo enega novega učitelja, moramo štipendirati tri učence srednjih šol, študente. Na gimnaziji, srednji glasbeni šoli, višji šoli za socialne delavce, pedagoški akademiji in univerzi (filozofska fakulteta, VŠTK) štipendiramo letos 40 učencev in študentov.

Strokovna sestava prosvetnega osebja se je zaradi skrbne štipendijske politike v nekaj letih močno popravila. Če bi nekateri sedanji absolventi diplomirali, bi imeli vsi naši prosvetni delavci ustrezno izobrazbo. Nekaj je študentov ob delu. Tako kot v večini slovenskih občin, tudi pri nas težko dobimo učitelje za podružnične šole. Zato sta sedaj zaprti šoli na Rakitovcu in Zazidu.

Zelo malo učiteljev se zaposli v gospodarstvu, res pa je, da se precej učiteljic preseli v druge kraje.

Boljša strokovna usposobljenost prosvetnih delavcev je ena od sestavin, ki je pripomogla k izboljšanju učnega uspeha učencev in učenk. So na dosežene učne uspehe vplivale tudi delovne razmere in drugi dejavniki?

— Teh je kar precej. Močan je prispevek male šole, v katero so vključeni vsi predšolski otroci, ki niso v vzgojnovarstvenih zavodih. Pomembna je krepitev podaljšanega bivanja. Leta 1974 smo odprli prve oddelke. Letos je v 11 oddelkih že 275 otrok. V preteklih letih smo zgradili nove šole v Hrpeljah, Divači, Komnu.

Štiri desetine prosvetnih delavcev se vozi na delo iz širše okolice. Nekateri narede dnevno po nekaj deset kilometrov. Z denarjem, ki ga združujejo, lahko kupijo letno le eno stanovanje. V preteklih letih jim je uspelo tako dobiti pet stanovanj. To pa je premalo. Takoj bi, pri petih osrednjih šolah, potrebovali 15 stanovanj. Stanovanjsko problematiko pa bi bilo treba skupaj rešiti kar štiridesetim delavcem na osnovnih šolah v sežanski občini. Upajo, da jim bo občinska skupščina še znatneje pomagala s krediti za nakup kadrovskih stanovanj. Računajo tudi na pomoč samoupravne stanovanjske skupnosti (Foto: S.J.)

Občinska skupščina podpira naše predloge za rešitev težav v vzgoji in izobraževanju v naši občini; Radoslav Škabar, tajnik občinske izobraževalne skupnosti Sežana (Foto: S.J.)

Šole smo opremili z novimi, sodobnimi učili. Primerno smo organizirali prevoz otrok. Na šolah so dobro razvite interesne dejavnosti.

So še mogoče izboljšave?

— So. Z novimi poslopji osnovnih šol v Dutovljah, Tomaju in II. faza izgradnje v Komnu se bodo za tamkajšnje učence in učitelje delovne razmere zelo izboljšale. Žal so osnovne šole v Divači, Komnu in Dutovljah brez telovadnic. Tudi zgradbe večine podružničnih osnovnih šol so v slabem stanju, zato ni ustreznih možnosti za sodoben pouk. Večina podružničnih šol ima kombinirane oddelke. Na podružničnih šolah imamo tudi težave pri uresničevanju meril republiške izobraževalne skupnosti za plačevanje delavcev. Učiteljem dajemo osebne dohodke po merilih, pri tehničnem osebju pa moramo pogledati skozi prste. Če bi dosledno upoštevali merila, bi kmalu ostali brez tehničnih delavcev na šolah. Kdo bi delal za dve uri dnevno? Nihče, ampak bi si poiskal, to velja predvsem za snažilke in kuharice, delo v sosednji Italiji.

Za letošnje leto ste po Samoupravnem sporazumu o osnovah plana občinske izobraževalne skupnosti Sežana za obdobje 1976—1980 načrtovali za uresničitev enotnega programa, programa skupnih nalog, programa vzajemnega kreditiranja naložb v osnovnošolski prostor in dodatnega programa 36 milijonov dinarjev. V tej vsoti je tudi prispevek 4,28 milijona dinarjev za investicije.

Po poročilu o realizaciji programa in finančnega načrta Občinske izobraževalne skupnosti Sežana za obdobje januar — september bo vsota zbranega denarja višja od predvidene. Ocenjujete, da bo ta presežek znesel okrog 1,94 milijona dinarjev. Tega denarja ne uporabljate, ampak je blokiran na ustreznem kontu pri SDK. Kako bi ga po vašem mnenju najustrezneje uporabili?

— Člani izvršnega odbora so razpravljali o presežku, ki se pojavlja. Sestavili so poročilo o uresničenju programa in finančnega načrta Občinske izobraževalne skupnosti Sežana za obdobje januar — september 1977 in ga posredovali izvršnemu svetu in skupščini občinske skupščine. V njem so prikazali uresničevanje enotnega in dodatnega programa, realizacijo dohodkov po samoupravnem sporazumu o osnovah srednjeročnega načrta za leto 1977 in opozorili na razmere osnovnih šol in delavcev na teh šolah. Zapisali so, da ponovno nastajajo težave pri izvajalcih programa glede osebnih dohodkov in materialnih izdatkov. Zato smo predlagali, da se presežek uporabi za uskladitev osebnih dohodkov prosvetnih delavcev z osebnimi dohodki v gospodarstvu in drugih družbenih dejavnostih. S tem denarjem naj bi rešili tudi povečane stroške za prevoz učencev v šolo in problematiko glasbene šole.

Ste razpravljali o vrnitvi tega denarja gospodarstvu oziroma o prenosu v leto 1978?

— Smo. Prva različica je težko izvedljiva. Okrog 75 odstotkov denarja dobivamo iz sežanske občine, drugo pa iz drugih slovenskih in tudi jugoslovanskih občin. Približno četrtina delavcev v naši občini je iz drugih občin. To še bolj oteži položaj pri obračunavanju. Menimo, da je težko izpeljati vračanje denarja gospodarstvu. Če ga bomo morali prenesti v leto 1978, bo ponovno ostalo nerešeno vprašanje osebnih dohodkov, prevoza učencev in širše dejavnosti glasbene šole. Tega si ne želimo.

Vam pri uresničevanju nalog s področja vzgoje in izobraževanja, posebno pri zunajšolskih dejavnostih, pomagajo druge samoupravne interesne skupnosti?

— Pohvalimo lahko temeljno telesnokulturno skupnost, ki sodeluje pri izvedbi šole v naravi, in kulturno skupnost, ki podpira razvoj šolskih kulturnih društev. Žal ne moremo najti skupnega jezika z zdravstveno skupnostjo. Ta se ne želi vključevati v ustrezno zdravstveno preventivo predšolskih in šolskih otrok (pregledi tabornikov, otrok za sprejem v vrtec). Plačevanje teh storitev bi morali dati v njihov program. Vključili bi jih mi, pa nam vedno oklestijo program za take dejavnosti.

Katerim problemom boste v letu 1978 posvetili posebno pozornost?

— Poleg že omenjenih težav, ki jih bomo reševali zelo zavzeto, bomo povečali število oddelkov podaljšanega bivanja, skušali dobiti denar za plačilo priprave šolskih kosil, rešiti gradnjo šole v Dutovljah in Tomaju in sprožiti ustrezno akcijo za načrtovanje gradenj novih poslopij glede na potrebe uresničevanja osimskega sporazuma. Sedanje gradnje poslopij ustrezajo le trenutnim potrebam, premalo pa potrebam po vzgojnovarstvenih in šolskih objektih, ki bodo nastale z uresničitvijo osimskega sporazuma. To bo morala biti široka akcija vseh družbenopolitičnih skupnosti in organizacij.

STANE JESENOVEC

tem bolje bomo delali...

Ob začasnem učnem načrtu pedagogike

Preobrazba sistema vzgoje in izobraževanja se najprej uresničuje v pedagoškem šolstvu. V pedagoških šolah že izvajajo učne načrte usmerjenega izobraževanja, ki so nujno temelj za izdelavo študijskih programov na pedagoških akademijah. Kritično bi lahko pripomnili, da postopki pri izdelavi načrtov niso bili metodološko povsem primerni, vsekakor pa pomenijo krepak korak naprej v naporih za uresničevanje preobrazbe šolstva. Ti načrti so za sedaj, kakor so poudarili tudi na seji strokovnega sveta, začasni in jih bo skozi prakso treba dopolniti in izpopolniti.

Pedagogika predstavlja v usmeritvi pedagoške smeri gotovo temeljno usmerjevalno gradivo, ki razvija zavest o vzgoji in učiteljevi osebnosti in je obenem povezovalno gradivo za vsa druga področja. Tako naravo imajo tudi drugi obči predmeti, vendar ima pedagogika v tem primeru še posebno strokovno veljavo.

V procesu oblikovanja učiteljeve osebnosti so podobno kakor pri drugih poklicih izkušnje, življenjska spoznanja uveljavljajo kot temelj, za nadaljnji razvoj osebnosti. Za pedagoški poklic pa so razvojne izkušnje, ki jih je posameznik doživel in osvojil v svoji družinski, krajevni in širši družbeni kulturi ter intencionalnem vzgojnem procesu še večjega pomena. Vsakdo je v veliki meri dosežek procesa vzgajanja in izobraževanja, skozi katerega se je razvijal, pa je za oblikovanje zavesti o vzgoji in za osebno identifikacijo z učiteljevo poklicno osebnostjo nadvse pomembno kritično odkriti, spoznavati in zavestno opredeliti tudi to lastno vzgojo.

Vzgojo je torej treba skrbno izluščiti kot družbeni pojav in jo spoznati kot večno sestavino družbenega in posameznikovega življenja. Brez vzgoje ni niti razvoja osebnosti niti družbenega napredka, ni zdrave socializacije v socialistični samoupravni družbi. Vsekakor ni vseeno, kako začenjamo z mladimi obravnavati to občutljivo, pomembno in zahtevno področje.

Sestavljavci načrta, kakor kaže, so imeli to pred očmi. Uveljaviti so hoteli zamisli o kontiuniranem strokovnem razvoju poklicne osebnosti pedagoškega delavca, ki se s pedagogiko začenja v drugem polletju tretjega letnika usmerjenega izobraževanja, sklenila pa naj bi se za učitelja osnovne šole predvidoma formalno s šestim letom šolanja dopolnjenim z enoletnim pedagoškim stažem v praksi.

Temeljni cilj je oblikovati in razvijati n.pr. učitelja osnovne šole od začetne usmeritve, ki naj razumsko in čustveno pomaga k odločitvi, do tistega okvirnega sklepnega dela, ko je pedagoški delavec teoretično in praktično toliko usposobljen, da se že lahko samostojno vključi v vzgojnoizobraževalno delo v delovni organizaciji.

Najprej je torej treba učenčevo pozornost usmeriti k njegovim vzgojnim izkušnjam in mu pomagati, da bo prek dogajanj in pojavov, ki jih je doživljal in jih lahko opazuje, spoznaval, kaj so vzgoja, vzgojni proces, vzgojni smotri in postopoma ob odkrivanju sistema vzgajanja in izobraževanja in spoznavanju ter obvladovanju vzgojnih metod dojel tudi sistem znanosti o vzgoji, pedagogiki, z njeno znanstveno metodologijo. Čimprej je treba v tem procesu dojeti vzgojo kot del stvarnosti, da se lahko oblikuje odnos do vzgoje in zbudi interes za delo na področju vzgoje, s tem pa tudi želja biti pedagoški delavec. Šele temu sledi podrobnejše usposabljanje za vse in posebne oblike pedagoške dejavnosti.

MARKSISTIČNO JASNA RAZVOJNA POT

To pomeni tudi marksistično jasno razvojno pot v procesu usposabljanja pedagoškega delavca, ko spoznava pedagogiko vzporedno s celotnim procesom vzgoje in izobraževanja, povezanim z okoliščinami združenega dela in samoupravnih socialističnih odnosov. Učenec naj bi se zmogel pri osvajanju pedagoškega znanja že v začetku ustvarjalno vključevati in zavestno korak za korakom odkrivati vzgojo in znanost o njej kot sestavino združenega dela. Take zavesti pa ne začne razvijati z informacijami o pedagoških znanstvenih metodah in s tem, da bi mu začeli prikazovati zgradbo pedagoške znanosti, njeno metodologijo in mesto med drugimi znanostmi, kar je bilo pogosto pričujoče v klasičnih pedagoških učbenikih, temveč je treba najprej spoznavati vzgojo v praksi in postopoma odkrivati zveze in odnose med pojavi in dejstvi ter jih teoretično obdelati.

Učni načrt kaže to težnjo, da bi učenec najprej dosegel tisto stopnjo, da bo sposoben na eni strani se teoretično poglabljati v pedagogiko kot znanost in dojeti njen sistem, metodologijo, na drugi strani pa se poglabljati v operativo, s spoznavanjem metodik in tehnik pedagoške prakse. Prav to stopnjo pa daje začetni proces usmerjenega izobraževanja, ko iz opazovanja lastne vzgoje, družinske vzgoje, družbenega okolja ustvarjalno odkrivajo učenci vzgojo in postopoma gradijo njeno znanstveno pojmovanje.

Takšen pristop verjetno krepi odpravljanje verbalizma, dogmatizma, memoriranje nedojemljivih definicij, nesmiselno guljenje na pamet in odtujeno učenje. Učenec se ne more dovolj samostojno spoprijeti z učno snovjo, če mu primanjkuje podatkov iz prakse in s tem možnosti za povezovanje vzrokov in posledic, ne more ustvarjalno sodelovati. Tako zastavljen študijski proces naj bi preprečeval tudi pogosto nepotrebno ponavljanje. Nikakor si ni mogoče več privoščiti tolažbe, včasih očitne v enciklopedični šoli, da bo učno snov učenec že enkrat pozneje razumel, zdaj pa je dovolj, če ponovi misli iz učbenika ali učiteljeve besede.

Nekateri morda pomislijo, da so sestavljavci podcenjevali mladostnika, saj danes šestnajstletniki mislijo lahko kot odrasli, veliko vedo, toda tudi odrasli človek gradi svoja spoznanja iz izkušenj in prakse, ki pa je nedvomno bogatejša kakor pri mladem človeku. Učenca je potrebno usposobiti za dobro opazovanje, za sklepanje in za ustvarjalno iskanje resnic, pa je treba začeti tam, kjer učenec to že zmore. Pri tem gotovo ne gre za obujanje starega učiteljišča, ki se je preživelo, temveč za resnično učinkovitejši vzgojni proces, v katerem lahko učitelj in učenec in še kdo drug pristno ustvarjalno in s tem tudi samoupravno sodelujejo, ne da bi obravnavali preveč odtujene pojme in bi potrebovali preveč časa, da bi presegli enostavnejše reprodukcije gradiva o pedagogiki do produktivnega odkrivanja, sprejemanja in obvladanja vzgoje. Le tako se lahko uresničuje marksistična misel, da človek ni zgolj proizvod okolja in vzgoje, temveč je tudi spreminjevalec okoliščin in vzgoje; torej aktiven subjekt, ki se na vse načine trudi, da bi čim prej in čim bolje obvladal okolje, znanje, zaradi česar tudi svobodneje in samozavestneje sodeluje ter komunicira z drugimi ljudmi. Za učitelja je to še posebno pomembno.

VISOKA »UČENOST« ZAVIRA UČENČEVO AKTIVNOST

Prepogosto se namreč še pripeti, da prav zaradi preveč privzdignjene ‚učenosti' učitelj zavre učenčevo aktivnost. To se lahko primeri, če so pojmi nepojasnjeni, odtrgani od prakse, pa učenci ne morejo samostojneje slediti, ali pa v primeru, če se učitelj zateče k taki odtujitvi, ker ne želi preveč ‚radovednih' učencev zaradi premajhne lastne samozavesti. Tako zlo marsikdaj povzroči napačno zastavljen učni načrt, ki začenja po logiki razvojnega procesa nasprotno pri vrhu ali na sredini, ne pa pri koreninah v življenju.

Težko si je zamisliti, da bi v usmerjenem izobraževanju začeli s pedagogiko, kakor je to bilo običajno, npr. predmet in naloge pedagogike, osnovni pedagoški pojmi, osnovna metodološka vprašanja znanstvenega pedagoškega raziskovanja, bistvo posameznih raziskovalnih metod, sistem pedagoških disciplin, sorodne znanosti pedagogike in poleg tega še posebej nalogo in pomen zgodovine pedagogike z enciklopedično,obravnavami pedagogi skozi zgodovino. Nedvomno to ne sodi v začetek procesa, temveč se postoma vključuje, kakor to zahteva razumevanje, poglabljanje in razvijanje zavesti o vzgoji in pedagogiki kot znanosti. Dokler smo imeli učiteljišča in pozneje višje pedagoške šole, so slednje pomenile izobraževanje, v katerega so se vključili že formirani pedagoški delavci, ki so morali velik del znanja ponoviti in poglobiti; v usmerjenem izobraževanju pa gre za nadaljevanje procesa v smislu vertikalne enotnosti. Prav to zahteva drugačno zastavitev učnih načrtov, ki pomenijo celostno, postopno izobraževanje pedagoških delavcev za opravljanje nalog v vzgojnoizobraževalnem procesu. Verjetno bo dokaj kmalu treba govoriti o bogatejši izbiri pedagoških poklicev za vedno pestrejše delo na področju vzgoje, kakor npr. o pedagoškem laborantu, ustreznem za opravljanje posebnih nalog ob vključevanju razvitejše izobraževalne tehnologije v vzgojni proces, ki ne bo nujno učitelj, temveč sodelavec v pedagoškem kolektivu. Le-ta bo po opravljenem delu usmerjenega izobraževanja opravil poseben program.

Bistveno je namreč, da se sistem vzgajanja in izobraževanja pedagoških delavcev ne sklene, temveč ga bo treba smotrno vgraditi kot sestavino permanentne vzgoje. To pomeni obenem nikoli zaprte možnosti za dopolnjevanje in spreminjanje znanja, pedagoške dejavnosti, povezane tudi s problematiko vrednotenja dela.

Take težnje začasni učni načrt pedagogike kaže, še zdaleč pa ni dorečen; v praksi ga bo potrebno temeljito preveriti in dopolniti. Če bodo učitelji pedagogike z njim uspešneje sprostili samoupravno aktivnost učencev in razvijali laže njihovo ustvarjalno sodelovanje kakor v preteklosti do kar najboljših sposobnosti samovzgoje, potem se tveganje in napori, vloženi v te spremembe dobro obrestujejo.

RUDI LEŠNIK

Priročnik za matematiko – prijetno presenečenje

Učitelji 1. razreda osnovne šole imamo nov priročnik za matematiko. Priročnik je teamsko delo znanih profesorjev Ane TOMIČ, Stanka URŠIČA in Jožeta VOGRINCA. Natisnilo ga je ČGP Mariborski tisk, izdal pa Zavod SR Slovenije za šolstvo.

Veseli nas, da je ta priročnik »naše gore list« in ni prevod, kot je bil svoj čas in je na nas tako tuje učinkoval. Matematika v 1. razredu je zaživela in živi na naših tleh, iz naših izkušenj, specifičnosti, in hkrati v koraku z matematiko v svetu.

V tem šolskem letu nas je presenetil obseg učbenika za učence, ki zajema števila do 100 in tudi računanje v tem obsegu. Bodo naši prvošolčki zmogli vse to? Iz izkušenj lahko odgovorim pritrdilno. Seveda bo to terjalo od nas več angažiranosti in spretnosti. Ne bomo smeli po nepotrebnem zapravljati časa s snovjo, ki jo učenci že znajo. Praviloma poznajo vsi novinci števila in tudi številski zapis do 10. V tem obsegu znajo celo odštevati. Nimamo pa pravice, da bi ves razred zadrževali zaradi nekaj učno šibkih učencev, ki počasneje dojemajo. Z njimi bi se morali ukvarjati pri dopolnilnem pouku. Morda pa smo doslej malo preveč ujčkali naše učence in od njih premalo zahtevali? Ugotavljamo, da prinašajo novinci iz male šole vedno več znanja, tudi iz matematike. Bilo bi napak, če tega predznanja ne bi upoštevali, zato je prav, da malce bolj aktiviramo možgančke, ki so sposobni dojemati tudi več in hitreje. Avtorji priročnika »... učenci naj se navadijo, da je treba matematični učbenik brati s svinčnikom v roki in s kosom papirja, ne pa kot knjigo pravljic...«

Priročnik za matematiko je za nas učitelje prijetno presenečenje, saj nam bo v veliko pomoč in usmeritev glede matematične snovi. V njem so napotki za marsikatero metodično enoto, čeprav priročnik ni metodika pouka matematike za 1. razred.

Učiteljem daje prosto, jih ne obvezuje, da se morajo ravnati po njem. Seveda ne. Menim pa, da bi bilo napak, če tega ne bi uporabljali, če so ta priročnik in delovni zvezek napisali znani strokovnjaki. Škoda, da je tiskarski škrat malce ponagajal pri rešitvah nalog na koncu priročnika. V delovnem zvezku so tudi naloge, namenjene učencem, ki hitreje rešujejo, kot dodatna zaposlitev.

Resnična poživitev matematike je poseg na geometrijsko področje, ki smo ga doslej v 1. razredu precej puščali ob strani. V pomoč nam je tudi vzorec za časovno razporeditev učne snovi. Avtorji trdijo, da je le orientacijski, vendar nam bo veliko pomagal pri sestavljanju podrobnega učnega načrta. Res pa je, da podrobnih učnih načrtov ne moremo uniformirati zaradi različnih intelektualnih sposobnosti učencev. Toda, če bomo učitelji dovolj spretni in bomo znali poiskati pravo rdečo matematično nit, bistvo, bomo lahko veliko naredili.

V 1. razredu je potrebno veliko ponazoril pri pouku matematike. Vendar ne preveč! V veliko pomoč nam bo komplet za grafoskop, avtorja profesorja Stanka Uršiča. Ilustrirala in likovno uredila ga je Helena Berce-Golob, uredila pa Breda Vrhovec. Tisk je oskrbel Geodetski zavod SRS. Naloge, ki ponazarjajo celotno matematično snov, so na prosojnicah. Priloženi so tudi matematični simboli za učitelja. Kaj pa je z matematično mapo za učence, ki jo je pripravljal profesor Demšar?

Za ekonomiko časa bi bilo prav, da ne bi zgubljali časa z ročnim risanjem raznih elementov, ampak bi uporabljali žige (živalce, rastline, hišice...), ki jih lahko kupimo povsod. (V Ljubljani jih dobimo pri Sitarju v Nazorjevi ulici).

Avtorjem, ki so postavili trdne temelje in znanstveno obravnavo matematike v 1. razredu, čestitamo in jim želimo nadaljnjih uspehov. To bo zagotovilo, da bo matematika zaživela, očiščena tuje primesi, in z domačimi strokovnjaki.

VIDA BLAŽKO

Nekatere oblike boja pri učnem neuspehu

Da je uspeh učencev pri pouku odvisen od kakovosti vzgojnoizobraževalnega dela, je tako trdna pedagoška resnica, da ne potrebuje posebnega dokazovanja. Pod pojmom »kakovost« šolskega dela pa razumemo uporabo vseh pedagoških ukrepov od šolske politike in zakonodaje do najbolj specifičnih metodičnih postopkov posameznih učiteljev. Učinkovitost teh ukrepov je odvisna od najraznovrstnejših pedagoških situacij, v katerih sta osebnost učenca in njegovo življenjsko okolje odločilni komponenti, ki soodločata o izboru in ustreznosti pedagoških postopkov. Osebnostni in socialno-ekonomski dejavniki se v svojem delovanju prepletajo s pedagoškimi dejavniki, učinek njihovih skupnih vplivov je tak ali drugačen izobraževalno-vzgojni rezultat. Prav zaradi množice delujočih dejavnikov je težko ali celo nemogoče izločiti in natančno izmeriti vpliv šole in njenih ukrepov na otrokovo učno uspešnost. Lahko pa opišemo nekatere pedagoško-didaktične situacije, ki zmanjšujejo učinkovitost šolskega dela in prispevajo k temu, da se mnogim učencem ne posreči obvladati programsko predpisane učne snovi.

O pedagoško-didaktičnih okoliščinah, ki vplivajo na zmanjševanje učnega uspeha in na ponavljanje razredov, imamo napisanih veliko strokovnih poročil v sovjetskih pedagoških izdajah; nekaj gradiva s tega področja so napisali tudi domači avtorji. Značilno je, da se meščanski pedagogi in psihologi pri svojih analizah problema neuspehov malo ukvarjajo z didaktičnimi vplivi na slabe učne rezultate; v okviru šole ti še največ obravnavajo učitelja kot »patogeni« dejavnik učenčevega osebnostnega in učnega napredka.

PRIMER Z ROSTOVSKEGA OBMOČJA

V sovjetski pedagoški enciklopediji lahko preberemo o ponavljanju tudi tole: »Problem ponavljanja razredov je predvsem pedagoške narave in ga ni dopustno reševati z zunanjimi administrativnimi ukrepi. Napredni pedagoški aktivi v SZ so likvidirali ponavljanje z izpopolnjevanjem svojega izobraževalno-vzgojnega dela, s povečevanjem učinkovitosti svojega dela. Pomemben pogoj za preprečevanje ponavljanja je učiteljeva odgovornost za izobraževalno-vzgojne rezultate.«

Obsežnejšo konkretizacijo teh ugotovitev najdemo v natančnem opisu pedagoške dejavnosti šol v rostovskem območju. Učitelji teh šol so dokazali, da more vsak umsko normalen otrok uspeti, če je kakovost pouka v osnovni šoli dobra. K temu pa sodi na prvo mesto prepričanje učiteljev, da slabi učni uspehi nekaterih učencev niso nujnost, kot so mislili v času prevladovanja pedologije in kot mislijo nekateri še danes. Visoka intenzivnost njihovega učnega dela, uporaba metod, ki povečujejo otrokovo aktivnost, skupni napori učiteljev, učencev, staršev in družbenopolitičnih organizacij ter odgovornost celotnega učiteljskega kolektiva in kolektiva učencev za uspeh vsakega otroka je imelo za posledico zmanjšanje števila ponavljavcev na 1% na celotnem rostovskem območju. Med ukrepi, ki so privedli do tako ugodnih rezultatov, se nam zdita posebno pomembna dva: **oblikovanje takih razrednih kolektivov, v katerih je za uspeh vsakega učenca soodgovoren celoten razred pred pionirsko organizacijo.** *To ima za posledico, da boljši učenci pomagajo slabšim, pri čemer tako izobrazbeno in vzgojno pridobivajo eni in drugi. Druga ugodna okoliščina pri delu teh šol, ki jo je treba poudariti, je v tem, da vključujejo v boj proti učnim neuspehom družbenopolitične organizacije zunaj šole. Komisije, ki so jih v zvezi s tem bojem ustanovili v delovnih kolektivih, kličejo na odgovornost starše, če zanemarjajo svoje vzgojne dolžnosti; učitelji pa so odgovorni ne le šolskim oblastem, temveč tudi svoji partijski organizaciji. To se nam je zdelo potrebno poudariti zaradi tega, ker te pomembne možnosti za boj proti učnemu neuspehu pri nas premalo izrabljamo. Delo šol v rostovskem območju so šolske oblasti v SZ dajale za zgled, kako naj se tudi v drugih delih države učitelji bojujejo proti učnemu neuspehu. To pa ni izključevalo še drugih poskusov, usmerjenih v zmanjšanje števila ponavljavcev v osnovni šoli. V Moskvi so zaradi precejšnjega števila učencev, ki morajo ponavljati razred, organizirali eksperimentalne razrede za tiste učence, ki jim zaradi slabega učenja preti, da bodo morali ponavljati razred, torej za potencialne ponavljavce. V eksperimentalnih razredih so zanje povečali število ur za 2 uri tedensko. Učence so v teh oddelkih poleg druge [illegible] sistematič[illegible] navajali na upo[illegible] metod racionalnega [illegible] učenja. Uspe[illegible]en učencev se je bistveno popravil: v višji razred jih je napredovalo od 90 do 95%. Tudi v naslednjem šolskem letu se njihov uspeh ni znižal. Zaradi tako ugodnih rezultatov, ki so jih potencialni ponavljavci dosegli v eksperimentalnih oddelkih, so priporočili uvedbo takih oddelkov na vseh centralnih šolah; za podeželske šole, kjer ni mogoče organizirati takih oddelkov, priporočajo pogojno napredovanje v višji razred, kjer naj bi te učence z dopolnilnim poukom in drugimi oblikami pomoči usposobili za redno učno delo. Očitno je, da se v SZ tudi takim oblikam notranje diferenciacije ne odpovedujejo, če vodijo k izboljšanju učnega uspeha sicer enotne osnovne šole.*

NOTRANJA IN ZUNANJA DIFERENCIACIJA

Z različnimi oblikami notranje diferenciacije bi se šola mogla izogniti očitkom, da je za neuspešnega učenca deprivirano okolje. Po mnenju J. Markovca je poglavitna težava, na katero naletijo deprivirani učenci v šoli, [illegible] frontalni pouk, prevlado[illegible] verbalnih učnih metod, [illegible]kanje ponavljanja in utr[illegible]jev[illegible] ki ga ti učenci potrebujejo v[illegible] kot drugi. Prevladovanje fronta[illegible]ega pouka je posledica linear[illegible]ga načrtovanja učne snovi.

(Prihod[illegible]jič naprej)

RADIO IN ŠOLA

NIŽJA STOPNJA:
16. dec.: B. Magajna: Racko in Lija (dramatizacija pravljice Racko — kralj Matjaž)
23. dec.: Otroci skladatelji (glasba)

SREDNJA STOPNJA:
13., 14. dec.: Izidor v različnih oblekah (glasba)
20., 21. dec.: Bila je jedro naše armade (ob dnevu JLA)

VIŠJA STOPNJA:
13., 15. dec.: Rock in zveza z alternativno kulturo
20., 22. dec.: Dunajska univerza in Slovenci

NENAVADNI POGOVORI:
21., 22. dec.: Vse imaš, kar potrebuješ
17., 24. dec.: Odrasli tako, kako pa mi
Za srednje šole:

KNJIŽEVNOST JUGOSLOVANSKIH NARODOV
12. dec.: I. Andrić: Most na Žepi
19. dec.: Umetniška proza piscev, ki žive v Srbiji
14., 15. dec.: Samoupravljanje s temelji marksizma
21., 22. dec.: Samoupravljanje s temelji marksizma

Ljubiša Jeremić

Umetniška proza pisateljev, ki žive v Srbiji

Izbrali smo vam odlomek iz eseja, ki bo na sporedu 19. decembra.

Vojna je pričujoča v večini proznih del iz petdesetih let ali posredno ali kakor globok in odločilen vzrok vedenja književnih junakov v mirodobnem življenju. Toda spremeni se tudi odnos do takega pripovednega predmeta. V književnost vstopajo romanopisci in pripovedniki, kot so Radomir Konstantinović, Branko V. Radičević, Momčilo Milankov, Jara Ribnikar, Boško Petrović, Miodrag Bulatović, nekoliko kasneje pa se oglašajo še Aleksandar Tišma, Pavle Ugrinov, Branimir Ščepanović in Vladimir Stojšin. Ti prozaisti so s svojim nastopom pravzaprav označevali prehodno obdobje. Nekoliko kasneje so pisali ob strani velikih kulturnih in književnih konfliktov, nastalih okoli moderne poezije in vodenih kot spopad »modernistov« in »realistov«. V njihovem delu se pripravljajo tiste književne norme in tisti tip pripovednega govora, ki se je šele od srede šestdesetih let kasneje oblikoval v zrele ideje prozno umetniškega dela. V tem kasnejšem obdobju so nekateri od omenjenih pisateljev (Momčilo Milankov, Jara Ribnikar, Branimir Ščepanović) tudi sami znatno obogatili postopek in dali svoja najboljša dela.

Bodisi da pripovedujejo o zlu, ki ga nosi vojna ali o tesnobi osamljenega mestnega človeka, kakor delata Milankov in Bulatović, težijo pisatelji prehodnega obdobja k temu, da se izognejo soočenju z odprtimi in kokretnimi vprašanji sodobnosti in da se neposredno približajo andrićevski »starodavni povesti«. To obdobje je vendarle obdobje izpolnjevanja povesti raziskovanja bolj zapletenih postopkov in možnosti uporabe poetičnih sredstev v prozi.

V povesti Miodraga Bulatovića iz knjige Volk in zvon (Vuk i zvono) je vojna v nenavadnem spoju poetičnih in naturalističnih posameznosti, predvsem prostora univerzalnega konflikta dobrega in zla. Takšen postopek je tudi svojevrsten znak splošne težnje tega pripovednika, še posebej izražene v zbirki Hudiči prihajajo, 1956 (Djavoli dolaze) kjer s parodijo poruši vladajoče književne zakone.

Opuščanje starinske povesti kot natančne slike narave, običaja in iskanja poetskega značaja v slabo napovedanih okvirih časa in prostora, se lahko razume tudi kakor napor naših pisateljev obvladati nekatera izkustva evropske proze. Tak napor je bil na vrhuncu sredi šestdesetih let v delih nenavadno izobražene in nadarjene generacije Borislava Pekića, Danila Kiša, Filipa Davida, Mirka Kovača.

Naturalistične posameznosti, dogodki in osebe o katerih se govori, so pri teh prozaistih v glavnem dejavniki metaforičnega poetskega sklopa, emblemi določene univerzalne teme, največkrat teme mračne usode človeških vrednot. Tako videnje sveta je obogateno v kontrastu s poetičnimi spomini na otroštvo v Kišovem romanu, Vrt, pepel (Bašta, pepeo) ali v njegovih povestih iz Zgodnjih žalosti (Rani jadi).

Prihodnost političnega sistema v našem izobraževalnem programu

V uredništvo izobraževalnih oddaj sodi po novem tudi oddaja Radijska univerza, ki predstavlja tradicionalno obliko poljudnoznanstvenega radijskega predavanja. V tej obliki je navzoča v slovenskem radiu v vsem povojnem času. Sprva je spadala v nekdanjo prosvetno redakcijo, ki pa je bila pozneje ukinjena, oddaje pa so bile prerazporejene po drugih uredništvih. Takratna Radijska univerza je prešla v uredništvo kulturnih in literarnih oddaj, s čimer svoje tematske in oblikovne podobe ni bistveno spremenila. Spremenil se je zunanji okvir oddaje, ki se je razdelila v štiri cikle. Ti so nosili tele naslove: Družba in čas, Narava in človek, Svet tehnike ter Pota sodobne medicine. Naslovi, ki smo jih obdržali vse do danes, so nekdanjo Radijsko univerzo tematsko omislili in vnesli v izbiro tematike večji red. Kljub ciklični zožitvi na štiri naslove se nam nazivi oddaj zdijo vendarle dovolj široki, da je mogoče v njihov okvir zajeti vse, kar lahko predstavlja tematiko tipičnega radijskega predavanja. Pri tem velja opozoriti, da te oddaje nimajo namena dajati izčrpne informacije o neki temi, ampak želijo bolj opozoriti na določen problem, poslušalca zanj pridobiti in razširiti njegovo zanimanje za temo. Iz tega načela izhaja tudi eno temeljnih vodil, da naj bo ta oddaja čim bolj poljudna, tudi takrat, kadar govori o zapletenejšem, širšemu krogu poslušalcev teže dostopnem predmetu. To kajpak ni vedno lahko, je pa cilj, ki se mu poskušamo kolikor mogoče približati.

V obravnavanje tematike smo v velikanski večini primerov pritegnili slovenske avtorje, tako ugledne znanstvene delavce, raziskovalce in univerzitetne učitelje kot tudi znane popularizatorje določenega predmeta, zlasti v oddajo Družba in čas pa tudi ugledne družbene delavce.

Zlasti v zadnjih letih smo poskušali v posameznih ciklih objavljati sklenjene tematske prispevke, ubrane na eno temo, ta pa je bila zmeraj vezana na aktualnost. Tako smo pred leti posvetili celo serijo oddaj **Družba in čas** sodobnim osvetlitvam zgodovine kmečkih uporov na Slovenskem, v sezoni 1974-75 zgodovini slovenskega, jugoslovanskega in mednarodnega delavskega gibanja, nadaljevali naslednjo sezono z obravnavanjem temeljnih vidikov samoupravljanja, v sezoni 1976-77 pa z obravnavanjem vidikov zakona o združenem delu. Takoj po novem letu nameravamo logično nadaljevati to smer z obravnavanjem posameznih pomembnih tematskih sklopov, ki izhajajo iz najnovejšega dela Edvarda Kardelja.

Oddaja **Narava in človek** je bila zadnja leta usmerjena vedno bolj v probleme varstva narave in okolja, pri čemer smo začeli z biološkimi vidiki, nato pa vedno bolj širili tudi v obravnavo predmeta z drugih vidikov (družbenih, tehniških in podobnih). Oddajo **Pota sodobne medicine** smo bolj kot svetovalnemu namenu posvečali iskanjem in dognanjem današnje medicinske znanosti. Podobno načelo velja tudi za oddajo **Svet tehnike,** kjer se v zadnjem času vse bolj opiramo na sodelovanje strokovnjakov iz Inštituta Jožef Štefan, strokovnjakov matematično fizikalnega oddelka na univerzi in tehničnih strokovnjakov iz prakse.

Do konca leta se bomo potemtakem srečali še z vsemi štirimi cikli.

V ciklu Narava in človek nam je 6. decembra doktor inženir Lojze Marinček posredoval predavanje z naslovom Naravovarstveni pomen gozdov, 13. decembra nam bo doktor Andrej Čadež pripovedoval o tem, kaj delajo astronomi v oddaji Svet tehnike, doktor Marko Kos nam bo v oddaji Družba in čas spregovoril o raziskovalnem delu v neposredni proizvodnji, za konec meseca, 27. decembra, pa bo doktor Lojze Števanec pripravil predavanje o rehabilitaciji po infarktu v oddaji Pota sodobne medicine.

Mik oddaj tudi v tem, da avtorji sami berejo svoje prispevke, pa tudi čas, določen za to vrsto radijskih izobraževalnih oddaj, je izredno ugoden — in sicer vsak torek ob 15.45 do 16.00 na I. radijskem programu.

★ ★ ★ ★ ★

ARMADA SMO VSI

★ ★ ★ ★ ★

Da bi bili sposobni v vsakem trenutku uspešno braniti svojo domovino, se moramo na to pripravljati že sedaj, v miru!

Tehnična kultura in mladi

Da bi bili sposobni v vsakem trenutku uspešno braniti svojo domovino, svobodo in dosežke smoupravnega socializma, se moramo na to pripravljati že sedaj v miru. Obrambne priprave potekajo pri nas po edinstveni zamisli — primerni konceptu vseljudske obrambe, v kateri sodelujejo vsi naši delovni ljudje in občani. Za uresničitev zastavljenih nalog, ki jih narekuje splošni ljudski odpor, so zato potrebne organizirane, dobro in sodobno opremljene ter strokovno usposobljene moči.

Nedvomno imajo pri vzgoji in usposabljanju mladih na splošni ljudski odpor in družbeno samozaščito pomembno vlogo in mesto tudi organizacije za tehnično kulturo. Pri izvršnem odboru Mestne zveze organizacij za tehnično kulturo v Ljubljani deluje trenutno deset stalnih komisij. Naj naštejemo samo nekatere:

Sekretar Mestne zveze organizacij za tehnično kulturo Ljubljana Jože Mencinger

— komisija za splošni ljudski odpor
— komisija za tehnično izobraževanje
— kmetijsko-tehnična komisija
— komisija za avto-moto dejavnost in izgradnjo avtodroma
— propagandna komisija
— organizacijsko-kadrovska komisija
— komisija za RC modelarstvo itd.

Poleg komisij pa uspešno deluje tudi mladinski tehnični center na Gradišču na Rimski cesti v Ljubljani. V štirih letih se je udeležilo tečajev iz brodarskega ,letalskega in raketnega modelarstva že več kot 400 pionirjev in mladincev, ki so izdelali že nad 500 različnih modelov.

»Tehnična ustvarjalna dejavnost,« je ob nedavnem pogovoru še posebej poudaril sekretar Mestne zveze organizacij za tehnično kulturo v Ljubljani JOŽE MENCINGER, »ima zares veliko možnosti, da pomaga mladim odkriti njihova lastna nagnjenja in sposobnosti, ter jim išče in najde poti do poklicne usmeritve. Številnim mladim se je prek take dejavnosti odprla pot k ustvarjalnim procesom, marsikdo je pri tem delu našel samega sebe in svoj pravi poklic za življenje. Nemalo se jih je tudi odločilo za vojaške šole in poklice.

Brodarski in modelarski krožki, v zadnjem času pa še raketarski in radijsko vodenih avtomobilskih modelov so vedno dobro obiskani.

Mladinski tehnični center je ustanova odprtega tipa, zato se vanj lahko vključujejo pionirji in mladina vseh ljubljanskih osnovnih šol od vključno petega razreda dalje.

Poleg tečajev za mladino pripravljajo v Mladinskem tehničnem centru tudi seminarje za prosvetne delavce, ki bodo organizirani po posebnem programu in bodo zajemali področja brodarskega, letalskega in raketnega modelarstva. Na teh seminarjih se bodo udeleženci usposobili za strokovno delo z mladino v šolskih in zunajšolskih dejavnostih.«

— In katere so še druge dejavnosti, ki spadajo k tehnični kulturi in seveda k splošni ljudski obrambi?

»V ljubljanskih osnovnih šolah delujejo krožki mladih tehnikov v modelarstvu, fotokino dejavnosti, radioamaterstvu itd., kjer mladi lahko s pridom izkoristijo to znanje pri organizaciji in uresničevanju obrambnega dne, pri obrambnih krožkih v šoli itd.

Mnoge organizacije Ljudske tehnike prav uspešno sodelujejo z organi javne varnosti, kot so na primer radio klubi, društvo za raziskavo morja, AMD, aero klub Stanko Bloudek, društvo za raziskovanje jam itd. Program in oblike dejavnosti vseh organizacij tehnične kulture, zlasti specializiranih zvez, dajejo možnosti za široko sodelovanje pri širjenju tehnične kulture in usposabljanju občanov, predvsem mladih, za različne specialnosti v oboroženih silah in splošnem ljudskem odporu.«

V petih ljubljanskih občinah uspešno deluje več kot 70 organizacij tehnične kulture, v katerih je vključenih že več kot 23.000 članov. O pomenu in vlogi teh organizacij v splošni ljudski obrambi in družbeni samozaščiti je pred nedavnim razpravljal tudi svet za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito mestne konference SZDL Ljubljana. Nam lahko zaupate vsaj nekatere pomembne sklepe?

»Izhajajoč iz Ustave in zakona o ljudski obrambi so organizacije tehnične kulture v okviru SZDL eden izmed nosilcev dejavnosti svojih članov in drugih delovnih ljudi in občanov, zlasti mladih v širjenju tehnične kulture in pripravljanju na splošni ljudski odpor in družbeno samozaščito. Prav zato je treba v statutih, načrtih in programih močneje poudariti in določneje opredeliti naloge članov in vseh združenih organizacij v splošni ljudski obrambi in družbeni samozaščiti.

Program in oblike dejavnosti vseh organizacij tehnične kulture, zlasti specializiranih zvez, dajejo izredne možnosti za široko sodelovanje v širjenju tehnične kulture in usposabljanju občanov, predvsem mladih za različne specialnosti v oboroženih silah in splošnem ljudskem odporu. Pri tem pa je nujno, da vse organizacije tehnične kulture spričo nenehnega tehničnega napredka posodobijo svoje programe in jih prilagodijo dokumentu predsedstva CK ZKJ in predsedstva SFRJ, ki govori o idejnem in programskem usposabljanju mladih za aktivno udeležbo v splošni ljudski obrambi in družbeni samozaščiti ter o uskladitvi s programi splošne tehnične izobrazbe in obrambe ter zaščite v šolah skupaj s programi usposabljanja mladih za splošno ljudsko obrambo v drugih organiziranih oblikah zunaj šole.

Menim pa, da bi morali dati v programih še večji poudarek idejnopolitičnemu, moralnopsihološkemu in vojaško strokovnem usposabljanju ter ohranjanju revolucionarnih tradicij in izkušenj iz NOV!«

TONE URBAS

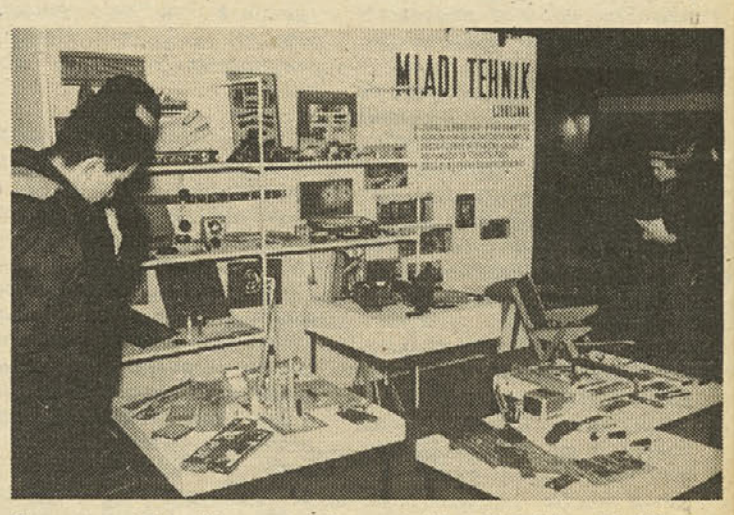

Z razstave »Tehniška ustvarjalnost mladih«, ki je bila v Ljubljani na Gospodarskem razstavišču (Foto: T. Urbas)

Gradivo za pripravo pravilnika o vrednotenju delovnih rezultatov delavcev vzgoje in izobraževanja

Koordinacijski odbor za področje vzgoje in izobraževanja pri republiškem sekretariatu za delo, ki je spremljal priprave za uskladitev samoupravnih aktov o delitvi dohodka temeljnih organizacij in osebnih dohodkov z določili zakona o združenem delu, ugotavlja, da delavci vzgojnoizobraževalnih organizacij oblikujejo merila za vrednotenje dela in pri tem v skladu s posebnostmi svojega dela tvorno uporabljajo in razvijajo načela zakona o združenem delu. Študija o sistemu delitve sredstev za osebne dohodke v osnovnih in srednjih šolah, ki jo je izdelal Raziskovalni center pri Visoki šoli za organizacijo dela v Kranju, je nastala tudi na izkušnjah iz tega procesa. Ker obravnava predvsem najtežji del te naloge, to je ugotavljanje kakovosti in uspešnosti dela, menimo, da bi njena objava lahko omogočila širšo uporabo nekaterih izkušenj.

Menimo pa, da je pri uporabi te študije ob izdelavi posameznih samoupravnih aktov treba upoštevati omejene možnosti, ki so jih imeli avtorji za temeljitejšo proučitev tako zahtevne problematike. To pomeni, da morajo delavci kritično primerjati te ugotovitve z dosežki proučevanja delovnega procesa v svoji organizaciji in povzeti le elemente, ki jih po taki kritični presoji ocenijo kot ustrezne in sprejemljive za svojo organizacijo ali pa so jih v skladu s svojimi ugotovitvami dalje razvili in dopolnili.

Koordinacijski odbor je ob obravnavi te študije menil zlasti tole:

— predloženi elementi delovne uspešnosti so take narave, da so dostopni predvsem **ocenjevanju,** ne pa **merjenju.** Menimo, da je sicer nujno sprejeti **ocenjevanje pripravljenosti za delo** ter **kakovosti in rezultatov dela** kot prevladujočo obliko ugotavljanja uspešnosti učiteljevega dela, da pa je treba povsod, kjer je to mogoče, dopolnjevati te elemente tudi s takimi, ki temeljijo na **merjenju rezultatov** dela;

— ocene pripravljenosti za delo ni mogoče omejiti zgolj na sprotno, dnevno pripravo, ampak je treba upoštevati tudi njene trajne sestavine, ki niso vedno v celoti zajete v predloženih elementih. Pripravljenost za delo v tem pomenu obsega zlasti tiste elemente, ki so pretežno odvisni od učitelja, med njimi so najpomembnejši:

— celotna učiteljeva usposobljenost za delo, ki se izraža v **poglobljenem ustreznem strokovnem znanju** in **delovnih izkušnjah.**[1]

— celostnost, s katero se izraža učiteljeva usposobljenost, iniciativnost in ustvarjalnost v strokovnem opravljanju neposrednega pedagoškega dela, pri posodabljanju vsebine, metod, oblik in organizacije dela;

— neposredna vsebinska in metodična priprava posameznih sestavin programa dela;

— poleg predloženih elementov bi bilo po našem mnenju treba oblikovati tudi elemente, ki bodo izrazili učiteljev delež v prizadevanjih pri vključevanju šole v delo in življenje okolja iz tistega področja združenega dela, za katero šola usposablja delavce;

— menimo, da mora postopek oblikovanja ocene brezpogojno zagotoviti **strokovnost in demokratičnost** ocenjevanja. Vsak učitelj mora imeti možnost, da sodeluje pri oblikovanju in sprejemanju ocene tudi s svojimi stališči, ne samo z dajanjem podatkov. Glede na odgovornosti, ki jih imajo ravnatelji kot pedagoški vodje šol, menimo, da morajo ti obvezno sodelovati pri postopku s svojimi stališči. Glede predloženih možnih načinov ocenjevanja pa menimo, da bi bilo najprimerneje oblikovati za ocenjevanje skupine pedagoških delavcev, ki najbolj medsebojno poznajo delo, podatke o delu posameznega učitelja pa obvezno dopolnjevati tudi z mnenji učencev ali staršev, ugotovitvami pedagoške službe in uporabnikov.

Če se odločitev o oceni delovne uspešnosti in njeni uporabi za določitev deleža posameznika v sredstvih za osebne dohodke sprejema v eni temeljni organizaciji na več mestih (skupinah, komisija itd.), mora biti delež take skupine v sredstvih za osebne dohodke vnaprej opredeljen v skladu z opravljenim obsegom in zahtevnostjo dela; tako preprečimo možnost, da se z različno uporabo meril prelivajo sredstva za osebni dohodek med skupinami znotraj temeljne organizacije.

Univerza v Mariboru
VISOKA ŠOLA ZA ORGANIZACIJO DELA
Raziskovalni center

ŠTUDIJA O SISTEMU DELITVE SREDSTEV ZA OSEBNE DOHODKE DELAVCEV OSNOVNIH IN SREDNJIH ŠOL

1. UVOD

Letošnjega januarja smo Raziskovalni skupnosti Slovenije prijavili raziskovalno nalogo Vrednotenje delovnega rezultata delavcev vzgoje in izobraževanja. S tem smo hoteli prispevati k čim boljšemu uresničenju novega zakona o združenem delu. Maja smo na pobudo Sekretariata za delo in Komiteja za vzgojo in izobraževanje pri republiškem IS pričeli delo. Glede na zelo kratek rok (konec junija t.l.) smo se na sestanku sodelavcev teama dogovorili za naslednje. V tej fazi delo ne more biti zasnovano tako kot je nakazano v prijavi raziskovalne naloge, ampak bi s študijo zajeli le problematiko ocenjevanja delovne uspešnosti za pedagoške delavce osnovnih, srednjih, višjih in visokih šol. Rezultati tega dela, ki ga v nadaljnjem besedilu predstavljamo, niso plod raziskav, ampak le strnjene in pretehtane izkušnje tistih šolskih OZD, ki so že uvedle ocenjevanje delovne uspešnosti v svoje samoupravne sporazume o delitvi OD in pa izkušnje sodelavcev Visoke šole za organizacijo dela iz Kranja. Problematika delitve sredstev za OD je tako pomembna, da jo je treba reševati celostno, če želimo, da bomo dosegli cilj, to je prisvajanje osebnega dohodka glede na vloženo delo in rezultate dela. Sistem mora motivirati slehernega delavca k večjim in boljšim dosežkom, ne pa zavirati ustvarjalnost, ki jo vsak pedagoški delavec več ali manj nedvomno ima. Preganjati moramo uravnilovko kot globoko zakoreninjeni sistem, novi sistem pa tako jasno definirati, da bo vsak dvom v njegovo motivacijsko vrednost odveč.

2. CILJI IN ELEMENTI SISTEMA

Cilji izgradnje sistema delitve sredstev za OD so naslednji:

— vzpostaviti objektivno razmerje med zahtevnostjo delovnih nalog;

— razlikovanje delavcev glede na uspešnost opravljenih delovnih nalog;

— odvisnost OD od rezultatov skupnega dela.

S temi cilji moramo jasno seznaniti vse delavce, kar je pogoj za uspešnost dela.

Elemente sistema delitve sredstev za OD v vzgoji in izobraževanju lahko izrazimo kar z enačbo, kajti obe strani morata biti vedno enaki ali pa uravnovešeni. V nasprotnem primeru sistem izgubi vrednost in namen.

$$OD = [(OZDN \times ODR) \times VT] + MD$$
$$ODR = ODU \times FU$$

V enačbi rabljeni znaki pomenijo:

OD = osebni dohodek
OZDN = ocena zahtevnosti delovnih nalog
ODR = ocena delovnega rezultata delavca
ODU = ocena delovne uspešnosti delavca
FU = faktor uspešnosti izpolnjevanja nalog oddelka, skupine, v kateri delavec dela
MD = minulo delo
VT = vrednost točke

Predstavljeni sistem delitve OD je enoten za vso vzgojnoizobraževalno organizacijo, to se pravi za pedagoške in nepedagoške delavce. Uporaben je tako za enovito delovno organizacijo kakor tudi za organizacijo, ki je sestavljena iz temeljnih organizacij združenega dela.

Iz predloženega sistema je jasno razvidno, da je, in mora biti osebni dohodek odvisen od zahtevnosti delovnih nalog, kakovosti in količine opravljenega dela in nalog (posamezno in v skupini), minulega dela in uspešnosti poslovanja delovne organizacije. To pa je tudi zahteva zakona o združenem delu in poroštvo za dosego cilja: vsakemu po vloženem delu in rezultatih dela.

OBRAZLOŽITEV elementov in njihovo vključevanje v sistem:

V tem poglavju bomo na kratko obdelali vse elemente sistema delitve sredstev za OD, ki smo jih prej le zaznali, in povezali v celoto.

2.1. Ocena zahtevnosti delovnih nalog (OZDN)

Zakon o združenem delu nedvomno določa, da moramo pri merilih za prisvajanje osebnega dohodka pojem delovnega mesta, ki je vse preveč statičen, zamenjati z bolj življenjskim in dinamičnim pojmom delovne naloge. Ta premik ni le formalen, temveč ima globok vsebinski pomen, posebno še v vzgoji in izobraževanju, ker je sedanje togo pojmovanje DM predstavljalo veliko oviro pri bolj pravičnem nagrajevanju in organizaciji dela nasploh. Jasno pa je že, da bo pojem delovnega mesta kljub temu še vedno ostal kot organizacijska in planska kategorija v procesu družbene reprodukcije.

Zaradi prehoda iz delovnih mest na delovne naloge bo treba izdelati katalog in sistemizacijo nalog. Osnutek slovenskega zakona o delovnih razmerjih navaja, da so vse delovne organizacije dolžne narediti katalog nalog in opravil do novembra leta 1978. S tem je jasno poudarjena namera, da se omogoči čim boljša priprava in se tako zagotovi tudi kakovostna izdelava kataloga nalog, ki ne sme biti le spisek vseh opravil in dolžnosti, temveč poleg drugega resničen temelj za načrtovanje kadrov in njihovo nagrajevanje.

Menimo, da je v obdobju do konca tega leta prav zaradi te želje po kakovostni in ne zgolj formalni izdelavi kataloga nalog nesmiselno vključiti v sistem delitve sredstev za OD oceno delovnih nalog. Vsaj za tiste ne, ki na tem področju do sedaj še niso dosti storili. Bolje si je prizadevati za izdelavo sistema, ki bo vseboval vse druge elemente, ki jih zahteva ZZD in družbeni napredek. Pomembno je, da si vsaka OZD izdela načrt dela in roke, kdaj ga bo opravila. Prevelika ihta bi nam brez dvoma več škodila kot koristila.

Posebno pozornost bi bilo vredno posvetiti problematiki ocenjevanja delovnega rezultata, to oceno pa vezati na sedanjo vrednost nalog iz sistemizacije DM. Takoj za tem (po 1. 1. 1978) pa bi že lahko začeli izdelovati katalog nalog in opravil. Na tak način, mislim, da ne bo delo opravljeno samo formalno zaradi zadostitve ZZD, temveč bo napravljen tudi kakovostni premik v duhu ZZD ter želje večine delavcev in družbe, v kateri živimo. In če bomo sprejeli tak sistem dela, se pojavi vprašanje:

Koliki del OD (ali po starem, vrednosti DM) naj bo v tem prehodnem obdobju odvisen od ocenjenega ali merjenega delovnega rezultata?

Na to vprašanje bomo skušali odgovoriti v nadaljevanju.

2.2. Ocena delovnega rezultata (ODR)

Iz obrazložitve sistema delitve OD je razvidno, da je delovni rezultat funkcija ocenjene delovne uspešnosti posameznega delavca v odvisnosti od uspeha, ki ga ta delavec doseže v skupini skupno z drugimi delavci. V našem razmišljanju bomo obravnavali le oceno delovne uspešnosti posameznega delavca, kajti pogoj za ugotavljanje uspešnosti delovne skupine je ustrezna organiziranost in definiranost skupnih nalog. To naj bo prihodnja naloga nas vseh, rešitve pa moramo poiskati v zastavljenem sistemu.

3.3.1. Ocena delovne uspešnosti (ODU)

V naši družbi je nesprejemljivo ocenjevanje osebe ali lastnosti človeka, ki delo opravlja; upoštevani sta kakovost in količina dela ali vloženo delo in rezultati dela. To pa je v učnovzgojnem procesu težje kot na drugih področjih družbenega dela. Zato bomo za sedaj ocenjevali le vloženo delo, pripravljenost za delo ter kakovost in količino tega dela, manj pa rezultate dela. Rezultat dela pedagoških delavcev je usposobljenost učenca, ki pa svoje znanje, pridobljeno v šoli, pokaže lahko šele v nadaljnjem študiju ali pri delu. Tega pa sedaj še nismo sposobni spremljati, še manj pa ocenjevati. Zato se moramo za sedaj zadovoljiti z elementi ocenjevanja, ki so obdelani v tej študiji.

POSTOPEK ZA OCENO DELOVNE USPEŠNOSTI

Z ocenjevanjem delovne uspešnosti želimo doseči (cilj) razlikovanje v višini OD delavcev, ki opravljajo enake ali podobne delovne naloge, in s tem motiviranje za še boljše dosežke. Za dosego tega pomembnega cilja pa moramo izpolniti nekaj pomembnih pogojev in delovnih faz.

2.2.1.1 Izbor metode ocenjevanja

V praksi poznamo več metod ocenjevanja delovne uspešnosti, ki pa jih zaradi dostopnosti v literaturi ne kaže razčlenjevati. Omenili bomo le glavne značilnosti, ker je od teh metod odvisen nadaljnji potek dela, predvsem pa izbor in opisovanje ocenjevalnih elementov:

— **Sumarne metode** obravnavajo delovno uspešnost delavca v celoti (ne po elementih) v primerjavi z delovno uspešnostjo drugega delavca pri opravljanju enakih ali podobnih nalog. Te metode imajo več izpeljank, ki se razlikujejo glede na razvrščanje ali vrstni red ocen.

Metode so preproste, vendar precej subjektivne. Zahtevajo manj pripravljalnega dela in tudi uveljavijo se hitro.

— **Analitične metode** obravnavajo oceno delovne uspešnosti delavca v primerjavi z drugimi s pomočjo elementov, ki so vpisani v nadaljevanju. S temi elementi pridemo analitično do ocenjene uspešnosti delavcev. Zato je ocena bolj zanesljiva in manj subjektivna, vendar zahteva solidne priprave, dobro pripravljene in poučene ocenjevalce in tudi čas za pripravo je daljši.

— **Ček lista obveznega ali neobveznega izbora** nam da na analitičen način dokaj objektivno oceno o delavčevi delovni uspešnosti. Uporablja se takrat, kadar je skozi znane elemente težko izluščiti delovno uspešnost. Pri tej metodi nanizamo v vrstni red vse pomembnejše delovne naloge in ocenimo stopnjo njihove izvršenosti. Metoda je zelo učinkovita, vendar zahteva veliko temeljitih priprav.

2.2.1.2 Izbor, definiranje, stopnjevanje in vrednotenje elementov

V tej študiji smo se odločili, da predstavimo vse morebitne ocenjevalne elemente za oceno po analitični (točkovni) metodi, ki je, kot smo že omenili, najbolj zahtevna in tudi najbolj objektivna od vseh. S tem ne želimo vplivati na uporabnike, izberejo naj metodo po svoji presoji, tako kot najbolj ustreza zahtevam in možnostim.

Glede na izbrano metodo (v naši študiji je to analitična) se odločimo za elemente, ki bodo opredeljevali delovno uspešnost delavcev. V nadaljevanju je definiranih in stopnjevanih več elementov, za katere pa ni nujno, da so vsi v ocenjevalnem modelu kake delovne skupnosti. Izbrati moramo tiste, ki so posebej značilni za kako delovno organizacijo vzgoje in izobraževanja in v tem trenutku najbolj oprijemljivi.

Poleg tega velja za izbor še nekaj kriterijev:

— elementi morajo biti jasni in razumljivi delavcem;
— ne smejo se prekrivati med seboj;
— zajeti morajo vse tiste sestavine učnovzgojnega procesa, s katerimi delavec vpliva na njegov potek;
— vsak element moramo ustrezno definirati, stopnjevati in točkovati. Če ni mogoče zadostiti tem zahtevam, jih ne smemo vključiti v ocenjevanje.

Poleg tega je tudi pomembno, s kakšno natančnostjo in zanesljivostjo želimo ocenjevati delavce.

Kot smo že dejali, moramo vsak element definirati, stopnjevati (tudi stopnje definirati) in vsakemu elementu kot celoti določiti vrednost v točkah. Tako dobimo razmerje med težavnostjo posameznih elementov, ki mora prikazati specifično stanje v delovni organizaciji in cilj, h kateremu težimo. Ko je to delo opravljeno, lahko ovrednotimo tudi stopnje, katerih število naj bo od 3 do 5. Praksa je pokazala, da se tedaj, kadar so tri stopnje, vse ocenitve ali večina le-teh nanašajo na srednjo. Najnižja ali najvišja stopnja prideta le redko v poštev. Zato je bolje 5 stopenj (seveda, če jih je mogoče jasno definirati), ker se ocenjevalci laže odločijo tudi za ekstremne vrednosti, pa tudi razporejenost ocen je bolj sprejemljiva.

Pri ocenjevanju posameznih stopenj v okviru enega ocenjevalnega elementa moramo najprej upoštevati vrednost, ki jo ima konkretni element v celotnem sklopu z drugimi elementi. Šele nato glede na število stopenj določimo vrednost le-teh. Pri tem moramo upoštevati red stopnjevanja. Lahko uporabljamo aritmetično in geometrijsko zaporedje, možne pa so še druge kombinacije, vendar se v praksi manj uporabljajo. Važno je, kaj želimo doseči glede na težavnost posamezne stopnje pri diferenciaciji izvrševalcev delovnih nalog.

Praktični primeri omenjene razlage izbora elementov so razvidni v študiji, kjer je na ta način predstavljenih deset elementov. Razredništvo pa je v metodi ček liste, seveda le kot možen način, ker je treba za praktično uporabo posamezne zahteve ali naloge še bolje razčleniti.

Z elementi vzgojnoizobraževalnega dela ocenjujemo pripravljenost za delo, količino in kakovost učiteljevega dela. V tem delu smo pripravili elemente le za oceno kakovosti dela, ker smo menili, da je to najbolj problematično. Ugotavljanje kvantitete pa je že sedaj bolj ali manj znano. V nadaljnjih raziskavah bomo ta problem obravnavali kompleksno.

V tabeli »Elementi za oceno delovne uspešnosti pedagoških delavcev in dinamika osvajanja« smo predvideli tri faze. To pomeni postopno uvajanje elementov v ocenjevalni model delovne uspešnosti, ker bi celota naenkrat predstavljala prevelik problem pri vključevanju v sistem. Poleg tega pa tudi vsi elementi, ki so jih pripravili predlagatelji, niso izdelani do take mere, da bi jih lahko posredovali. Če pa so v posameznih šolskih delovnih organizacijah sposobni vključiti v ocenjevalni model več elementov, kot jih predlagamo v I. fazi, lahko store to po svoji presoji. Prav tako seveda tudi manj.

Tudi v raziskave (če bo naloga odobrena) bomo najprej vključili elemente I. faze. Šele potem bosta sledili naslednji dve.

(Nadaljevanje na 8. strani)

A Pri tem mislimo zlasti na delež, ki ga ima v kakovosti učiteljevega dela poglobljeno ustrezno strokovno znanje (pridobljeno bodisi z dopolmilnim izobraževanjem bodisi z višjo stopnjo strokovne izobrazbe od tiste, ki je kot minimalni pogoj za opravljanje določenega pedagoškega dela), delovne izkušnje (iz pedagoškega dela ali iz ustreznega poklicnega dela v proizvodnji, družbenih dejavnostih ali družbenopolitični aktivnosti).

Gradivo za pripravo pravilnika o vrednotenju delovnih rezultatov delavcev vzgoje in izobraževanja

(Nadaljevanje s 7. strani)

ELEMENTI ZA OCENO DELOVNE USPEŠNOSTI PEDAGOŠKIH DELAVCEV IN DINAMIKA NJIHOVEGA DELANJA

Zap. št.	ELEMENTI ZA OCENO DU	Razmerja	Kvantiteta	Kvaliteta	I. faza	II. faza	III. faza	Pripombe
1.	PRIPRAVA ZA POUK:	25 %						
	- Časovna razporeditev učne snovi		-	x	-	x	-	
	- Pisna priprava		x	x	x	-	-	
	- Vzgojni načrt dela učitelja		-	x	-	x	-	
2.	POUK:	50 %						
	- idejnost pouka in vzgoje		-	x	x	-	-	
	- samoupravni položaj učenca ali dijaka		-	x	-	x	-	
	- odnos učitelja do učencev		-	x	x	-	-	
	- interakcijske učne metode		-	x	-	x	-	
	- individualizacija dela		-	x	-	x	-	
	- uporaba učnih sredstev in pripomočkov		-	x	x	-	-	
	- kontrola šolskih in domačih izdelkov		x	x	x	-	-	
	- preverjanje in ocenjevanje znanja		-	x	x	-	-	
	- spodbujanje k učenju in izobražev. svetovanje		-	x	-	x	-	
	- diferenciacija glede na dopolnilno in dodatno delo		-	x	-	-	x	
	- vzgojni ukrepi in moralno oblikovanje		-	x	-	-	x	
	- aktivnost učencev pri pouku		-	x	x	-	-	
3.	ODNOS DO DELA:	5 %	-	x	x	-	-	
4.	DELOVNA DISCIPLINA:	5 %	-	x	x	-	-	
5.	RAZREDNIŠTVO:	15 %	x	x	x	-	-	
6.	POSEBNE NALOGE:							
	- vodja predmetnega aktiva		x	x	-	x	x	
	- mentor začetnikov		x	x	-	x	x	
	- vodja zbirke		x	x	-	x	x	
7.	INTERESNE DEJAVNOSTI:		x	x	x	-	x	

KVANTITETA DELA je le nakazana kot element, vendar jo bomo v celoti obravnavali šele v drugi oziroma tretji fazi raziskav

LEGENDA ZNAKOV: - neupoštevano

x upoštevano

PISNA PRIPRAVA

Učiteljeva didaktično, metodično in vsebinsko urejena priprava za sleherno učno uro je eden od pogojev za uspešno podajanje učne snovi, zato je za vsak učnovzgojni proces nepogrešljiva, posebno še pri individualizaciji pouka. Ocenjujemo kakovost učne priprave in število priprav, ki jih mora učitelj izdelati, če poučuje več predmetov in še v več razredih (vertikalno).

Stopnje	Definicija stopenj	Vrednost v točkah
1.	Priprave so metodično, didaktično in vsebinsko popolne, podana je operativnost vzgojnoizobraževalnih smotrov.	
2.	Priprave so metodično, didaktično in vsebinsko zadovoljive.	
3.	Priprave so metodično in didaktično pomanjkljive, prevladuje predvsem vsebinska priprava.	
4.	Učitelj se na pouk neredno pripravlja ali pa so priprave nepopolne.	

IDEJNOST POUKA IN VZGOJE

Pouk mora biti skladen z vzgojnimi smotri, ki jih postavlja socialistična samoupravna družba, v skladu s katerimi oblikuje progresivno prepričanje, znanstven pogled na življenje in družbo, na njene vrednote in poti razvoja; obenem spodbuja k ustvarjalni aktivnosti, k lastnemu iskanju odgovorov na številna vprašanja iz teorije in prakse. Tako idejnost pouka in vzgoje prispeva k oblikovanju socialistične osebnosti, ki se kar najbolje vključuje v prizadevanja za izboljšanje in razvoj materialne osnove družbe, njene družbene nadgradnje in še posebej za napredek humanih družbenih odnosov.

Naloga socialistične vzgoje je, da oblikuje vsestransko razvito osebnost, proizvajalca in upravljalca, ki vedno v celoti prevzema odgovornost za svoje delo; je samoiniciativna in kritična, brani družbeni interes, humanizem pojmuje in uporablja kot teorijo in prakso samoupravljanja.

Stopnje	Definicija stopenj	Vrednost v točkah
1.	Pouk je idejno neoporečen. Učitelj s svojim zgledom in prepričanjem pomembno vpliva na vzgojo socialistične osebnosti.	
2.	Pouk idejno zadovoljuje. Učiteljevo delo in zgled sta skladna z družbenimi smotri.	
3.	Pouk in drugo učiteljevo delo je le formalno usklajeno z družbenimi smotri. Učitelj se izogiba osebnemu opredeljevanju.	

UČITELJEV ODNOS DO UČENCEV

Samoupravljanje je temeljni družbenoekonomski odnos samoupravne socialistične družbe; to se mora zrcaliti tudi na področju vzgoje in izobraževanja.

Na področju vzgoje in izobraževanja pomeni samoupravljanje take vsebine in oblike dela, ki zagotavljajo uresničitev vzgojnega smotra, to je razvijanje vsestranske, ustvarjalne, kritične in družbeno angažirane osebnosti, zrele za vključevanje v samoupravljanje.

Oblikovanje samoupravnih odnosov med učitelji in učenci je pomemben dejavnik vzgojnega delovanja šole.

Življenje in režim v šoli temeljita na medsebojnem spoštovanju pravic učitelja in učenca ter ob medsebojni delitvi dolžnosti in odgovornosti. Samoupravljanje naj bi bilo načelo in vsebina demokratičnega vzgajanja, zato hierarhičnost, ki bi izvirala iz posebnih pravic enega ali drugega subjekta v vzgojnoizobraževalnem procesu ni sprejemljiva.

Uresničitev vzgojnih smotrov je odvisna od tega, koliko si šola s svojimi notranjimi odnosi, dinamiko in komponentami življenja v šoli zavestno prizadeva za uveljavljanje samoupravnih odnosov v vzgajanju in izobraževanju.

Stopnje	Definicija stopenj	Vrednost v točkah
1.	Samoupravnost in demokratičnost je temeljno pedagoško načelo in odnos med učiteljem in učencem. Učitelj ima human, tovariški, strpen in enak odnos do vseh učencev. Enako uspešno uresničuje vzgojne in izobrazbene smotre. Učence spodbuja, da povedo svoje mnenje in jim omogoča, da odločajo o skupnih zadevah. Delovno disciplino v razredu doseže z aktivizacijo učencev v vzgojno izobraževalnem procesu. Na vprašanja učencev rad odogvarja, z njimi se pogovarja o njihovih težavah in jim svetuje. Pri oblikovanju delovnih zahtev upošteva mnenje učencev.	
2.	Do učencev je pravičen in objektiven. Pogosto se zadovoljuje z zunanjimi znaki discipline in formalnega sodelovanja. Učence vodi k učnim smotrom, vzgojne smotre uresničuje manj načrtno. Pogosteje graja kot hvali. Delovno disciplino ustvarja z avtoriteto. Je prepogosto brezoseben in se premalo poglablja v razvojne težave učencev in njihove življenjske razmere.	
3.	V svojem odnosu do učencev ni dovolj demokratičen in ne upošteva učenčevih samoupravnih pravic. Učno snov posreduje formalno in brez osebnega odnosa. Z njim se je težko pogovarjati o osebnih težavah. Težko ustvari delovno disciplino, pogosto uporablja represivne ukrepe. Ne upošteva mnenja učencev. Je zamerljiv, neprijazen in se hitro razjezi. Pogosto ne upošteva osebnosti učencev in ima do njih vzvišen odnos. Premalo skrbi za uspeh slabših učencev. Je pretirano popustljiv ali pretirano strog.	

UPORABA UČNIH SREDSTEV IN PRIPOMOČKOV

Učni pripomočki so potrebni za uspešno doseganje smotrov vzgojnoizobraževalnega dela. Poleg učnih sredstev, ki omogočajo predvsem nazornejši pouk, obstajajo tudi pripomočki, s katerimi lahko uresničimo vzajemno komunikacijo med učiteljem in učenci. Z uporabo teh se vnašajo nekatere novosti v odnose med učiteljem in učencem.

V skladu s smotri in položajem učenca v vzgojnoizobraževalnem procesu je treba vpeljati v šolsko prakso predvsem tista učna sredstva in pripomočke, ki bolj aktivirajo učence. Nikakor pa ni treba spodbujati formalistične uporabe učnih sredstev in pripomočkov. Poleg omenjenega moramo spodbujati zlasti učiteljevo angažiranost in samoiniciativnost pri izdelavi ustreznega didaktičnega gradiva.

Stopnje	Definicija stopenj	Vrednost v točkah
1.	Učitelj redno uporablja zlasti tista učna sredstva in pripomočke, ki učencem omogočajo aktivno osvajanje znanja. Učence uvaja v samostojno delo s knjigo in z drugimi viri informacij. Sam izdeluje ustrezno didaktično gradivo in navaja učence na eksperimentalno in raziskovalno delo.	
2.	Učna sredstva in pripomočke pogosto uporablja, vendar se omejuje predvsem na demonstracijska sredstva. Omejuje se tudi pretežno na delo po učbeniku. Svoje didaktično gradivo izdeluje le tedaj, kadar je nujno.	
3.	Učna sredstva in pripomočke premalo uporablja. Učno snov pogosto narekuje, dela s knjigo ne goji. Didaktičnega gradiva ne izdeluje.	

PREVERJANJE ŠOLSKIH IN DOMAČIH IZDELKOV UČENCEV

Sprotno preverjanje in takojšnja povratna informacija učencem o uspešnosti opravljenih nalog je pogoj za redno, sprotno delo ter za oblikovanje delovnih ali učnih navad učencev.

Stopnje	Definicija stopenj	Vrednost v točkah
1.	Učitelj sproti in redno pregleduje vse šolske in domače izdelke ter učence takoj v naslednji uri obvesti o rezultatih. Skupno z učenci ugotovi težave in najpogostejše napake pri nalogi.	
2.	Učitelj občasno pregleduje domače naloge in redno vse šolske naloge. Učence sicer obvesti o rezultatih njihovega dela, vendar ne vedno takoj naslednjo učno uro, temveč po krajšem času. Občasno z učenci analizira težave pri domačih nalogah.	
3.	Učitelj pregleda šolske naloge, neredno pregleduje domače naloge in še takrat le evidentira, ali so učenci nalogo opravili, ne pa kako uspešno so jo opravili. Kontrolne vaje in druge šolske naloge pregleduje le zato, da pridobi ocene. Z učenci ne analizira težav pri reševanju nalog.	

PREVERJANJE IN OCENJEVANJE ZNANJA

S sprotnim preverjanjem in ocenjevanjem učnih uspehov učitelj ugotavlja, koliko in kako so učenci obvladali učno snov.

Preverjanje znanja je pridobivanje potrebnih podatkov, ocenjevanje pa je vrednotenje dobljenih podatkov in njihovo spreminjanje v oceno.

Pri preverjanju znanja učencev lahko obenem tudi ocenjujemo, ne smemo pa ocenjevati, če prej znanja učencev nismo preverili.

Ocenjuje se:

— količina znanja: ali obvladuje učenec celotno učivo ali le dele tega učiva.

— kakovost znanja: ali obvlada učenec učivo spominsko, ali ga razume, ali ga obvlada trajno, ali ga zna uporabiti, povezovati itd.

Poglavitni pomen preverjanja znanja je v tem, da učitelj nadzoruje uspešnost in rezultate svojega ni učenčevega dela. Zato je velikega pomena, da učitelj redno in sproti preverja znanje učencev.

Z rednim ocenjevanjem učitelj učence motivira za redno, sprotno učenje in tako spodbuja pri učencih oblikovanje pozitivnih učnih navad.

Največja pomanjkljivost učiteljevega dela je kampanjsko preverjanje in ocenjevanje znanja pred redovalnimi konferencami.

Stopnje	Definicija stopenj	Vrednost v točkah
1.	Učitelj vsako učno uro na različne načine preverja in ocenjuje znanje. Ocenjuje javno in ocene sproti vpiše v redovalnico. Pri oblikovanju ocen uvaja sodelovanje učencev. Pri ocenjevanju ustrezno upošteva znanje oziroma obvladanje bistvenih sestavin učne snovi. Pri preverjanju znanja učence motivira za sproščeno sodelovanje. Je vedno objektiven in pravičen.	
2.	Učitelj preverja in ocenjuje znanje učencev občasno. Ne ocenjuje zmeraj javno. Ocen tudi ne vpiše vedno v redovalnico. Pri ocenjevanju ne ločuje dovolj med učenčevim znanjem iz bistvenih in nebistvenih sestavin učne snovi. Učenca ne motivira za sproščeno sodelovanje.	
3.	Učitelj preverja in ocenjuje znanje učencev pretežno pred konferencami — kampanjsko. Ne ocenjuje javno, ocene vpiše v redovalnico tik pred redovalno konferenco. Pri preverjanju ne spoštuje vedno učenčeve osebnosti; do učencev, pri katerih ugotovi neznanje, ni takten. V posameznih primerih zaostruje oceno pri nebistvenih sestavinah učne snovi. Pri ocenah se pojavljajo ugovori zoper objektivnost ocene.	

AKTIVNOST UČENCEV PRI POUKU

Mladega človeka ni mogoče oblikovati v aktivnega soustvarjalca in samoupravljalca le s teorijo, temveč le s celotnim načinom dela, z odnosi in organizacijo pogojev življenja in dela v šoli.

Nosilci novih produkcijskih in družbenih odnosov lahko postanejo le ljudje, ki se bodo že v šoli oblikovali kot subjekt samoupravne socialistične družbe.

S postavljanjem učenca v vlogo subjekta se definira njegov pedagoški položaj v vzgojnoizobraževalnem procesu. To pa pomeni, da sta učenec in učitelj nosilca vzgojnoizobraževalnega dela v šoli, vendar je učiteljeva pedagoška funkcija drugačna od učenčeve. Učiteljeva funkcija je v tem, da organizira tak vzgojnoizobraževalni proces, kjer učenec tvorno sodeluje pri pripravi in izvedbi vzgojnoizobraževalnega dela, ter se ob pridobljenem znanju vrednostno opredeljuje.

Prizadevati bi si morali za ustvarjalno aktivnost obeh subjektov: učitelja in učenca, ki se morata medsebojno dopolnjevati v celotnem vzgojnoizobraževalnem procesu.

Stopnje	Definicija stopenj	Vrednost v točkah
1.	Učitelj organizira vzgojnoizobraževalno delo tako, da učenci sodelujejo pri pouku in so stalno aktivni. Sodelujejo tako pri pripravi kot pri izvedbi vzgojnoizobraževalnega dela.	
2.	Učitelj poučuje pretežno po ustaljeni metodi. Učenci pri pouku niso vedno tvorni. Pri pripravi vzgojnoizobraževalnega dela redko sodelujejo, prav tako učne ure le redko organizirajo skupaj z učiteljem.	
3.	Učitelj ne upošteva pri pouku načela aktivnosti. Učenci so pri šolskem delu pretežno v vlogi objekta. Pri pripravi in izvedbi učnih ur nikoli ne sodelujejo.	

ODNOS DO DELA

Učiteljev odnos do dela se kaže v prizadevnosti, iniciativnosti, požrtvovalnosti, čutu odgovornosti, pripravljenosti za sprejemanje nalog iz ožjega in širšega delovnega področja.

Gradivo za pripravo pravilnika o vrednotenju delovnih rezultatov delavcev vzgoje in izobraževanja

Stopnje	Definicija stopenj	Vrednost v točkah
1.	Učiteljev odnos do dela je vzoren, naloge opravlja s polno odgovornostjo. Pomaga sodelavcem in daje pogosto predloge za izboljšanje organizacije in vsebine vzgojnoizobraževalnega dela v šoli.	
2.	Učiteljev odnos do dela je dober. Naloge opravlja odgovorno, aktivno sodeluje v vseh organiziranih oblikah skupnega dela učiteljev in učencev.	
3.	Učiteljev odnos do dela ne zadovoljuje povsem. Izogiba se delu, neizogibne naloge pa opravlja brez samoiniciative in včasih neodgovorno. V skupnem delu sodeluje formalno.	

DELOVNA DISCIPLINA

Delovna disciplina pedagoških delavcev šole je pomemben pogoj za uspešno delo. Vpliva na izpolnjevanje delovne dolžnosti delavca, z zgledom pa na vzgojo učencev.

Stopnje	Definicija stopenj	Vrednost v točkah
1.	Učitelj dosledno upošteva delovni red in s svojo disciplinirano stjo in vzornim delom vzgojno pozitivno vpliva na učence.	
2.	Učitelj ima do delovnega reda včasih ohlapen odnos, vendar pedagoške obveznosti disciplinirano opravlja.	
3.	Učitelj spoštuje delovni red le, če je na to posebej opozorjen. Pri opravljanju pedagoških obveznosti se občasno pojavljajo manjše nerednosti.	

UČITELJ — RAZREDNIK

Razrednik vodi razredni učiteljski zbor, ga usmerja in usklaja njegovo delo tako, da učitelji delujejo v razredu skladno z vzgojnim programom oddelka. Izrednega pomena je tudi to, da zna razrednik uravnavati odnose med učenci, učitelji in starši, saj je skladnost njihovega sodelovanja pogoj za normalen razvoj telesnih, intelektualnih in emocionalnih dispozicij učencev.

Stopnje	Definicija stopenj	Vrednost v točkah
1.	Razrednik je izdelal vzgojni in delovni načrt razredne skupnosti v sodelovanju z učiteljskim zborom oddelka, s starši in učenci. Redno spremlja razvoj razredne skupnosti in jo s pomočjo pozitivnega jedra oddelka povezuje v čvrst, samoupravno organiziran kolektiv, ki uveljavlja k socialističnim moralnim normam usmerjeno javno mnenje. Skrbi tudi za razvoj vsakega učenca posebej in v enaki meri. Starši in učenci se z njim radi posvetujejo. Administrativno delo in dokumentacijo vodi strokovno, natančno in ne zamuja rokov.	
2.	Razrednik je sam izdelal vzgojni načrt razredne skupnosti, učenci so ga potrdili. Razredni kolektiv vodi in usmerja z navodili. Včasih odboru razredne skupnosti pomaga pri pripravi razrednih sestankov in akcij, pretežno pa ga uporablja kot izvrševalca nalog, ki izhajajo iz vzgojnega načrta ali nalog, ki se pojavijo med šolskim letom. S problemi učencev se ne ukvarja načrtno, skrbi bolj za učno uspešnost in disciplino učencev kot za celoten razvoj njihove osebnosti. S starši sodeluje na govorilnih urah in roditeljskih sestankih, sicer se ne spušča v strokovno poglobljeno svetovanje. Z učiteljskim zborom ne dela načrtno. Administrativno delo in dokumentacijo vodi formalno, roke tudi zamuja.	
3.	Razrednik nima vzgojnega načrta za razredno skupnost ali pa dela z razredno skupnostjo po pavšalnem modelu, ki predvideva v glavnem obravnavanje discipline in učnih rezultatov posameznega učenca. Razrednega kolektiva ne motivira k oblikovanju. Odbor razredne skupnosti je v glavnem prepuščen samemu sebi; razrednik se z njim le redko pogovori o delu in problemih razreda. S problemi posameznih učencev se ukvarja le, če delo ali vedenje učencev odstopa v negativnem pomenu. Na roditeljskih sestankih in govorilnih urah ni prijeten sogovornik, ker v glavnem govori le o napakah učencev in zvrača krivdo za njihov neuspeh na dom in učence. Z učiteljskim zborom oddelka, razen na redovalnih konferencah, skoraj nikoli ne sodeluje. Administrativno delo opravlja površno, predpisano dokumentacijo vodi formalno in slabo, roke skoraj vedno zamuja.	

INTERESNE DEJAVNOSTI

Oblikovanje učenca v vsestransko razvitega, ustvarjalnega, samoupravno socialistično osveščenega mladega človeka, ki bo lahko kar najbolj vsestransko zadovoljeval in poglabljal svoje zanimanje za znanost, tehniko, politiko, kulturo, umetnost, šport, rekreacijo itd., zahteva od mentorjev, da razvijajo in ustvarjajo pogoje za organiziranje prostega časa in spodbujajo aktivnosti učencev.

Stopnje	Definicija stopenj	Vrednost v točkah
1.	Mentor se z učenci dogovarja o načrtu svobodne dejavnosti in o izvedbi nalog. Učenci radi sodelujejo pri delu, so sproščeni, izvajajo naloge samostojno in so ustvarjalni.	
2.	Mentor sam izdela načrt za delo svobodne dejavnosti. Učenci delajo po mentorjevih navodilih, so nekoliko manj samostojni in manj ustvarjalni.	
3.	Mentor dela brez načrta, učencev ne motivira posebej za delo v krožku, pogosto so učenci prepuščeni sami sebi, krožek dela občasno.	

V tabeli »Elementi za oceno delovne uspešnosti pedagoških delavcev in dinamika osvajanja« so podana tudi procentualna razmerja med posameznimi fazami učnovzgojnega procesa, vendar le kot usmeritev, ne pa kot obvezanost. Vrednost le-teh in elementov pa je izključno samoupravna pravica posameznih šolskih delovnih organizacij, ki jih morajo prilagoditi svojim razmeram in možnostim. Enako velja tudi za izbor elementov.

Posamezne stopnje v elementih bomo ovrednotili abstraktno, to je s točkami.

Vsota točk iz ocenjenih elementov (v intervalu) pa bi predstavljala določen ponder ocene delovne naloge, ki jo posamezni delavec opravlja. To pomeni, da bo delavec dobil za nalogo, opravljeno v pričakovani kakovosti (predvsem) in količini, ponder 1.0.

Primer vključevanja sumiranih ocen elementov v sistem

Stopnja	Število točk	Ponder za ocenjeno delovno nalogo
1.	do 10	0,80
2.	11— 20	0,84
3.	21— 30	0,88
4.	31— 40	0,92
5.	41— 50	0,96
6.	51— 60	1,0
7.	61— 70	1,04
8.	71— 80	1,08
9.	81— 90	1,12
10.	91—100	1,16
11.	101—110	1,20

To je le primer vključevanja sumiranih ocen elementov v sistem delitve sredstev za OD. Skupno število točk je odvisno od razmerij in vrednosti stopenj posameznih elementov. Vrednost ponderjev pa je odvisna od tega, v kakšnem delu bo osebni dohodek odvisen od ocenjene delovne uspešnosti; to je tudi samoupravna pravica delavcev. Zaželeno je, da bi bil ta del čim večji. V začetku, dokler elementi ocenjevanja in metodologija niso dodelani in preizkušeni, nekoliko manj, vendar ne manj kot 20 %. Tu moramo poleg tehničnega razloga upoštevati tudi motivacijo, ki naj jo ima ocena delovne uspešnosti. Znano je, da manjši odstotek nima nobenega motivacijskega učinka v finančnem pomenu. Z dodelanostjo elementov pa moramo vse več osebnega dohodka postavljati v odvisnost od delovne uspešnosti. (Celoten OD je odvisen od vrednosti točke.)

2.2.2. Verifikacija predloga za oceno delovne uspešnosti (ocenjevalnega modela)

Ko imamo vse elemente tako pripravljene, kot smo opisali, sledi faza preizkusa ali verifikacije. Praksa je pokazala, da je to zares nujno potrebno opravilo, če se pri ocenjevanju želimo izogniti raznim nevšečnostim. Verifikacija ocenjevalnega modela nam da zelo izčrpen vpogled v samo strukturo in ustreznost le-tega. Na temelju ugotovitev tega preizkusa dopolnimo ocenjevalni model. Šele nato lahko izdelamo samoupravni sporazum ali pravilnik o delitvi OD (odvisno od samoupravne organiziranosti delovne organizacije in ga damo v javno razpravo delavcem.

Po samoupravnem sprejemanju, katerega postopek ne bo predmet naše obravnave, moramo najprej izbrati ocenjevalce in jih o sprejeti metodologiji in tehnikah ocenjevanja, temeljito poučiti.

Kdo bo ocenjeval? To je izredno pomembno vprašanje. V našem samoupravnem sistemu prideta v poštev le izhodiščni različici:

— vsi delavci, ki delajo v istem oddelku in poznajo medsebojno delo, se ocenjujejo med seboj (to pride v poštev v manjših delovnih skupnostih);

— delavci iz svojih vrst izberejo primerne ocenjevalce.

Kakršnakoli oblika ocenjevanja se že izbere, predstojnik mora sodelovati v njej.

Ne smemo pa prezreti dejstva, da ocenjuje lahko tisti, ki delo in sodelavce pozna.

Zelo koristni so tudi sestanki ene delovne skupine, kjer se analizirajo rezultati, slabosti in uspehi posameznikov. Tako so vsi delavci — ocenjevalci seznanjeni z dejavnostjo posameznikov. Temu sestanku obvezno prisostvuje predstojnik, ki mora podati jasne informacije o vseh pozitivnih in negativnih potezah posameznih delavcev. Če pa pred ocenjevanjem ni takega pogovora, potem je predstojnik ali druga odgovorna oseba, dolžna podati resnične podatke (ali predlog, ki pa ne sme biti preveč sugestibilen) ocenjevalcem. Vsak predlog, ki podpira uravnilovko, se zavrne.

Pred ocenjevanjem moramo ocenjevalce dobro poučiti o vseh podrobnostih in odgovornosti, ki jo imajo. Pojasniti jim moramo ne le sam sistem delitve OD, ampak jih tudi opozoriti na spremljajoče subjektivne dejavnike, ki v takih primerih nujno nastopajo. To so znani dejavniki, ki jih obravnava tudi psihologija, in ki so pri ocenjevanju bolj ali manj pričujoči:

— halo efekt
— stalna napaka ocenjevanja
— napaka kontrasta
— napaka podobnosti
— črno-bela tehnika.

Z rezultati ocenjevanja delovne uspešnosti, ki so jih sprejele posamezne komisije, se morajo obvezno seznaniti obravnavani delavci. S tem je zagotovljena javnost ocenjevanja in dana možnost pritožbe, če je morda le bila storjena napaka pri samem ocenjevanju ali le v tehničnem izračunu. Tako pritožbo mora komisija obvezno obravnavati. Sklep komisije velja potem za osnovo za obračun akontacije OD. Če pa delavec le še ni zadovoljen z oceno komisije, gre postopek po normalni samoupravni poti.

Kdaj ocenjevati — kolikokrat na leto?

Ocenjevanje delovne uspešnosti delavcev mora potekati permanentno vse leto. Vprašanje je le, kolikokrat na leto se opravi verifikacija ocen in njihovo vključevanje v sistem delitve sredstev za OD. To zadnje se mora prilagoditi naravi dela. Najbolj verjetna so konferenčna obdobja, ker se ponavadi takrat tudi v nekaterih oblikah učnovzgojnega procesa delno spremeni tudi učni program.

Pri ocenjevanju moramo upoštevati še nekaj načel:

— normalna distribucija ocen. Raziskave so pokazale, da so vrednosti ocen podvržene zakonu normalne distribucije, če je seveda populacija dovolj velika (30 in več) in neselekcionirana. To pomeni, da je približno enako število ocen ekstremnih vrednosti in da večina delavcev doseže poprečne rezultate (90 % — 110 %). Če ne dosežemo take razpršenosti ocen, potem smo upravičeni ocenitve zavrniti kot nerealne. Seveda pa moramo ravnati drugače, če je populacija manjša in zakon velikih števil ne deluje.

Do sedaj smo obravnavali le problematiko delitve OD oziroma ocenjevanje delovnega rezultata pedagoških delavcev. Odprto vprašanje pa je še, kako ocenjevati vodstvene in vodilne delavce ter druge, ki opravljajo tehnične in administrativne naloge.

Vodilne in vodstvene delavce velja bolj vezati na uspešnost poslovanja v ekonomskem pomenu ter stopnjo opravljenih nalog in ciljev, ki smo si jih zastavili s predmetom poslovanja, to je uspešnost učnovzgojnega procesa. Pogoj za to pa so jasno opredeljeni cilji in dobra organizacija.

Za druge delavce pa se je treba zgledovati po metodah ocenjevanja, ki jih za take vrste delavcev uporabljajo v gospodarskih delovnih organizacijah. Obstaja pa tudi dovolj pisnega gradiva s tega področja, ki ga je mogoče dobiti na Visoki šoli za organizacijo dela v Kranju (gradivo s posveta o delitvi OD na Bledu — oktober 1977).

2.3 Minulo delo (MD)

Problem minulega dela je na področju vzgoje in izobraževanja prav tako pereč kot v drugih delovnih organizacijah. Kakor je razvidno iz enačbe o OD, je osnova za izračun zbir točk iz živega dela. Torej minulo delo postavljamo v odvisnost od živega dela, kar v resnici v neki meri tudi je in nasprotno. Za pedagoško minulo delo bo potreben brez dvoma nekoliko drugačen način obravnave kot za minulo delo v materialni proizvodnji. Za izhodišče bo treba ekonomski jezik prenesti v pedagoškega in šele na to graditi novo vsebino.

2.4. Vrednost točke (VT)

Do sedaj smo bili v vseh dejavnostih družbenega pomena vajeni administrativnega določanja vrednosti točke. Novi zakon o združenem delu pa jasno postavlja v odvisnost maso, ki naj se oblikuje za OD, v odvisnosti od doseženega finančnega poslovanja. V šolskih delovnih organizacijah pa bomo morali tej ekonomski kategoriji dodati še vsebinsko, to je izpolnjevanje programov in ciljev. Za sedaj je ta tritev še zelo smela in v tem trenutku še neuresničljiva, pa vendar neizogibna. Storiti bomo morali vse, da se bo to tudi čimprej uresničilo. To je tudi pogoj za delovanje predloženega sistema delitve sredstev za osebne dohodke. Takšna zahteva je bila jasno izražena na posvetu o delitvi sredstev za OD na Bledu in Portorožu in je zapisana tudi v sklepih posveta.

3. IZRAČUN ŠTEVILA TOČK ZA KONKRETNEGA DELAVCA PO PREDSTAVLJENEM SISTEMU

Primer učitelj A.

Odločili smo se, da je ocenjena vrednost delovne naloge učitelja A 300 točk (brez minulega dela) iz omenjene postavke.

Vsi elementi ocenjevanja delovnega rezultata delavca A pa so nam dali 55 točk. Iz tabele je razvidno, da te točke dajo ponder 1. Pri tej oceni smo zanemarili uspešnost oddelka.

Dejali smo že, da je osnova za izračun minulega dela (po sindikalni listi) živo delo. Predpostavljamo, da ima delavec A 20 let delovne dobe in mu gre torej 8 % na osnovo.

Ker imamo zbrane vse podatke, lahko po formuli izračunamo končno število točk.

$$OD = [(OZDN \times ODR) \times VT] + MD$$
$$OD = [(300 \times 1{,}0) \times VT] + 8\,\%$$

4. SKLEP

Pričujoče gradivo pomeni poskus opredelitve sistemskega načina urejanja problematike delitve OD v vzgoji in izobraževanju. V njem niso obdelane podrobnosti, ki jih mora imeti vsak samoupravni sporazum o delitvi OD. Le-te mora določiti vsaka organizacija sama glede na svoje cilje in posebnosti. Vsak samoupravni sporazum mora vsebovati elemente, ki jih določa zakon o združenem delu. Zato naj se pojmujejo naši predlogi le kot predlog, iz katerega lahko vsaka delovna organizacija porabi tisto, ki ji glede na cilje (družbene, kadrovske in organizacijske) najbolj ustreza.

Pri zasnovi te študije so sodelovali: mag. Branimir Lorenčič, Tončka Štucin, Štefan Hočevar, Franjo Mavrič, Hardvik Pirnovar in Draga Urbas.

Nosilec naloge:
(Janez ZENI)

VELIKA PLANINA
PAKET-KARTA ZA ŠOLSKE SKUPINE:
90.- din
- avtobusni prevoz iz Ljubljane do Bistrice in nazaj
- uporaba nihalke, sedežnice in vseh vlečnic na Veliki planini
- mesna enolončnica

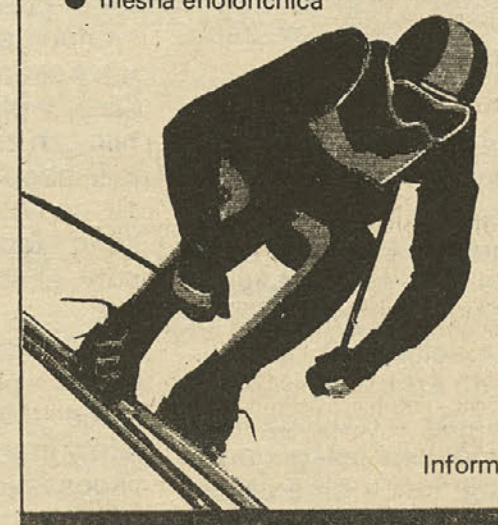

Informacije in prodaja:
VIATOR
Turistična agencija, Titova 36 a, ☎ 314-544

Svilanit

KAMNIK, Kovinarska 4
Telefon: (061) 831-711

vam ponuja iz svojega obsežnega izbora

- izdelke iz frotirja za vsakdanjo uporabo:
  - kuhinjske brisalke in krpe
  - umivalne vrečke
  - brisače vseh velikosti
  - kopalne plašče
  - slinčke
- rute za narodne noše
- kravate

YASSA®

Jugoslavenski Asortiman Sportskih Artikala

šport
YASSA hlačke za telovadbo in boks
YASSA smučarske obleke
YASSA oblačila za deževne dni
YASSA spalne vreče

moda
YASSA rute
YASSA šali
YASSA kravate
YASSA pokrivala
YASSA torbe in vrečke
YASSA sončniki

VARAŽDIN

SODOBNA ŠOLA IN VARČEVANJE

Prostovoljne dejavnosti so postale neločljiva sestavina življenja in dela sodobne šole. Za oblikovanje vsestransko razvite socialistične osebnosti je vključevanje otrok v obšolske dejavnosti izredno pomembno. Med te dejavnosti si je v zadnjih letih utrlo pot tudi organizirano varčevanje v pionirskih in mladinskih hranilnicah.

Otrok živi v okolju, kjer vladajo določene ekonomske zakonitosti. Zaradi tega mora imeti opredeljen odnos do materialnih dobrin in seveda tudi do denarja. Pri tem gre za vprašanje, kolikšna je stopnja otrokove ekonomske zrelosti. Oblikovanje te zrelosti pa je proces, odvisen od številnih dejavnikov otrokovega okolja. K oblikovanju pozitivnih dejavnikov je v mnogočem pripomoglo več kot 270 cicibanovih, pionirskih in mladinskih hranilnic v domovini in pri pionirskih odredih otrok naših delavcev, začasno zaposlenih v tujini.

Pri organiziranem varčevanju v šolskih hranilnicah pa ne gre le za varčevanje z denarjem, temveč za vzgojo pravilnega odnosa do materialnih dobrin v naši družbi. Mladi si tako privzgojijo ustrezen odnos do dobrin svojega delovnega okolja — med temi tudi do šolskih potrebščin, učbenikov, opreme in drugega. Hranilnice se vključujejo poleg denarnega varčevanja tudi v organizacijo družbeno koristnih in zbiralnih akcij, kot so: učbeniki, papir in drugi predmeti.

Mladega človeka je treba navajati k varčnosti tudi pri načrtovanju lastnih ciljev, saj se je treba marsičemu odreči, če hočemo uresničiti pomembnejše, dolgoročne načrte. Z organiziranim in vodenim varčevanjem navajamo mladega človeka, da bo pri porabi upošteval svoje možnosti — to pa je že višja stopnja gospodarnosti, saj vsebuje elemente stabilnega gospodarjenja, ki bodo mlademu človeku pozneje v življenju zelo potrebni.

Samoupravna organiziranost pionirskih in mladinskih hranilnic se je povsem uveljavila. Uveljavitev delegatskih razmerij pomeni sodobno metodo upravljanja v interesnih dejavnostih mladih na področju mladinskega varčevanja. Poslovanje in praktično delo v hranilnicah pripomoreta, da se mladi uvajajo v resnične samoupravne odnose in v upravljanje s skupnimi sredstvi. Samoupravljanje v pionirskih in mladinskih hranilnicah zahteva že določeno znanje in usposobljenost. Pravice in dolžnosti samoupravljavcev vsebujejo visoko stopnjo odgovornosti do sredstev, ki so jim zaupana.

Tehnologija poslovanja hranilnic je v bistvu prilagojena sposobnostim varčevalcev. Prirejena je tako, da lahko hranilnice svoje delavce same usposabljajo. Pionirji si sami izberejo interesno področje, ki se navezuje na bančno poslovanje. Marsikoga izmed delavcev hranilnic že najdemo v tovrstnih kadrovskih šolah. Tako šolske hranilnice sodelujejo pri poklicnem usmerjanju. Urejeno je tudi vprašanje štipendiranja zainteresiranih delavcev hranilnic na ustreznih šolah za potrebe združenega dela.

Kot nadgradnjo poslovanja hranilnic na šolah so marsikje začeli uvajati poskuse ali pa kar prakso brezgotovinskega poslovanja. Prenosni nalog in ček postajata način plačevanja osebnih in družbenih obveznosti, seveda v razmerah šolskega poslovanja.

Hranilništvo je na šolah organizirano in vrednoteno kot ena izmed interesnih dejavnosti v pionirskih odredih.

Ker je mentorstvo zelo občutljivo področje, mu posvetijo šole in zunanji dejavniki posebno skrb. Zaradi usklajenosti dela so ustanovljeni pri podružnicah Ljubljanske banke sveti mentorjev. Poleg tega obstaja še centralni svet mentorjev, ki usklajuje delovanje vseh področij svetov in hranilnic v domovini in tujini. Po sklepu prvega posveta mentorjev v Kranjski gori so bile ustanovljene še strokovne komisije za delo hranilnic v vzgojnovarstvenih zavodih za problematiko mladinskih hranilnic v srednjih šolah in za delovanje hranilnic na podružničnih šolah. Enotno je urejeno tudi vprašanje obrazcev in dokumentacije, ki jih hranilnice potrebujejo pri delu.

Za nagrajevanje mentorjev skrbijo šole. Kot družbeno priznanje najboljšim varčevalcem je uvedena Musijeva značka, za mentorje pa Vošnjakova plaketa. Letos je prejelo Vošnjakovo plaketo 20 najzaslužnejših mentorjev pionirskih hranilnic.

Svet mentorjev
Ljubljanske banke
za mladinsko varčevanje

Iz naših šol

Delo in nagrajevanje po delu v osnovni šoli

V članku »Pogumen korak« — Prosvetni delavec 25. 11. 1977 — tov. Čahuk primerja vrednost delovnih nalog razrednega in predmetnega učitelja ter postavlja vprašanje, ali je delo drugega zahtevnejše od prvega. Na postavljeno vprašanje odgovarja kar sam: učitelji na razredni stopnji osnovne šole nočejo priznati, da je delo z učenci na predmetni stopnji zahtevnejše!? V potrditev te teze navaja, da učenci od predmetnega učitelja zahtevajo več, da niso tako vodljivi, da imajo več svojih interesov ter da ima predmetni učitelj na seznamu (v redovalnici?) tudi 4 in večkrat večje število učencev kot razredni učitelj. In če bi učitelji razrednega pouka bili pripravljeni priznati, da je to res, bi se na mah rešilo temeljno vprašanje nagrajevanja...

Poskušajmo Čahukove trditve analizirati po vrsti.

Vsak učitelj, ki ima diplomo in je bil glede na to tudi sprejet na določeno delovno mesto, je snovno za svoj predmet tako pripravljen, da lahko odgovarja na vsa učenčeva vprašanja s tega področja. Če ni, se mora pač dodatno (snovna priprava) izobraževati. Torej več ne pomeni nič več kot mora predmetni učitelj ali profesor vedeti, ko poučuje svoj predmet. Seveda pa je razlika glede načina podajanja določenega gradiva, ali na kakšen način odgovarja na učenčeva vprašanja. Menim, da ima v tem primeru učitelj na razredni stopnji težje naloge. Vzemimo samo primer razlike dneva republike. Za učitelja zgodovine je to učna tema kot vsaka druga; nobenih dodatnih naporov ne potrebuje, da jo poda in razloži. Tudi za razrednega učitelja je snovno ali vsebinsko podobno. So pa velike razlike, kako podajati tako snov na tej psihološko zahtevnejši stopnji otrokovega razvoja. Torej bo od učiteljeve ustvarjalne sposobnosti odvisno vse otrokovo kasnejše sprejemanje vrednot narodnoosvobodilnega boja. Tako je lahko le ta ustvarjalnost nasproti verbalnemu in enciklopedijskemu obravnavanju snovi merilo za zahtevnejše delo, ne pa zgolj obseg snovi, kar tovariš Čahuk z drugimi besedami imenuje VEČ ZAHTEVAJO.

V knjižici »Marksistično izobraževanje v šoli« lahko preberemo: »Učenec ne more biti samoupravljalec v življenju šole, če je pri pouku nenehoma v podrejenem položaju, če ga učitelj vodi in celo sili k določenim aktivnostim.« Torej je jasna usmeritev šole glede pojma o VODENJU učenca. Vidim pa drugo nevarnost tega nevodenja učenca na višji stopnji osnovne šole: predavanja »ex cathedra« in uporabljanje sankcij (ocen) za to, da bi s tem dosegli tisto, kar bi učitelj pri svojem predmetu in celotna šola pri svojem vplivanju na učenca morali doseči z modernejšim načinom pouka ter s humanejšim odnosom do učenca in njegovih slabosti. Preveč govorimo le o učenčevem slabem, premalo pa znamo iz dobrih potez tudi sicer slabših učencev izvleči tiste pozitivne elemente, ki bi nam lahko pri njihovi vzgoji veliko pomagali.

Normalno je, da ima populacija učencev, starih od 12 do 15 let, VEČ SVOJIH INTERESOV kot pa med 7 in 11 letom. Toda začetki teh interesov segajo vendarle v prva šolska leta, kjer jih je potrebno na primeren način prebuditi, jih kanalizirati v smer, ki jo narekujejo smotri naše šole ter jih spraviti v okvire, ki so za našo družbeno stvarnost edino sprejemljivi. Vprašanje je, koliko učitelji na predmetni stopnji temu povečanemu interesu učencev sploh prisluhnejo in kakovostno vplivajo nanje. Zaradi velikega števila učencev (4 in večkrat večjega kot na razredni stopnji) in preobširnega učnega načrta praktično ne uspejo v svojem 42-urnem tedniku kaj veliko storiti še za interese učencev. Pa tudi za to, ker preveč vidijo le svoj predmet in zaradi tega — ne da se morda tega sploh zavedajo — celo zavirajo vse tisto, kar ni njihovo. Da zaradi pretiranega poudarjanja posameznih predmetov trpe ravno zadovoljevanje teh interesov, je jasno vsem, ki kot starši ali kako drugače spremljajo delo šole. Preveč se uči, tovariš Čahuk, (tudi balasta), premalo vzgaja in premalo nauči učence, da bi se znali učiti sami.

Glede na zadnjo misel je jasno, da izgubi ŠTEVILO UČENCEV kot faktor zahtevnosti na svojem pomenu. Tako se ta element lahko v celoti izenači s tem, da uči predmetni učitelj le en, razredni učitelj pa 5 ali 6 predmetov. Pri tem pa mora biti še pripravljen učiti od 1. do vključno 5. razreda. Na to na predmetni stopnji pouka vsi pozabljajo, ali pa hote prezrejo kot nepomembno prvino. Je pa seveda bistveno drugače, če mora nekdo iskati ustrezne metoda podajanja snovi in organizacijske prijeme za toliko različnih predmetov ali pa le za enega samega. Menim, da bi bilo prav, da priznamo — psihologi in metodiki bodo to morali storiti, da biti učitelj na razredni stopnji ni nič lažje kot biti učitelj na predmetni stopnji osnovne šole. Prepričan sem, da, če že moramo primerjati delo obeh, se tehtnica nagiba v korist učiteljev razrednega pouka.

Seveda pa je za uspešno delo šole in za vzgojo našega otroka posebej nekaj drugega bolj pomembno in to je zagnanost dela z učenci. To je tista zagnanost in delavoljnost učitelja, ki se (bolj kot pri redni uri) pri vseh tistih aktivnostih, ki jih šola mora gojiti, če hoče vzgajati učenca v celotno osebnost. Dobro vzgojen, s trajnimi delovnimi navadami in sicer za življenje primerno pripravljen učenec bo merilo dela celotnega šolskega kolektiva. Seveda bo težko najti merila, s katerimi bi izmerili delež posameznega učitelja. Toda pot, ki jo je izbral tov. Čahuk, je še najmanj prava, ker že na začetku polarizira učitelje v dva tabora. To pa ima lahko samo negativne posledice. In kot oče treh šoloobveznih otrok vem, da bodo žrtve spet otroci.

ADOLF RAJTMAJER

POJASNILO

Na članek tovariša Rajtmajerja ne želim odgovarjati predvsem zato, ker želim, da se razvije ustvarjalna kritika in ne dialog. Morda le pojasnilo, da v članku »Pogumen korak« nisem ničesar trdil, pač pa le ugotavljal to, kar so v razpravah trdili drugi. Razlike v zahtevnosti tudi ni najpomembnejše vprašanje, zlasti pa ga ne bi smeli izločati iz celotnega sistema. Za izgrajevanje sistema nagrajevanja po delu bo treba rešiti še več pomembnejših vprašanj. Ugotovitve tovariša Rajtmajerja, da sem izbral pot polarizacije, ki da ni prava, ne morem sprejeti; prvič zato, ker ugotavljanje zahtevnosti delovnih nalog ni polarizacija in to ne sme postati, in drugič zato, ker pri tem nimam nobenih zaslug. Tovarišu Rajtmajerju priporočam, naj poskusi kritično analizirati 61. člen Zakona o osnovni šoli in se vprašati po vzrokih zakaj je zakonodajalec postavil take zahteve. Kar zadeva vodljivost, pa menim, da ne bi smel spregledati, da je vedno v narekovaju.

GEZA ČAHUK

O nagrajevanju in vrednotenju

Naše uredništvo je prejelo te dni kar dvoje pisem tovarišice Ane Modic. Na prvo, v katerem prosi za pojasnilo v zvezi z izdelavo pravilnika o delitvi osebnih dohodkov, je odgovoril predsednik RO Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja Geza Čahuk. Drugo pismo nam je poslala pedagoška akademija v Ljubljani hkrati z odgovorom predstojnika oddelka za razredni pouk Jožeta Vogrinca.

Sindikat delavcev vzgoje in izobraževanja na osnovni šoli Sodražica prosi za naslednje pojasnilo v zvezi z izdelavo pravilnika o delitvi osebnih dohodkov:

— Zakaj se različno vrednoti delo učiteljev na razredni in predmetni stopnji, če pa imamo v osnovni šoli le delovno mesto učitelj v osnovni šoli?

— Ali je delo razrednega učitelja manj zahtevno kot delo predmetnega učitelja? V čem se kaže manjša zahtevnost?

— Ker je po teh ocenah delo razrednega učitelja manj vredno kot delo predmetnega učitelja, zakaj se potem danes oba šolata na pedagoški akademiji, pri obeh traja čas šolanja 4 semestre, oba dosegata enako stopnjo izobrazbe, če pa je že v osnovi razredni učitelj vreden do 40 točk manj kot predmetni?

— Ali se delo v osnovni šoli res loči samo na predmetno in nižjo stopnjo? Kaj ni tudi srednje stopnje, kaj niso tudi različni predmeti in različni razredi?

— Ali niso po teh novih tezah, ki so bile objavljene v 7. številki vašega lista, najbolj prizadeti tisti prizadevni učitelji razrednega pouka, ki so si poleg srednje izobrazbe pridobili še višjo s študijem na pedagoški akademiji, da bi svoje prejšnje znanje poglobili in razširili, zdaj pa so kaznovani z manjšo točkovno vrednostjo le zato, ker uče na razredni stopnji?

— Po teh tezah bo na boljšem tisti, ki bo zavlačeval svoj študij in obenem učil na predmetni stopnji, kot pa tisti, ki je vse svoje študije končal in uči na razredni stopnji. To pa je le nagrada večnim študentom.

— Končno želimo, da bi se študentje razrednega pouka seznanili s temi anomalijami tako zgodaj, da bi se lahko pravočasno preusmerili na kak drug študij.

V IMENU
PRIZADETIH UČITELJEV
RAZREDNEGA POUKA
ANA MODIC

ODGOVOR NA VPRAŠANJA ANE MODIC IZ SODRAŽICE

Uvodoma želim povedati, da je težko odgovarjati na nestrpna vprašanja. Iz 61. člena zakona o osnovni šoli ne izhaja, da imamo v osnovni šoli le delovno mesto učitelja osnovne šole. Drugega predpisa, ki bi to določal, ne poznam. Zakon o združenem delu ne določa nagrajevanja po delovnih mestih, pač pa po delu in delovnih rezultatih. Čeprav ta vprašanja niso bistvena za ta primer, želim vendarle nekatera od teh pojasniti.

V 17. številki Prosvetnega delavca so bile objavljene le delovne teze na željo delavcev šol. Teze so bile mišljene, in to v uvodu izredno poudarjeno, kot delovno gradivo za pripravi pravilnikov o nagrajevanju po delu in delovnih rezultatih. To je zadosten razlog, da se na teze ne sklicujemo, niti jih ne branimo. Vsaka delovna skupnost jih lahko sprejme, če ji ustrezajo.

O tem, zakaj menimo, da je delo učitelja na predmetni stopnji nekoliko zahtevnejše od dela in nalog, ki jih opravlja učitelj na razredni stopnji, je bilo že dosti pojasnil na območnih posvetih. Med drugim sem o tem pisal tudi v 19. št. Prosvetnega delavca. Dodal bi samo še to, da smo do takega predloga prišli s kombinirano metodo, ki upošteva znanje in veščino, ter zahtevnost in delovne razmere. Pri tem formalna stopnja izobrazbe in čas študija nimata nikakršne vloge. Nismo vrednotili učitelja, pač pa delo in opravila. Enako ali različno zahtevnost določenega dela in opravil dokazovati s stopnjo izobrazbe ali dolžino študija je neprimerno in neskladno z zakonom o združenem delu.

Menim tudi, da tega vprašanja ne kaže obravnavati iztrgano iz celotnega koncepta, ker v tem primeru zgubi svoj pravi smisel in gre le še za načelo. To želim podkrepiti s pripombo, da so teze vsebovale tudi predlog za nagrajevanje kakovosti v višini 25% skupnega osebnega dohodka. Razlika v zahtevnosti opravil med predmetno in razredno stopnjo pa naj bi po predlogu znašala le okrog 8.%

Kar zadeva večne študente, ki da »so na boljšem«, ni vredno zgubljati besed. Zakon namreč natančno določa, kdo je lahko učitelj v osnovni šoli in če le-ta ne izpolnjuje zakonskih pogojev, lahko samo za določen čas opravlja naloge, ki mu jih zaupa delovna skupnost.

Soglašam z mislijo, da na osnovni šoli po zahtevnosti nista le dve delovni mesti. Verjetno bosta razvoj in dograjevanje nagrajevanja po delu in delovnih rezultatih opozorila tudi razlike med razredi in predmetnimi skupinami. Vendar tega za sedaj še nismo mogli ugotoviti. Tako razlikovanje bi v tem trenutku sprožilo še več »dokazovanja« o »enem delovnem mestu«, enaki zahtevnosti ipd.

Kar zadeva študente razrednega pouka, soglašam, naj se seznanijo »s temi anomalijami«. Treba jih je seznanjati z resničnimi podatki o nagrajevanju po delu, brez tendencioznosti in jim povedati, da bo njihov osebni dohodek najbolj odvisen od obsega in kakovosti njihovega dela. Razlika v osebnem dohodku zaradi zahtevnosti med enim in drugim delom je tako majhna, da se zaradi tega najbrž nihče ne bo preusmeril v drug študij, se posebno, če se bo temeljito seznanil z delom na razredni in predmetni stopnji, ali če ga veseli delo z otroki določene starostne stopnje. In končno, če bodo strokovnjaki; teoretiki in praktiki ugotovili, da ni razlik v zahtevnosti dela z učenci med razredno in predmetno stopnjo, bomo to razliko preprosto črtali iz našega sistema nagrajevanja po delu in delovnih rezultatih.

GEZA ČAHUK

PEDAGOŠKI AKADEMIJI V LJUBLJANI, STARI TRG 34

V 7. številki Prosvetnega delavca so bile objavljene teze za pripravo pravilnika za delitev dohodka po delu in rezultatih dela. Tam je ovrednoteno vzgojnoizobraževalno delo na razredni stopnji s 440 točkami, na predmetni pa s 480 točkami. Obenem so na 5 strani v strukturi delovne obveznosti navedene le delovne naloge učitelja v osnovni šoli.

Stopnja strokovne izobrazbe pa je določena za razredni in predmetni pouk: višja. Učitelj na razredni stopnji lahko sicer doseže, če ima višjo stopnjo strokovne usposobljenosti, do 25 točk, da ima skupaj 465 točk, vendar je še vedno 15 točk manj vreden kot učitelj na predmetni stopnji.

1. Ali daje oddelek za razredni pouk nižjo stopnjo strokovne izobrazbe kot drugi študijski oddelki na vaši pedagoški akademiji?

2. Ali je študent, ki diplomira na oddelku za razredni pouk, enakovreden tistemu, ki je diplomiral na primer na oddelku za zemljepis in zgodovino?

3. Če je ta oddelek manj vreden, povejte to svojim študentom za razredni pouk, da se bodo še pravočasno odločil za študij predmetnega pouka in tako izbrisali s sebe kompleks manjvrednosti, ki bi ga dobili, ko bi pričeli učiti na razredni stopnji.

VAŠA NEKDANJA ŠTUDENTKA
RAZREDNEGA POUKA
ANA MODIC
v imenu
drugih prizadetih učiteljev na naši šoli

ODGOVOR NA PISMO NEKDANJE ŠTUDENTKE O STOPNJI IZOBRAZBE ABSOLVENTOV PEDAGOŠKE AKADEMIJE

V imenu oddelka za razredni pouk odgovarjam na pismo nekdanje študentke tov. Ane Modic, z dne 15. 11. 1977. Odgovarjam po točkah, kot so v navedenem pismu.

1. Oddelek za razredni pouk daje po stopnji enako izobrazbo kot vsi drugi oddelki na pedagoški akademiji. Dokazi za to trditev so: vsak študent ima v vsakem študijskem letu 900ur (predavanj, vaj itd.). Od tega je del tako imenovanih skupnih predmetov (pedagogike, psihologije didaktike itd.) ki so enaki za vse študente brez izjeme, drugi del pa različen od ene do druge predmetne skupine, vendar je tudi drugi del po svoji zahtevnosti enakovreden na vseh oddelkih.

2. Iz prejšnje točke je razvidno, da je glede na svojo strokovno izobrazbo, ki jo prejme študent na oddelku za razredni pouk, enak študentom na drugih oddelkih pedagoške akademije. Lahko bi trdili celo nasprotno: študent na oddelku za razredni pouk je med svojim študijem deležen več ur hospitacij in učnih nastopov kot študent drugih predmetnih skupin in je zaradi tega bolj usposobljen za neposredno delo v razredu.

3. Oddelek za razredni pouk ne vidi razloga, zaradi katerega bi bili absolventi oddelka za razredni pouk manjvredni od absolventov drugih oddelkov na pedagoški akademiji in zaradi tega ne morejo imeti študenti tega oddelka zaradi kompleksa manjvrednosti pred študenti drugih oddelkov.

Na osnovi časa razlikuje pravilnik o delitvi osebnega dohodka učitelje razrednega pouka od učiteljev predmetnega pouka, nam ni znano. Prav gotovo tega ne morem utemeljevati s stopnjo izobrazbe, saj je ta za razredne predmetne učitelje enaka po stopnji in zahtevnosti.

Predstojnik oddelka za razredni pouk:

JOŽE VOGRINC

tovarna obutve

alpina

vam da

16 odstotni popust
pri nakupu
smučarske obutve,
če kupite
več kot 20 parov.

Obiščite nas v tovarni!

Predšolski otrok in promet

Svet SR Slovenije za vzgojo in preventivo v cestnem prometu in Zavod SRS za šolstvo, sta ob prireditvi Vse za otroka, ki je bila pred nedavnim v Celju, pripravila posvetovanje o prometni vzgoji predšolskega otroka. Udeleženci so ob tej priložnosti posvetili posebno pozornost trem temam: Psihološki vidiki predšolske prometne vzgoje, Prometna vzgoja, sestavni del vsestranske predšolske vzgoje in Izkušnje pri uresničevanju prometne vzgoje v vzgojnovarstvenih organizacijah. Posvetovanja so se udeležili ravnatelji vzgojnovarstvenih organizacij, pedagoški svetovalci za predšolsko vzgojo, svetovalci, ki se ukvarjajo s prometno vzgojo, člani občinskih svetov za vzgojo in preventivo v prometu in nekateri praktiki iz vzgojnovarstvenih organizacij.

Prometna vzgoja je sestavni del vzgojnega programa v organizacijah za predšolsko vzgojo. Vpletena je v vsa vzgojna področja, saj so pogoj za ustrezno dojemanje dobro izostrena čutila, naglo dojemanje in pravilna presoja. Vse to pa si otrok pridobi z zaposlitvami na drugih področjih in seveda s tistimi usmerjenimi in individualnimi zaposlitvami, katerih vsebina je promet.

Opozoriti pa je treba tudi na tole: Čeprav damo otroku najboljše možnosti, da si pridobi spoznanja s tega področja, nas njegove razvojne značilnosti opozarjajo, da ga moramo kot udeleženca v prometu še posebej obravnavati. Otrok ni sposoben dojemati dogajanja celostno; lahko se osredotoči le na dogajanje, ki je zanj najbolj zanimivo, pri tem pa spregleda nevarnost. Zato ga moramo postopoma in nenehno učiti, da se bo znašel v prometu, predvsem kot udeleženec — pešec. Otroke seznanjamo tudi z drugimi zanimivostmi, vendar naj si ta spoznanja pridobivajo postopno in primerno razvojni stopnji. Vedeti moramo, da otrok, ki ponovi znanje na pamet, s tem še ni dokazal, da bo znal v dani situaciji tudi pravilno ravnati. Zato ni vseeno, ali pelje vzgojiteljica v spremstvu varuhinje otroke na sprehod kot »poslušne ovčice«, ali pa jih spodbudi, naj sami skupno odločijo, kdaj je treba prečkati cesto ipd.

Naloge vzgojiteljice na tem področju so prav gotovo velike, saj je usposabljanje celostno in mora znati vzgojiteljica dobro uporabiti vsa vzgojna področja tudi za prometno vzgojo. Ugotovitev na posvetu, da je premalo vzgojnih pripomočkov za prometno vzgojo, ki bi bili primerni za predšolskega otroka, usmerja vzgojiteljice, naj same ustvarjajo take vzgojne pripomočke; te izdelke bi lahko uporabili tudi kot idejne osnutke za industrijsko obdelavo. Naloga vzgojnovarstvenih organizacij je tudi poskrbeti, da bo neposredna okolica vzgojnovarstvenega zavoda varna. Zato je potrebno sodelovanje s krajevno skupnostjo in prometnimi organi. Pomembno je tudi, kako je otrok oblečen takrat, ko mora sam od doma. Če označimo šolarja s svetlečimi znaki, moramo prav tako premisliti, kako bomo označili predšolskega otroka, da bo predvsem za voznike dobro viden. Primerne so pelerine, svetleče nalepke za podplate čevljev in podobno.

Vzgojnovarstvene organizacije si prizadevajo usposabljati vse starše, ne le tiste, katerih otroci so redno v vzgojnovarstvenem zavodu. Treba jih je spodbuditi k razmišljanju o tem, kako zavarovati otroka v avtomobilu, ko še ni sposoben samostojno sedeti. Udeleženci posveta so se strinjali, da mnogi starši vozniki ne poznajo svoje vzgojne naloge, ko sede za volanom in imajo vedoželjnega otroka s seboj v avtomobilu. Starši vozniki so prvi vzgojitelji prihodnjim voznikom, zato bi morala biti njihova vozniška etika na visoki ravni. Žal pa v igri otrok pogosto prepoznavamo prav nasprotno. Otroci z avtomobilom — igračo pokažejo, kako brezobziren je lahko voznik, o takem vedenju staršev na cesti pripovedujejo tudi vzgojiteljicam. Starše moramo na razne načine opozoriti na to, da so svojim otrokom zgled. Otrok, ki je že od ranih let navajen družbene vzgoje, občuti praznino, če ga starši izpišejo iz vrtca prej, preden vstopi v šolo. Otrok izgubi usmeritev, postane bolj objesten, s tem pa tudi manj previden. Usodna napaka je hitro tu. Vzgojitelji so dolžni starše tudi opozoriti, da morajo pomagati otroku, preden začne samostojno hoditi v šolo ali trgovino. Tudi osvajanje nekaterih športnih veščin: kotalkanje in kolesarjenje lahko prinese s seboj nevarnosti. Vzgojnovarstvena organizacija, ki se je odločila, da da otrokom možnosti za znanje kolesarjenja, ne sme otroka spodbuditi, da bi se s kolesom pojavil na cesti; znanje mora biti le primarno. Isto velja tudi za kotalkanje. Otroci morajo spoznati, da vse športne igre (tudi z žogo) sodijo na igrišča in zavarovane površine.

Sodelovanje med vzgojnovarstvenimi organizacijami in sveti za vzgojo in preventivo v prometu je dalo ponekod že dobre rezultate, prav gotovo pa je spodbudilo vzgojiteljice k bolj premišljeni in poglobljeni prometni vzgoji.

Pri načrtovanju vzgojnega dela za vsako trimesečje v letu posvetijo vzgojiteljice ob načrtovanju posebnih usmerjenih zaposlitev s področja prometne vzgoje še posebno pozornost splošnim vzgojnim nalogam. Promet je pojav sodobnega časa, razvoj prometa v prihodnje pa vzgojitelje obvezuje, da vzgajamo otroka že danes tako, da bo kos sedanjim prometnim nevarnostim kot pešec in da jih bo obvladal kot voznik takrat, ko bo odrasel.

ZMAGA GLOGOVAC

Drugi posvet mentorjev za mladinsko varčevanje LB, podružnica Ljubljana

Letošnjega 29. oktobra je bil v Klubu delegatov v Ljubljani posvet mentorjev za mladinsko varčevanje pri Ljubljanski banki, podružnici Ljubljana. Udeležilo se ga je 62 mentorjev, ravnateljev osnovnih šol, vzgojnovarstvenih zavodov in predstavnikov Ljubljanske banke. Ob tej priložnosti so nagradili likovne in literarne prispevke na temo: »Iz semena varčevanja rastejo plodovi blagostanja.« Izmed 196 literarnih tekmovalcev je komisija dodelila nagrado v višini 1.500 dinarjev trem udeležencem: enemu iz šole Louis Adamič, Grosuplje, enemu iz šole heroja Janez Hribar, Stari trg pri Ložu in enemu iz šole Majde Vrhovnik iz Ljubljane. Od 148 predloženih likovnih del je komisija nagradila z enakim zneskom 3 dela: iz šole 8 talcev Dolenji Logatec, iz šole Zvonko Runko iz Ljubljane in iz šole Prežihov Voranc iz Ljubljane. Priznanje za uspešno delo — Vošnjakovo plaketo sta prejeli mentorici: Martina Kovič iz osnovne šole Vodice in Mihaela Jerman iz osnovne šole Brod pri Tacnu. Ob tej priliki so zbrani mentorji sklepali tudi o novih smernicah svojega poslovanja. Poudarka je vreden sklep, naj se v organizirano varčevanje vključi tudi otroke v vzgojnovarstvenih zavodih. Med drugimi sklepi posveta je vredno omeniti še posebej sklep, naj se samouprava v pionirskih hranilnicah razvija hkrati z razvojem samouprave v naši družbi.

Jutta Lammèr

Otroška ročna dela

Centralni zavod za napredek gospodinjstva je v prevodu objavil koristno knjigo: »Otroška ročna dela«, ki jo je napisala Jutta Lammèr. Knjiga v A 4 formatu šteje 90 strani in je bogato ilustrirana. Mikavna je kakor kakšna slikanica. Privajati otroka na uporabno ročno delo je vsekakor pomembna dejavnost. Če sta učitelja: strokovnjak v šoli ali mamica doma pri svojem uvajanju smotrna, bosta strmela k uporabnosti šivanja, vezanja, tkanja, vozlanja, kvačkanja in pletenja za otroka izvajalca ter za njegov dom. Odrasli ga bodo za uspešen trud seveda radi nagradili, vloga na hranilni knjižici pa se bo dvigala. Le tako se bo otrok naučil ceniti delo in niegov učinek v varčevanju ter pri tehtni rabi prihrankov. Avtorica knjige vidi v delu bolj rekreacijo kot pridobiten napor, za katerim se ozirajo zlasti kitajske šole. Res pa je, da vse navedene vrste ročnih del obogatijo otrokov smisel za snažna ročna dela.

Gospodinjski koledar 1978

Centralni zavod za napredek gospodinjstva je založil zanimiv in uporaben Gospodinjski koledar 1978 (s knjigovodstvom) na 304 straneh v formatu 16 x 19cm. Opremljen s številnimi ilustracijami razgrinja navodila za vrtičkarje, za pletilje in nasvete staršem, kako naj se znajdejo pri vzgojnih problemih otrok in mladostnikov.

Razumljivo je, da posveča pozornost tudi gospodinjstvu, ko vključuje pregledne tabele za vpisovanje mesečnih proračunov in stroškov. Priporoča telovadbo, ker krepi zdravje. V kozmetičnem kotičku odstira gospodinjam tajnost lepotnih mask. Kuharice bodo spoznale našo primorsko, notranjsko, gorenjsko, dolenjsko, štajersko in prekmursko kuhinjo, saj v naši republiki niso navajeni mediteranskih jedi.

Sestavljalci koledarja so se tudi letos potrudili, toda vsaki želji res ni mogoče ustreči. Naslednje leto pričakujemo, da bomo našli v koledarju več pestrosti za domačo kuhinjo in le obrobno podatke o kuhinjah drugih držav.

VERA KENK

Dveh še ni bilo

»Kljub temu, da smo imeli 43 sej izvršnega sveta,« je polistala po podatkih predsednica Ana Godnik, »še nismo videli dveh delegatov iz zbora uporabnikov. Moram reči, da delegati zbora izvajalcev zelo zavzeto sodelujejo pri reševanju problematike, bolj resno in odgovorno pa bo morala Socialistična zveza delovnega ljudstva izvesti evidentiranje, volitve delegatov zbora uporabnikov in delegate opozoriti na odgovornost, ki jo imajo. Več bo treba narediti tudi za povezavo med delegati posameznih zborov v organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih. Ni potrebno, da iščejo uporabniki pojasnila o nekaterih zadevah pri članih izvršnega sveta, saj bi jim morali marsikaj razložiti kar delegati zbora izvajalcev. Prav ta nepovezanost delegatov enega in drugega zbora na terenu, v organizacijah združenega dela, je šibki člen naše delegatske verige.

POSTANITE SODOBNI IN SI PRESKRBITE:

televizijske igre GETI 3220 Gorenje-Elrad za resnično razpoloženje in športni užitek

iz proizvodnega programa tovarne Gorenje-Elrad, Gornja Radgona

TELEVIZIJSKE IGRE „GETI' 3220

- TV igre izpolnijo čas učencev v podaljšanem bivanju in celodnevni šoli
- dopolnijo program športnih krožkov
- povečajo uporabnost namenskih prostorov v domovih učencev
- šolskemu psihologu dajejo možnost, da proučuje hitrost in kakovost pogojnega refleksa, od katerega je odvisna uspešnost športnega in strokovnega delovanja
- TV igre priključimo na antenski vhod televizorja, da lahko na zaslonu spremljamo mete žoge, opazujemo tarče in igralce. Lahko igramo nogomet, hokej, tenis, peloto in squash, z elektronsko puško pa lahko vadimo še streljanje. Potek in rezultat igre sta odvisna od refleksov igralcev (pelota, streljanje) ali igralcev (nogomet), ki upravljajo s TV igrami
- vzgojnoizobraževalne organizacije so pri nakupu osnovnih sredstev oproščene prometnih davkov
- komplet TV iger GETI 3220 Gorenje-Elrad stane 2.870.— dinarjev

Informacije zahtevajte pismeno ali po telefonu pri sektorju prodaje elektronike (tel.: 063 825-317), Gorenje, Velenje, Celjska 5a.

kultura

Zvest Apollonio v Mestni galeriji

Razstava Zvesta Apollonia v ljubljanski Mestni galeriji — odprta bo do 20. decembra — opozarja na grafika in slikarja, ki že od l 1960 razstavlja doma in na tujem. Izbor osemindvajsetih del, med temi dve tapiseriji, ponuja Apollonieve dosežke, ki so nastali od leta 1966 pa do danes. Sedanja razstava znova potrjuje nekatere posebnosti Apolloniove grafike in slikarstva: čeprav je dobival vzore in pobude pri abstraktnem slikarstvu, je v bistvu ohranil svojo stilizacijo, kjer še zaznamo zreducirani predmetni svet v svobodni pa tudi premišljeni oblikovanosti. Ploskovito delujoče slike in grafike kažejo strogo linijo, jasno razmejene enote v poudarjenem kompozicijskem prepletu; narava večine Apolloniovih del kaže čutno osnovo, bolj ali manj prikrito erotično apostrofiranje, erotična simbolika je podprta z živimi barvami. Kaj lahko bi se znašel na spodrsljivem območju barvnega tveganja v osladnosti, toda Apollonio obvladuje register barv in ga ubere v senzualno sozvočje. Vidna je potreba po močnem dekorativnem dopolnjevanju, po igrivosti, variiranju. V teh delih poetično odseva homo ludens z lahkotno radoživostjo, ki ne pozna težavnosti poglobljenega filozofskega iskanja, marveč je poprej odsev spontane domislice in težnje po tehnični dognanosti. Dvoje tapiserij — kot Apolloniova novost — to v bistvu potrjuje, pa tudi to, da je Apollonievo oblikovanje zasidrano v zanj značilnem svetu, ki mu ostaja zvest.

I. G.

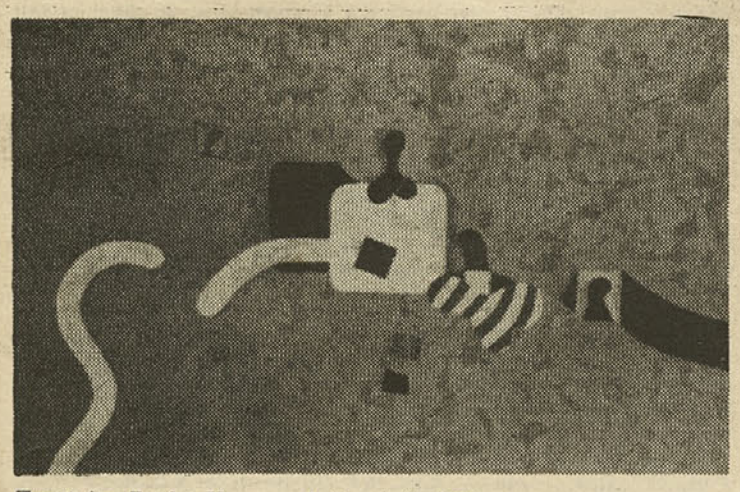

Zvest Apollonio: Konec poletja, akril, 1971

Šoštanj

Razstava mojstrov barvne grafike

Čeprav je Šoštanj majhno industrijsko mesto, ima bogato likovno tradicijo. V letošnji sezoni je v domu kulture na ogled že tretja zelo kakovostna likovna razstava, na kateri so zastopani nekateri vidni mojstri slovenske grafične umetnosti. Z barvnimi grafikami večjega formata so se predstavili: Metka Kraševec, Marjan Pogačnik, Riko Debenjak, Andrej Jemc, Jože Ciuha, Bogdan Borčič, Hozo Dževat, Lojze Logar in Gorazd Šefran.

Razstava je lep prikaz sodobne barvne slovenske grafike, pripravil pa jo je Kulturni center Velenje.

Mestno gledališče ljubljansko

»Ščuke ni, ščuke ne«

Partljič je po svojem bistvu pedagog s humoristično žilico, ki blago prehaja v satiro. Spomin se dotakne njegove uspešnice Ščuke pa ni, ki je neke vrste nov mejnik v slovenskem humornem pisanju. Obe združeni komediji potekala pod enim naslovom v dveh plasteh — prva je skelet, zgodba, ki ji je gibalo banalni in obrabljeni motiv: gonja za denarjem ali za nagrado, ki naj bi jo dobil v učiteljskem kolektivu najboljši med njimi. Tu se ob komičnih situacijah razplete več drobnih, egocentričnih usod, značajev, prepletov. Za štajersko narečno barvitost poskrbi Klandrovka (Maja Šugmanova), družica zapitega, omahljivega in največkrat grotesknega Klandra (Saša Miklavc), ki je nekakšen antiheroični podaljšek Cankarjevega Kalandra (Ta roka bo kovala svet!) Klander je avtorju groteskni antipod in hkrati kolektivno netivo, ki daje sicer razigrani, domislic in polaforizmov polni komediji rahlo žaloben ton. Praktikant Peter (prepričljivi Tone Kuntner) nosi v sebi sveto resnico čistega humanizma in ji poskuša dati smisel, ko mora Kremžar (Žarišče — Janez Škof) kot direktor na višje delovno mesto. Praktikant ima še dovolj mladostnega ognja, da poskuša razgibati mrtvo mlako, po kateri se vozikajo leni, sebični krapi — vsakdanje, poniglave in nemočne usode. Ta Prometej bi zdaj v kolektivu 6. RADIJSKE PODRUŽNICE RADIJA CENTER rad vzburkal, in oplemenitil to stoječo in na mestu capljajočo srenjo. Kuntner, ki mu ne manjka rezke, mladeniške in prepričljive zanosnosti, doživi ugrezanje v mlako; iz njega naredijo »ščukin zos«. Marjana Jakličeva kot Helenca in Milan Kalan kot Kadivec sta atributa dobe, avtorjev davek seksu, saj v ihti in hlastanjih komajda prideta do srečne združitve, ki pa se groteskno konča. Junaki niso junaki, življenje je postavljeno tja na oder in Partljič mu pač navdahne nekolikanj svojega temperamenta. Sam pravi: »Imajo svoje človeške prednosti in pomanjkljivosti. Junaki bi naj ne bili tipi, ampak živi ljudje, dobri in slabi... v samoupravnih situacijah...«

Če se ozremo na Partljičev jezik, zažehtijo v nas nekateri slangi, pogovorne krilatice; pesniške plasti, igrivega spreleta višje humornosti ni: »Sami krapi, ščuke pa ni, da bi vas gonila sem in tja!« Julija — Jula, jaz sem pa nula (alegorija na Shakespeara), drobcen švrk. »Po telefonu bo prišla resnica, mi pa jo bomo še toplo poslali v veter« (Klandrovka).

Pustimo zvrsti, velikane naše in evropske komedije ob strani: Partljič je nasmejal vso dvorano, dijaki, ki so sicer »strokovnjaški« poznavalci raznih zabavnih čtiv, TV prikazni in vplivov — so se krohotali in vneto mahali, sodelovali; to pa je duševna rekreacija, ki je redka kot beli sloni v Indiji.

Ozrem se po Mestnem gledališču ljubljanskem: vsi sedimo v parterju, nobenih lož, nobenih balkonov in frakov, množica smo, delno delovna. In iz tega parterja se Tonetu Partljiču zahvaljujem za dve uri vedrine.

IVAN CIMERMAN

Pomemben jubilej

30 let Zveze koroških partizanov

V Celovcu se je končalo jubilejno srečanje ob 30-letnici ustanovitve Zveze koroških partizanov na avstrijskem Koroškem. Srečanje je imelo jasno izraženo politično in kulturno komponento.

Pred tridesetimi leti so v Celovcu ustanovili Zvezo koroških partizanov, ker so se zavedali, da bo boj proti ostankom nacistične ideologije na Koroškem težak in dolgotrajen Vedeli so tudi, da ga bo tudi po drugačnih poteh — s širjenjem kulturnega obzorja in propagiranjem lepe slovenske besede in slovenske pesmi. Bdeti bo treba nad usodo slovenske jezikovne korenine na Koroškem, saj vemo, da je prav tam stekla zibelka slovenske besede, vemo odkod izvira KNEŽJI KAMEN.

Zato so se udeležili jubilejnega srečanja v velikem številu nekdanji borci NOV iz vrst partizanskih enot, pripadniki protifašističnih organizacij Avstrije in Jugoslavije ter nekatere vidne osebnosti obeh držav.

Član glavnega odbora Zveze koroških partizanov, dr. Franci Zwitter, je med drugim povedal, da morajo biti koroški partizani mentorji današnji mladini, morajo jo voditi in usmerjati po začrtani poti. Mladina naj boj nadaljuje, je poudaril dr. Zwitter, zato tudi koroški partizani ostro obsojajo zle namene avstrijske »demokracije«, da jim sodi zato, ker se borijo za uresničitev 7. člena.

Sprejeli so tudi resolucijo, v kateri se zavzemajo za brezkompromisen upor proti poskusom razdvajanja in s tem tudi za ohranitev slovenske jezikovne korenine, ki ima bogato kulturno dediščino.

Med praznovanji je krajevni odbor Zveze slovenske mladine v Železni Kapli natisnil letake, ki zahtevajo pravično ureditev manjšinskega vprašanja in protestirajo proti kršenju in jemanju demokratičnih narodnostnih pravic. Mladinci Železne Kaple so ob tej priložnosti izobesili tudi pet metrov dolg transparent, ki seznanja javnost, da je avstrijska državna pogodba umrla 14. novembra 1976 z ugotavljanjem manjšine. Razobesili so tudi zastave štirih zavezniških sil in Jugoslavije ter avstrijsko zastavo z žalnim trakom.

Občasno z dogodki je razpletel krepak nesporazum časopis Kleine Zeitung v koroški izdaji, ki nepopolno razčlenjuje zapis v najmlajšem slovenskem tedniku 7 dni. Ta časopis je objavil odlomek iz uvodnika 7 dni oziroma je iz celote neke misli iztrgal samo tale del: »1. naš samoupravni socialistični sistem tudi danes nima namena načenjati nobene vojne. Kaj bi bilo danes jugoslovanski ljudski armadi lažjega, kot na primer pregaziti meje male Avstrije in »rešiti« koroško vprašanje? Konec bi bilo vseh prenapetih pretepaških policistov in preganjanja Slovencev...«

Iztrgani del misli je iztisnjen iz koncepta celote, ki je v 7 dni naperjena proti vojni in nosi v svojem bistvu človekoljubno in miroljubno poanto. V interesu resnice bi moral avstrijski časopis Kleine Zeitung vsekakor do konca navesti vsaj zadnji del misli, ki se glasi takole: »Ali bi bilo to tudi prav? Ne! Danes nerešena vprašanja drugače rešujemo.« Prav gotovo jih zares rešujejo države, ki želijo v manjšinski politiki ohraniti obstoj manjšine v prepričanju, da je taka humanitarna pot edino prava.

Zveza koroških partizanov obhaja torej svojo 30-letnico v zelo nestabilnih in viharnih časih, ko je treba biti pozoren, buden in na vse pripravljen.

MIROSLAV SLANA

Bevčeva komedija »To so gadi«

Jožeta Bevca poznamo po kratkometražnih filmih, ki jim je bil režiser, scenarist, včasih pa je nastopil tudi kot igralec. Prejel je nekaj nagrad in priznanj. Logično je torej, da se je lotil tudi celovečernega filma, kajti taka možnost odpira režiserju drugačne filmske vidike in ga postavlja pred drugačne preizkušnje. Projekcija za novinarje in krstna predstava v Celju ob tednu domačega filma odpirata možnost, da se seznanimo z najnovejšim slovenskim filmom.

Prizor iz celovečernega barvnega filma »To so gadi«, scenarista in režiserja Jožeta Bevca, Viba film, Ljubljana (Foto: Zdenka Petrovec)

»To so gadi« je celovečerna komedija s scenarijem Jožeta Bevca in z njegovo režijo. Med glavnimi igralci omenimo Berta Sotlarja, Dareta Valiča, Milando Kalezić, Majdo Potokarjevo, Radka Poliča, Jožeta Hrovata, Andreja Prevca in Bogdana Sajovica (kot filmska debutanta). Komedija humorno prikazuje družino Šrebetovih, kjer je oče vdovec, njemu in trem sinovom — gadom — pa gospodinji požrtvovalna Rozi. V stari hiši z mnogimi stanovalci so »gadje« prava pokora malomeščanske srenje, njihove potegavščine povzročajo jezo in zamero, oče pa je z njimi dobrohoten. Nagajivost Štebetovih sinov je prehuda, da tudi Rozi odide od hiše. Tedaj pa pride »na obisk« njena nečakinja Meri, ki se kar udomači in naseli pri Štebetovih. Toda nečakinja ne more nadomestiti Rozi, pa tudi svoje načrte kuje, nehote pa sproži zaplete z dekliško prikupnostjo. Zanjo se zanima dotlej zakrknjeni samec Tone, voznik mestnega avtobusa, pa tudi najstarejši Štebetov ni ravnodušen do Meri, čeprav ima svoje dekle. Nered pri Štebetovih postaja vse večji, vsi pogrešajo Rozi, pa tudi za Meri ne vedo, kam zahaja. Tudi Tone, ki se ji je znal približati, ne ve, kod hodi Meri. V takem zapletu se nazadnje pojavi teta Rozi in Štebetovi so veseli, kajti v hiši bo znova skrb in domačnost, kot so je bili vajeni. Hkrati razkrije svojo skrivnost še Meri: napravila je šoferski izpit in postala voznica mestnega avtobusa — vse to je pripravila skrivoma, odtod skrivnostna pota, da bi vse presenetila, najbolj pa ljubljenega Toneta. Tako so vsi srečni, vsi sedejo v avtobus, da jih nova voznica popelje veselo naokrog.

Vsebina Bevčeve komedije sega torej v sedanji čas, v drobni svet vsakdanjosti z drobnim humorjem. Kritika bo morala izreči besedo o slovenski noviteti, ne glede na kritične odmeve pa bo to verjetno film, ki bo pritegnil domače občinstvo.

J. G.

CIRIL KOSMAČ V PIONIRSKI KNJIŽNICI

V ljubljanski Pionirski knjižnici, Komenskega 9, bo gostoval književnik Ciril Kosmač. Srečanje s priljubljenim književnikom je namenjeno mladini in odraslim. Pogovor s pisateljem se bo začel ob 19. uri, obetamo si lahko zanimiv večer z umetnikom bogatih življenjskih in pisateljskih izkušenj.

Krieg Ferenc: Pirani utea

Veliki razstavni salon Rotovž

Likovniki iz Szombathelyja pobratenemu Mariboru

Redkokdaj se ponudi priložnost, da bi si lahko v eni galeriji ogledali tako plastičen in obsežen likovni spekter madžarskih slikajrev in kiparjev, kot se je to zdaj zgodilo v Rotovžu po zaslugi pobratenih mest Maribora in Szombathelyja, ki sta začeli tesneje sodelovati tudi na kulturnem področju. Razstava madžarskih likovnikov je izraz prijateljstva dveh mest, kakor je izraz pester kulturni program, s katerim so se gostje predstavili Mariborčanom. Razveseljivo je tudi, da so se dogovorili o prihodnjih stikih na področju šolstva in pedagoškega dela.

Iz razstavljenih gvašev, olj, pastelov, keramike, bakrorezov, bronz utripajo dinamičnost, svojevrstna barvna ubranost in zavzeta likovna iskanja likovnikov naše severne sosede, ki ima bogato kulturno tradicijo. S svojimi stvaritvami se predstavljajo Artur Ferenc, Benkó László, Dóczi László, Geszler Mária, Hatós Csaba, Harváth János, Jaksa István, Kéky Eva, Krieg Ferenc, Majthényi Károly, Marosfalvi Antol, Mészáros József, Simon Ivan, Várnoj Valéria, Vértesi Péter, V. Tóth László, Zentai Pál. Imena, ki so nam zdaj bolj ali manj tuja, utegnejo v prihodnosti nemara zablesteti, če bodo ustvarjalci poiskali še ustreznejši izraz svoji likovni govorici. Pričujoča likovna razstava razkriva tudi resnico, kako malo se poznamo med sabo, čeprav smo sosedje.

MIROS

Mariborsko razstavišče dvorana C

Talci na slovenskem Štajerskem

V Mariborskem razstavišču dvorana C so ob 35-letnici najhujšega nacističnega nasilja pripravili pretresljivo razstavo z ustreznimi dokumenti o usodi naših ljudi-talcev in o njihovi veri v svobodno življenje. 273 pisem neposredno priča o trpljenju naših ljudi med NOV. Razstavo sta pripravila Muzej narodne osvoboditve v Mariboru in Muzej revolucije v Celju. Gradivo so začeli zbirati že leta 1955. Da bi zajeli vse tragične primere, so napravili v začetku kartoteko po nemških razglasih o usmrtitvah.

Zgodovina o nastanku teh pisem je taka: Okupator je od avgusta 1941 do novembra 1942 zahteval od talcev, da so morali pisati poslovilna pisma svojcem. Ta pisma naj bi svojce zastrašila. Toda okupator se je krepko uštel; talci v svojih pismih niso obupovali ampak bodrili in vlivali vero v svobodo.

Razstavljeni pregled 273 pisem je doslej največja znana zbirka pisem talcev v Jugoslaviji.

Razstava TALCI NA SLOVENSKEM ŠTAJERSKEM se bo iz Maribora selila še v nekatere druge kraje Slovenije.

M. S. MIROS

Čobalova galerija v Mariboru

Iz ekspresionizma izpeljani nadrealistični simboli

Slikar in grafik Marjan Jelenc je sicer mlad ustvarjalec, kljub temu pa je njegovo ustvarjanje vsebinsko že dokaj jasno opredeljeno. Slikar črpa ustvarjalno moč iz obsežnega metjejskega znanja, ki sredi 20. stoletja vnovič uveljavlja svoje zakonitosti. Do potankosti pozna likovne dosežke zahodne civilizacije in s tem v zvezi tudi likovno ekspresijo. Njegove ustvarjalne smotre je moč primerjati z ustvarjalnimi dosežki slikarja Barda Iucundusa, morda celo Kiara Meška.

Grafični listi in risbe mladega Jelenca v Mali galeriji Ivana Čobala predstavljajo njegova miselno fiziološka stališča, pri katerih uporablja ikonografski inventar klasične likovne umetnosti.

Jelenčevi razmišljujoči motivi, ki jih dopolnjuje z besedili, reducirajo intenzivna občutja do likovnih simbolov. Obrnjeni so v osebnostno družinsko življenje, dopolnjujejo se z umetnikovo zaznavo o minulem in zdajšnjem. Ta likovna govorica je polna zahtevnih tehničnih postopkov, ki ustvarjajo ekspresionistično dopoljnjene realistične in nadrealistične simbole na stopnji, ko so dane še obsežne ustvarjalne možnosti.

M. S.

Marjan Jelenc: Maitre...

IZBERITE MED NOVIMI KNJIGAMI

Krško skozi čas

Zbornik, kakršnega Slovenci še niso imeli

Če samo prelistavaš to nenavadno, sila zajetno knjigo (900 strani besedila, med katere je vloženih kar 64 strani barvnih reprodukcij na umetniškem papirju), skoraj ne moreš verjeti, da je takšno publikacijo mogoče uresničiti v pičlih dveh letih, kot razberemo iz urednikove besede v tem reprezentativnem monografskem zborniku ob 500-letnici mestnih pravic Krškega. Kdor vsaj približno ve, kako knjige nastajajo, mora izreči takemu delu vse priznanje, saj gre za kulturni dogodek, ki zdaleč presega območje mesta Krško in njegove okolice. Gre namreč za knjigo, ki bo še dolgo ostala zgled, kakšni naj bi bili zborniki, posvečeni bodisi kaki regiji ali pa specifični tematiki, da bi v njih lahko gledali trajno kulturno vrednoto, pomembno za ves slovenski narod.

Urednik knjige Lado Smrekar, ravnatelj osnovne šole in Galerije »Božidar Jakac« v Kostanjevici na Krki, pobudnik in neutrudljivi organizator Dolenjskega kulturnega festivala, vseskozi zavzet šolnik in kulturni delavec, kakršnih na Slovenskem še močno pogrešamo, je v zbornik Krško skozi čas nedvomno vložil mnogo trdega dela in truda, da je od prvotne, bržkone skromnejše zasnove mogla nastati knjiga, ki je prav impozantna tako po svoji obliki in izvedbi kakor po nenavadno pretehtani, smotrni in bogati vsebini. Res da je imel, kakor sam pravi, svetovalce in sodelavce, toda če ne bi imel že od vsega začetka jasne zamisli in če ne bi v njeno uresničenje zastavil toliko zavzetosti ter ob premagovanju vseh težav (kakršne so povezane z nastajanjem takega monumentalnega dela), priznajmo, tudi mnogo nesebične požrtvovalnosti, bi bili Slovenci gotovo prikrajšani za kulturni dosežek, katerega pravo vrednost in razsežnost bo pokazal šele čas, edini pravični ocenjevalec takih dejanj. Zbornik Krško skozi čas namreč razodeva vseskozi jasen koncept in enovito ustvarjalno voljo, ki sta se izrazila prav v urednikovi osebnosti in v njegovem delu.

Kakor urednik omenja v uvodu, je od vsega začetka pritegnil k uresničevanju knjige več kot sto ljudi, zvečine strokovnjakov, osnutke za njeno vsebino pa so nekajkrat objavili, da bi urednikova zasnova dobila čimveč širših pripomb, ocen in pobud. Po izbiri poglavitnih sodelavcev je (ne brez ovir in težav) nastalo gradivo, ki ga je prispevalo kakih petdeset najboljših poznavalcev obravnavanih problemov, čeprav je pri vestnem in kritičnem izbiranju moralo to in ono seveda tudi odpasti. Pa tudi že zbrano gradivo je moral urednik (marsikaterikrat v posvetovanju z ustreznimi drugimi strokovnjaki) temeljito pretehtati in si prizadevati za njegovo dopolnitev, da bi bili končni prispevki v knjigi kar se da trdni, znanstveno dognani in tudi vsebinsko čimbolj zaokroženi, skratka, popolni.

Pri tako raznovrstnih prispevkih je bilo tudi neizogibno, da imajo čimbolj enotno jezikovno in slogovno podobo, vrh tega pa jih je bilo treba smotrno dopolniti z ilustrativnim gradivom (fotografijami, reprodukcijami dokumentov, skicami, risbami, tabelami, zemljevidi itd.), da bi bila knjiga dostopna in razumljiva najširšim krogom bralcev, ki jih gotovo ne bo malo. Številne barvne ilustracije v knjigi so ne le dragocena likovna obogatitev, marveč (zaradi svoje izvirnosti) tudi dragocena dokumentacija, ki bo še poznim rodovom pričala o kulturnih vrednotah naše preteklosti in o velikih dosežkih naše socialistične dobe. Pomemben je tudi zemljevid občine Krško (priloga h knjigi), ki ga je pod vodstvom Franca Jeniča pripravila Geodetska uprava Krško in izdelal Geodetski zavod SRS.

V takem kratkem prikazu bi težko navedli vso raznovrstno, a vendarle vseskozi zaokroženo vsebino tega edinstvenega zbornika. Vsebina namreč zajema vsa področja našega družbenega (kulturnega, gospodarskega itd.) življenja, in sicer v zgodovinskem prerezu od najstarejših časov do današnjega stanja in pogledov v prihodnost. Poudariti je treba, da v zborniku ne gre za ponatisovanje kakih razprav, ki so bile že kdaj objavljene, marveč za nove, izvirne prispevke, napisane prav za to knjigo, ti prispevki pa so opremljeni tudi z vso potrebno bibliografsko dokumentacijo, ki bo trdna podlaga za nadaljnja raziskovanja. Zbornik tudi presega regionalni okvir Krškega, saj posega na širše slovensko območje, zaradi raznovrstnosti problematike, ki jo obravnava, in zaradi svoje znanstvene tehtnosti pa bo nedvomno zbudil tudi zanimanje širših znanstvenih krogov v tujini.

Vse priznanje je treba izreči tudi Tiskarni Ljudske pravice v Ljubljani, ki je s svojimi visoko usposobljenimi strokovnimi sodelavci lahko v zelo kratkem času (glede na jubilejno slavje Krškega) uresničila tako zahtevno knjigo, čeprav bi si pri njej morda želeli še boljšega papirja. Notranjo in zunanjo podobo knjige sta zelo lepo in učinkovito oblikovala Jože Brumen in Srečko Mrak (slednji je vestno opravil tudi težavne korekture tiskarskega stavka), izvirne fotografije so prispevali številni avtorji, med katerimi je Marjan Pfeifer znova dokazal svoje mojstrstvo v barvni fotografiji, jezikovno redakcijo besedil je opravil Rado Bordon, ki je sestavil tudi obsežna kazala in razne sezname, Savo Sovre je v sodelovanju z Božom Otorepcem prav za to priložnost nanovo izoblikoval grb Krškega, Ivan Seljak-Čopič pa je v knjigo prispeval svoje osnutke za likovno opremo novega Delavskega doma v Krškem.

V knjigi je začuda prav malo napak, vendar naj nekatere (do katerih je prišlo bržkone zaradi naglice) tu omenimo: Avtor Valvasorjevega ekslibrisa je Andrej, ne pa Anton Trost (na nekaterih mestih je sicer pravilno naveden), podobi prof. dr. Vinka Strgarja in inž. Vinka Strgarja (na straneh 564—565) sta pomotoma zamenjani, Rostoharjeva znamenita revija Veda (stran 258) je začela izhajati leta 1911, ne pa 1916, v Seznamu vodilnih delavcev Krškega (stran XXII) ni navedena Vlasta Hercog, direktorica lekarne v Krškem, morda še kaj. Toda to so le nepomembni drobci, ki knjige nič ne kazijo, saj je nasploh urejena in natisnjena prav vzorno.

Na takšno knjigo nista lahko ponosna samo njen urednik in založnica, skupščina občine Krško, marveč smo nanjo lahko ponosni vsi Slovenci, saj je močno obogatila našo vednost o naši preteklosti in sedanjosti ter vso našo kulturno zakladnico.

Dr. RADO BORDON

Ob izidu Kosovela in Majakovskega

Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev, velika zamisel, ki se je porodila pred enaintridesetimi leti kot načrtna zasnova celotne znanstvene izdaje domačih klasikov, starejših in modernejših, je prav z zbranim delom Srečka Kosovela, ki ga je uredil Anton Ocvirk, dobila profilirane poteze. Redkokatera osebnost slovenskega leposlovja je vzbudila tolikšno zanimanje v povojnem času kot prav Srečko Kosovel. Sedaj, ko sta izšla še dva tretja zvezka, smo dobili celostno podobo Kosovelove ustvarjalnosti.

»Baržunasta lirika« Srečka Kosovela je predstavljena v 1. knjigi zbranega dela (1946); zaradi nekaterih novih odkritij pa je urednik poskrbel leta 1964 za novo, dopolnjeno, širšo izdajo prve knjige. Sledila je 2. knjiga z Integrali, s črticami in s pesmimi v prozi, že prej pa so izšli Integrali v posebni izdaji — zunaj zbirke Zbranih del slovenskih pesnikov in pisateljev — in doživeli viharen sprejem presenečene javnosti. Z dvema tretjima knjigama, ki imata 1322 strani (!) je Kosovelov literarni opus sklenjen. Želimo si le še monografijo.

Oba dela tretje knjige prinašata Kosovelove članke, eseje, ocene, pisma, dnevnike, zapise in dodatke. Anton Ocvirk je kot urednik, literarni zgodovinar in estet oblikoval opombe, razvijal misli in spoznanja in nam tako celostno predstavil Kosovelovo delo. Morda bo kdo pomislil, da je jedro Kosovelovega literarnega dela zbrano v prvih dveh knjigah, ki vsebujeta poezijo, zato je treba povedati, da šele zajetno gradivo obeh delov tretje knjige omogoča, da resnično spoznamo Kosovela kot osebnost in umetnika.

Podrobnejša obravnava rokopisnega gradiva in nova odkritja so zahtevala, da se je urednik odločil prav za tak uredniški koncept in prikaz. V 3. knjigi je razložil vidike, postopek, kako se je odločal za izbiro in razporeditev gradiva. Kjer je bilo mogoče, se je odmaknil od starih zgodovinsko-razvojnih načel in se oklenil oblikovno-stilnih, motivnih in estetsko-kritičnih. Ne glede na raznoliko težo gradiva, ki ga vsebujeta knjigi, in ne glede na to, ali gre za kritiko ali pisma, za zapis ali esej, je celota več kot dokumentarni prispevek. Veliko Kosovelove publicistične ustvarjalnosti je bilo objavljeno v revijah, marsikaj je ostalo v rokopisih. Čeprav smo zdaj zavzeti ob njegovi kritični misli zdaj oddaljeni od artističnih prebliskov, je zbrano gradivo vendarle zgovorno v primarni in tudi sekundarni izpovednosti. Tudi fragmentarnost je tu in tam zgovorna za spoznavanje Kosovelovega duha. Sklenjeno Zbrano delo Srečka Kosovela potrjuje, da je urednik opravil naporno in zahtevno delo.

V počastitev 60-letnice oktobrske revolucije je izdala Državna založba Slovenije Pesmi Vladimira Majakovskega v lepem prevodu Toneta Pavčka. Izbrane pesmi Majakovskega smo dobili sicer že pred dvajsetimi leti v prevodu F. Albrehta, toda tedanji natis je že zdavnaj pošel, po izboru pa je bil tudi ožji od sedanjega. Pavček je kot prevajalec izbral take pesmi, ki predstavijo slovenskemu bralcu vso raznolikost in posebnosti pesniške ustvarjalnosti Majakovskega — od futurističnih pesmi, pa do zanosnih verzov v službi revolucije. Iz njih odseva velikanska pesniška moč, ki jo je prevajalec znal ohraniti tudi v slovenskem prevodu. Posebnost poetike Majakovskega je prav gotovo v tem, da je pesniško izrazil to, kar je lahko skupno ljudskim množicam v njihovem revolucionarnem boju, in vizijo veličastne prihodnosti. Čeprav je bil Majakovski kot človek in umetnik poln protislovij, je bolj kot drugi sodobniki vtisnil pesniški pečat neosebni, revolucionarni pesmi — oblikovno in vsebinsko. Vplival je ne le na ustvarjalce v Sovjetski zvezi, temveč tudi drugod. Sedanja izdaja Pesmi Majakovskega je tudi obsežnejša od Lirike, ki je izšla pred leti pri Mladinski knjigi. Za preprosto, a estetsko učinkovito knjižno opremo je poskrbel Karel Hrovatin. Ob koncu je Tone Pavček podal kratek, pregleden zapis o Majakovskem.

VIKTOR SMOLEJ: SLOVAŠKO-SLOVENSKI SLOVAR
RUŽENA ŠKERLJ: SLOVENSKO-ČEŠKI SLOVAR
FRANCE VODNIK: POLJSKO-SLOVENSKI SLOVAR

Našo slovarsko literaturo so obogatili trije slovarji slovanskih jezikov. Zadnja leta se kažejo velike potrebe prav po teh slovarjih. Med njimi nam, žal, še vedno manjka makedonsko-slovenski. Tudi lužiško-srbsko področje pri nas slovarsko še ni obdelano. Avtorji, ki so pripravili omenjene tri besednjake, so gradivo zbrali tudi na temelju svojega prevajalskega dela in posegli v različne funkcijske zvrsti jezika. Slovarsko delo ne more biti nikoli popolno, ker v register besedi ni nikdar mogoče zajeti vseh pomenskih odtenkov, niti upoštevati vseh stalnih rekel in pregovorov ali pa zajeti široke strokovne panorame ter besedí, ki nastajajo sproti. Od naštetih slovarjev je najobsežnejši poljsko-slovenski, druga dva pa sta po obsegu manjša, imata pa v najkrajši možni obliki razloženo tudi slovnico.

Izšli so pri DZS, ki med našimi založbami skrbi za leksikografijo.

BERTA GOLOB

Jean Paul Sartre
Smrt v duši

Izdala Partizanska knjiga v Ljubljani v zbirki Rdeči atom, prevedel Jaroslav Skrušny, kart. cena 110 din

Jean Paul Sartre je brez dvoma osrednja osebnost eksistencializma, literarne smeri v Franciji, ki se je pri nas razmahnila v šestdesetih letih. Slovenskim bralcem je znan že iz svojega dramatskega opusa in filozofskih del, kot so Eksistencializem je humanizem, Bit in nič, Pota svobode idr. Delo Smrt v duši je tretja knjiga iz pisateljeve trilogije Pota svobode.

Smrt v duši združuje vse bistvene elemente, ki so značilni za Sartrovo pisanje: temeljno vprašanje je zanj nenehno opredeljevanje do smisla bivanja, do svobode. Junaki so pahnjeni v zgodovinsko, sociološko in časovno determinirano obdobje (leto 1940, Hitler zasede Francijo). Nenehno se trgajo iz nemoči, tesnobe, gnusa; sprašujejo se o smiselnosti svoje svobode v pokorjeni deželi, osvetljujejo svojo eksistenco iz popolnega NIČA, da bi se pozneje okopali v odločitvi in akciji.

Sartre nam z zamahom velikega psihologa in pisca razgrinja duševnosti vojakov, ki niso mogli vplivati na potek usodnih dogodkov (izničenje francoske armade). V nastali praznini niso več to, kar je človek, ki nosi vojaško suknjo: akter, borec, dejavni in spreminjajoči subjekt, ki posega v zgodovino, kljub »izdaji predpostavljenih«. Osem mož različnih poklicev nekje med polji, ob rob potisnjenih, na čakanje Nemcev obsojenih, preide vsa stanja dvomov, nihanj, upa, obupa. Občutek kolektivne krivde se ne zmanjša (»Čemu ti bo lastno mnenje? Tako ali tako ne boš ti odločal. ... na veke krivi v očeh svojih sinov, vnukov in pravnukov, za vselej smo še premaganci iz štiridesetega leta.«)

Posegati dejavno v svet, vplivati in v skladu s svojo notranjo resnico dajati zadevam smisel — je naslednja plast Sartrovega literarnega in hkrati filozofsko nazornega postopka. Organski gnus se zbuja junaku Brunetu ob pogledu na bitje, ki svoje usode ni povezalo z usodo tistih, ki se tolčejo, ki se trgajo v dejanje, pa čeprav je to dejanje samo osamljen, klavrn poskus (zasedba cerkvenega stolpa, boj z neštevilnimi Nemci in častna vojaška smrt pod ruševinami). Pa vendar je bil ta na zunaj nesmiseln izpad notranje samoočiščenje, približek tistim nazorom, ki jih pisec polaga in razlaga skozi usta junakov ob koncu romana: zbrati zdrave elemente, jih organizirati, zasnovati tajno protipropagandno službo... 15 dni po zasedbi Pariza: kaj dela Partija (Sartre sodi med komuniste — intelektualce, ki so aktivno sodelovali v boju in njegova angažiranost je globlja, na temeljih znanstvenega marksizma).

Dogajanja leta 1940 — razpad armade — beg častnikov — boj peščice — ujetništvo — pot v neznano, ki ga v romanu zajame, je samo posoda za iskanje odgovorov na vprašanje eksistencializma, ki mu družbeno polno živeči junak na begu pred Ničem in golo esenco vdahne človeško dostojanstvo (domovina, rodoljubje, hrabrost, jezikovna skupnost).

Roman ima odlike jezikovno, metaforično in stilno homogene celote. Potek dogajanja je povsem drugačen kot pri akcijskih romanih iz vojne, saj je ponotranjen in najde najtišje odtenke v duševnosti v klenitvi ob absurdu vojne, smrti, uničenja.

Ob skrajni stiski junak celo izjavlja: Smrt je poslednja, najvišja svoboda — kar pa je po Sartrovi terminologiji samo ena izmed oblik samouničenja, kadar v življenju ni mogoče najti smisla.

Prevajalec Jaroslav Skrušny je s tenkim posluhom zajel stilne prehode, ki pahnejo literarni jezik z intelektualnih višin v pogovorno, strelsko, vojaško vsakdanjost in stopnjuje napetost, stisko.

IVAN CIMERMAN

Nove strokovne knjige

Beograd, Prosveta, Dobračina 30:
Radivoj Kvaščev: Modeliranje procesa učenja.
Bosiljka Djordjević: Dodatni rad učenika osnovne škole.
Dr. Jovan Djordjević: Različiti metodološki pristup u proučavanju problema moralnog vaspitanja.
Center za razvoj univerze, Ljubljana, Trg osvoboditve 15:
Janez Jerovšek: Ekspanzija slovenskega visokega šolstva v luči ekspanzije visokega šolstva v industrijsko razvitih državah.
Igor Pavlin: Poti do visokošolskih študijev in družbena narava sposobnosti. Djurdje Smiljanić, Beograd, Petra Lekovića 4: Šta treba da zna i ume i kakve kvalitete da ima nastavnik samoupravne socijalističke škole.

Dr. Ljubomir Savić: Specijalni vaspitno-obrazovni rad u osnovnoj školi. Beograd, Prosvetni pregled, Čika Ljubina 18.—20.
Dr. Vladimir Jurić: Metodika rada školskog pedagoga. Zagreb, Trg maršala Tita 4, Pedagoško-književni zbor.
Dr. Dragutin Franković: Marksistično izobraževanje v šoli. Ljubljana, Zavod SR Slovenije za šolstvo, Poljanska 28.
Dialektični materializem in sodobno naravoslovje. Ljubljana, Zavod SR Slovenije za šolstvo, Poljanska 28.

Smiljka Vasić: Razvojne govorne norme u naše dece. Beograd, Prosveta Dobračina 30.

Milan Miladinović: Tito o socijalističkom vaspitanju omladine. Priština, Pokrajinski centar za marksističko obrazovanje, Mariborska bb

silvestrovanje 77/78

Vabimo vas, da preživite novoletne praznike v enem izmed hotelov, ki smo jih izbrali za vas:

Kraj	Hotel	Cena	Št. polnih penzionov
● UMAG	Umag	898.—	4
● PORTOROŽ	Grand Palace	1.235.—	4
● SELCE	Varaždin	1.240.—	4
● RAB	International	820.—	4
● RABAC	Mimoza	980.—	4
● LIPICA	Maestozo	1.175.—	4
● MOKRICE	Grad	1.540.—	3
● HVAR	Arkada	1.800.—	3 in let. prevoz
● NOVA GORICA	Sabotin	985.—	2 in avtob. prevoz
● BREŽICE	Turist	550.—	silvestrovska večerja prevoz
● BOHINJ	Zlatorog	650.—	silvestrovska večerja prevoz
● MÜNCHEN		1.950.—	3 in avtob. prevoz
● BRATISLAVA	Kijev	1.580.—	3 in avtob. prevoz
Silvestrovanje pri Slovencih na Koroškem			
● Lendorf nad Špitalom — pri Žagarju		1.310.—	2 in prevoz
● Bistrica ob Zilji — pri Kajzarju		1.200.—	2 in prevoz
● München (nakupovanje) — 16.—18. decembra 1977		980.—	
● Mednarodna razstava pohištva Köln 19. 1. — 21. 1. 1978			4.140 z letalom

ZAHTEVAJTE »PROGRAM SEDMIH«

VIATOR LJUBLJANA

VIATOR

Delavci tiskarne Ljudska pravica iskreno čestitajo prosvetnim delavcem ob prehodu v novo leto 1978 in jim želijo obilo uspehov

časopisno tiskarsko podjetje pravica — dnevnik
tiskarna ljudske pravice o. sub. o

Pomembne jesenske novosti Cankarjeve založbe

Štirje veliki končno skupaj: MURN, KETTE, ŽUPANČIČ, CANKAR

Ne morem drugače: najprej bom omenil veliko presenečenje, ki ga je urednik Tone Pavček prihranil za predstavnike tiska šele za konec: V ličnem etuiju so izšle štiri knjige štirih velikih predstavnikov moderne, ki so nedvomno zbrazdali dotedanjo literarno zgodovino z močjo, ki je skorajda prerasla v mit. Tone Pavček je naglasil, da smo nekako tiho prešli 100-letnico Kettejevega rojstva, bučno smo proslavili 100-letnico Cankarjevega rojstva in nikoli nismo pozabili na mnogokrat donečega Župančiča. Murn, ta najčistejši in po mojem najbolj slovenski pesnik velike četverke, pa je bil vedno nekje v ozadju. Vsi štirje skupaj šele predstavljajo prenovitev, revolucijo in mlado duhovno gibanje, ki je imelo usodne vplive na rodove za njimi.

Rojstvo mita je mogoče, ko ti ga nihče ne vsili in si prebral na tisoče zbirk in pesmi, in stehtaš za nazaj žetev teh desetletij, ki si jih že preživel. ALEKSANDROV: Pesmi in romance, 1903, DRAGOTIN KETTE: Poezije, 1900, OTON ŽUPANČIČ: Čaša opojnosti, 1899 in IVAN CANKAR: Erotika, 1899, bodo nedvomno ostali temelji, ki si jih zaželi imeti v srcu (in tudi na polici) vsak pravi Slovenec, slavist, razumnik, preprost, čuteč človek, učenec in študent. Svoje mesto pa morajo najti tudi na vseh policah knjižnic jugoslovanskih narodov, da bi se bolje spoznali in doumeli velike duhodne tokove, ki so nam skupni.

Pet novih knjižnih del pa so novosti že uveljavljenih avtorjev. — Prozaika, DANILO LOKAR — TIMOVE IGRE in BENO ZUPANČIČ — NOČ IN DAN (v dveh delih), sta avtorja, ki se s psihološko refleksivnimi novelami in realistično, poglobljeno pisano biografijo vpisujeta na strani slovenske proze.

Bojan Štih je zbral izvirno esejistiko pokojnega dramaturga LOJZETA FILIPIČA — in ji dal naslov ŽIVA DRAMATURGIJA. To živo in duhovito pisanje nam razkriva življenje na odru z druge plati. Ne pisec, ne igralec, ne gledalec nimajo resnične podobe dogajanj za kulisami, na neskončno dolgih vajah, kjer se mojstri beseda, kaj šele v primerjave in visoko pesem duha zazrti kritik. Filipič na novo določa vlogo dramaturga v živem gledališču in spregovori o ustvarjalnem delu in notranjih razkolih svoje trnove poti.

DR. VID PEČJAK, predavatelj psihologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani, nas s knjigo POTI DO ZNANJA (metode uspešnega učenja) poljudnoznanstveno popelje k duševnim procesom, ki so temelj na poti k znanju. V treh poglavjih nas popelje do metod in načinov osvajanja znanja, kakršne je v glavnih obrisih razložil že v knjižici, ki je izšla pred desetimi leti. Tudi tokrat se opira na naše in nekatere velike avtorje

Na tiskovni konferenci Cankarjeve založbe. Od leve proti desni: dr. Lino Legiša, prf. Jaro Dolar, glavni urednik Cankarjeve založbe Tone Pavček, Beno Zupančič in Bojan Štih

zahodnega sveta (Wright, Hunter, Jacobsen) in jih dopolni s primeri, izkušnjami, dognanji, ki jih zahteva ta doba. Avtor je dejal, da ga je k temu delu napotila eksplozija znanj, znanosti, vse večji razmah posameznih področij, ki zahtevajo in narekujejo potrebo po osvajanju tega znanja. Z metodami mišljenja, učenja in urejanja tega znanja se tudi učenec po najkrajši poti približa jedru problemov.

MATEJ BOR: DRAME. Avtor je naredil izbor iz svojega obsežnega dramskega opusa, v katerega je zajel šest besedil, ki pa jih ne moremo vseh označiti za dramatska, vsaj ne v dramaturškem pomenu besede (Bele vode in Popoldanski počitek z elementi farse, komike in satire). Raztrganci, ki so nastali v vojnem času, nosijo še vse elemente agitke in narodnoobrambnega besedila, ki se podreja veliki ideji revolucije. V Plesu smeti pa poseže Bor v problematiko »izumetničene generacije«, ki niha med svetovoma vrednot ali bolje med lažmi dvora (čas dogajanja je 15. stoletje) ter se spopada s temeljno človeško dilemo: »Zagospodaril si v svetu, ki sem ga ustvaril jaz — in potem si ta svet uničil.«

DANILO LOKAR, ki je nedvomno izjemen pojav slovenske žive proze (Timove igre so njegova 15. knjiga), pisati pa je začel pri 64. letih, je povedal: »Te ljudi sem poznal iz otroških let. Ne vem, zakaj sem jih začel tako pozno oblikovati v literarni obliki. Odgovor je razviden iz prve novele Tistega jesenskega dne. Vsi moji junaki so že zdavnaj mrtvi. Rad bi se od njih poslovil. V tem oblikovanju sem se od njih resnično poslovil... Ko je bila natisnjena novela, me je popadla žalost, ker nisem napisal romana na 300 ali 400 straneh. Pa se je pokazalo, da sem tisto sladko jedrce, ki za njim teži pisatelj, že dal, pa bi samega sebe mehanično ponavljal.«

BENO ZUPANČIČ je v kratkem orisu svojega dela povedal, da je DAN IN NOČ v bistvu biografija, ki zajema 25 let, od prve svetovne vojne do 9. maja 1945, torej do osvoboditve. To ni zgodovinsko delo, je potopis nekega človeka. Nova je v tem besedilu tehnika pisanja. Hotel se je osvoboditi tesnobnega provincijskega gledanja in mu dati splošno človeško razsežnost, ne le slovenske in evropske. Vojna je opisana v dveh tretjinah besedila. »Uporabil sem zgodovinski motiv upora Judov v času starega Rima, teze, da se močnemu rimskemu cesarstvu ne more nič zgoditi.« Zanimalo ga je predvsem vprašanje, ali smo se bili kot majhen narod sposobni upreti in kaj vse je hromilo vero v upor in zmago. Pisatelj je uporabil nekatere avtentične vire: urhovske zapiske (Sv. Urh — zloglasna belogardistična postojanka). Njegov junak, ki mu je posvečenih 100 strani, se ob vojaški zmagi bori z osebnim porazom — dialog z mrtvim dekletom, ki so ga fašisti ubili. Besedilo je napisano tako, da je vse, kar je preteklo, na nek prenovljen način spet pričujoče. Dialog z dekletom je obračun 25-letnega fanta z življenjem.

JARO DOLAR, pisec spremne besede k prvencem slovenske moderne, je povedal, da je bilo težko najti vidik, stališče, nov zorni kot, s katerega bi opisal moderno. Izogibal se je estetskih sodb in povedal, kaj je pomenila moderna v zagatnem ozračju ob koncu 19. stoletja. Hotel je osvetliti takratno razglašeno sodbo, da je tako branje neprimerno (Erotiko so uničili!), da so novi tokovi škodljivi, pohujšljivi. Nastop Moderne je bil prav tako revolucionarno dejanje, kot je bil svoječasno nastop Prešerna. Poskušal se je dotakniti novih, pomembnih prvin, svetovnega nazora modernistov, pri Cankarju se je opiral na njegove prve nastope ter raziskal religiozno vprašanje.

Vsaka doba ima pravico na novo osvetliti mnogokrat zmotne in krivične sodbe o največjih sinovih, ki se jih njihov živi čas mnogokrat boji in jih zataji, ali pa odrine iz žarišč odločanja in skuša zmanjšati njihov vpliv.

Cankarjevi založbi se je tako posrečilo skleniti letošnjo izvirno knjižno bero z izjemnim literarno-zgodovinskim podvigom.

IVAN CIMERMAN

Srečanje pionirjev dopisnikov v Postojni

Zveza prijateljev mladine Slovenije je v sodelovanju z uredništvi Pionirja, Pionirskega lista, Kurirčka in drugih glasil priredila 9. srečanje pionirjev dopisnikov. Mentorje mladinskih glasil in številne osnovnošolce je gostoljubno sprejela Postojna pod skrbnim pokroviteljstvom občinske Zveze prijateljev mladine in kulturne skupnosti postojnske občine. Na tem dvodnevnem srečanju se je zbralo približno 150 mladih dopisnikov in mentorjev. Izmenjali so izkušnje pri dopisovanju v šolska glasila, primerjali dosežke, dobili potrdilo za svoje delo in sklenili številna nova prijateljstva.

Dneva srečanj pionirjev dopisnikov sta bila smotrno in zanimivo izpolnjena. Po sprejemu pionirjev na osnovni šoli Postojna je sledil lep pevski nastop, nato malica s pogostitvijo, popoldan pa so odprli razstavo, ki jo je pripravila kustodinja Slovenskega šolskega muzeja Tatjana Hojanova. Čeprav ni mogoče trditi, da so bila poslana šolska glasila pionirev iz vse Slovenije, lahko rečemo, da je bila na razstavi prikazana večina glasil — pač tista, ki so bila poslana in so tekmovala za naslov najboljših šolskih listov. Obiskovalci razstave so opazili, da so pionirska glasila na ustrezni kakovostni ravni. Tudi med glasili, ki niso bila nagrajena, je veliko takih, ki sodijo med najboljše. Večina glasil skrbi ne le za ustrezna besedila, za spontan odziv šolarjev pri pisanju, pač pa tudi za lepo opremo ovojnice, za ilustracije, ki tvorno popestrijo vsebino. Treba pa je povedati, da so posegi mentorjev v pisanje ali likovno oblikovanje včasih opazni — in v škodo pristnosti pionirskega glasila! Sodelavci nekaterih glasil, čeprav gre za izjeme, bi lahko dosti bolje skrbeli za jezikovno kulturo, treba pa je izreči priznanje vsem tistim, ki skrbijo za lepo slovenščino, za spontan zapis, za tematsko raznolikost; pionirska glasila polnijo ne le leposlovni prispevki, pač pa tudi različne informacije. V člankih mnogih listov se kaže širše življenje — ne le v šoli, temveč tudi zunaj nje. Precej glasil je ubranih na proslavo jubilejev tovariša Tita in Zveze komunistov, kar dokazuje, kako lepo je pionirski rod dojel pomen teh praznovanj.

Po razstavi so se pionirji pogovarjali z uredniki mladinskih glasil, mentorji pa so poslušali S. Umeka, ki je govoril o radiu in njegovi vlogi. Predavatelj je dal veliko temeljnih napotkov iz radijske prakse, ki jih bo omogoče uporabiti tudi pri delu za šolski radio.

Dramska uprizoritev Pekarna Mišmaš v Kulturnem domu, se je dramatizacijsko sicer nekoliko odmaknila od izvirnika Svetlane Makarovič, toda mladi in odrasli gledalci so se ta večer prepustili otroški igri. Zatem je Draga Ahačičeva vodila pogovor z mladino in mentorji ter ob sodelovanju nastopajočih predstavila nekaj prvin dramske vzgoje.

Naslednjega dne so se udeležili gostje pohoda po poteh diverzantov 31. divizije od Črne jame skozi Postojnsko jamo, potem pa je sledila svečana podelitev nagrad. Glavno nagrado so dobile Loške iskrice iz osnovne šole

Peter Kavčič iz Škofje Loke, druge, enakovredne nagrade so prejela glasila: Naš glas z osnovne šole Lovrenc na Pohorju, Bratje z osnovne šole Miren pri Novi Gorici, Mladi Vipavec z osnovne šole Vipava, Solzice z osnovne šole Prežihov Voranc iz Ljubljane. Posebno nagrado za likovno opremo je dobilo glasilo Otroška misel z osnovne šole Stranje. Letos so bile prvič podeljene tudi posebne nagrade, in sicer za vztrajno, kontinuirano delo, za tematske številke pionirskih glasil. Bogate, so bile številke jubilejnega pomena in, tudi tiste s tematiko splošnega ljudskega odpora. Posebne nagrade so prejela glasila:

Trate iz Osnovne šole Cvetko Golar, ki zajema svoje, tj. škofjeloško območje in njegove likovne umetnike. Osnovna šola iz Kamnika je številko Izgnanci posvetila problematiki vojnega časa. Jubileji maršala Tita in partije so našli mesto v več glasilih, nagrajeni pa sta bili tudi glasili Otroci svobode Osnovne šole bratov Polančičev iz Maribora in Črno zlato iz Osnovne šole Trbovlje.

Pomnik revolucionarju

Ob nedavnem praznovanju krajevnega praznika v spomin na dan, ko so borci 1. štajerskega bataljona že leta 1941 za nekaj ur osvobodili Šoštanj, in v počastitev 200-letnice šole, so predvojnemu revolucionarju Blažu Roecku-Bibi odkrili dobrsni kip.

Blaž Roeck-Biba se je rodil 11. novembra 1914 v Šoštanju, ustreljen pa je bil kot talec 6. marca leta 1942. v Mariboru. Po maturi na celjski gimnaziji je najprej študiral medicino v Ljubljani, ker pa takrat Ljubljana še ni imela popolne medicinske fakultete, je študij nadaljeval v Zagrebu. Že kot študenta so ga v Ljubljani sprejeli v partijo, kjer se je pokazal kot pogumen in iznajdljiv organizator in kmalu postal predsednik društva medicincev na ljubljanski univerzi. Zaradi svoje revolucionarne dejavnosti je bil večkrat preganjan in zaprt. Zadnja leta je živel v ilegali, 30. oktobra leta 1941. pa je bil po nekem ilegalnem partijskem sestanku v Celju izdan in ujet ter nato po strašnem mučenju v mariborskih zaporih ustreljen.

Krajani Šoštanja, šola in pionirski odred, ki nosita ime Bibe Roecka, so se tako dostojno oddolžili svojemu rojaku, vzorniku in revolucionarju, enemu izmed vodilnih organizatorjev vstaje v Šaleški dolini.

Biha Röck — revolucionar (1914—1942), bron, delo kiparja Antona Hermana

V. K.

Občni zbor gorenjskih glasbenih pedagogov

Povezati s kulturnimi društvi

Na nedavnem občnem zboru Društva glasbenih pedagogov Gorenjske se je zbralo iz petih glasbenih šol ter šestih osnovnih šol (!) 21 članov in članic društva. V obsežnem dnevnem redu so potekale najživahnejše razprave o urejanju samoupravnih aktov, delovanju aktivov v osnovnih in glasbenih šolah, tekmovanjih glasbenih šol, izobraževanju učiteljev in reševanju kadrovskih težav.

Dogovorili so se, da bodo samoupravne akte pripravljali sami, da pa bodo izmenjali nekatere izkušnje in skušali najti ustrezna enotna določila na posvetih ravnateljev in predstavnikov glasbenih šol.

Aktiv učiteljev glasbene vzgoje na osnovnih šolah se ni sestajal. Predsednica aktiva je obiskala precej osnovnih šol, da bi se domenili, kako izboljšati pouk glasbene vzgoje v osnovnih šolah. Menili so, da s sedanjim načinom glasbene vzgoje ne moremo biti zadovoljni, ker je za njegovo izvajanje na voljo premalo ur, pa tudi učni načrt ne ustreza. Aktiv bo navezal stike s prof. Brankom Rajštrom iz Maribora, da bi jim posredoval ugodne rešitve, ki so jih uveljavili na mariborskem območju.

Tudi aktiv učiteljev glasbenih šol ni delal. Izpopolnili so ga s sedmimi novimi člani.

Živahna je bila razprava o udeležbi učencev na tekmovanjih. Mnenja so bila različna. Učitelji so opozarjali, kako neprimerno je mehanično urjenje (dril), na kriterije, prezaposlenost otrok, govorili pa so tudi o tem, da se starši pogosto ne strinjajo z obremenjevanjem otrok s tekmovalnimi zahtevami.

Dogovorili so se, da bodo za glasbene umetnike, pedagoge, ki se bodo prijavili do konca tega meseca, pripravili ustrezne oblike strokovnega izpopolnjevanja.

Pogovor o kadrovskih težavah je ponovno opozoril na zaskrbljujoč položaj. Poudarjeno je bilo, da se ponekod v srednjih glasbenih šolah, pedagoških gimnazijah in vzgojiteljski šoli kažejo v praksi na strokovne pomanjkljivosti. Zaskrbljujoče je, da imajo prihodnji učitelji preslabo glasbeno vzgojo. Veliko jih je brez posluha. Predstavnik glasbene šole Radovljica je predlagal, naj bi se povezali s krajevnimi skupnostmi in kulturnimi društvi, jim prikazali položaj ter skušali najti skupne, ugodne rešitve.

S.J.

Umetnostna galerija v Mariboru

Močni folklorni simboli

France Mihelič: Muzikanti

France Mihelič spada med slovenske vodilne mojstre grafike, zato je njegova novembrska razstava 120 grafičnih listov poučno srečanje z umetnikovim ustvarjalnim lokom. Ta se razpenja od začetnih akademskih litografij pa vse do Miheličeve najnovejše grafične likovne govorice. Miheličeve začetne stvaritve nosijo v sebi močno likovno izpovednost umetnika, ki ima svetu veliko povedati. Kasnejša dela to samo potrjujejo in se bogatijo v okolju in času, kjer je Mihelič živel in delal. Značilnosti njegovega slikarskega izraza, močna povezanost z naravo in sposobnost poglobljenega doživljanja vseh njenih najmanjših vzgibov, izžarevajo že iz njegovih začetnih del. Blizu so mu ljudje, povezani z zemljo in letnimi časi; v ptujski okolici so ga močno prevzeli znameniti kurenti, značilni simboli njegove fantastike; dragocene so njegove grafične beležke iz NOV, ki se prepletajo z vizionarno simboliko, fantastiko in protestom; njegovi povojni ciklusi govorijo o zrelem ustvarjalcu, polnem prispodob o neuničljivosti in neminljivosti.

Retrospektivna predstavitev Miheličeve grafike v mariborski umetnostni galeriji dopolnjuje ciklus slovenske grafike, ki ga je ta galerija začela s predstavitvijo grafik Mihe Maleša in Božidarja Jakca.

M. SLANA

MISLI

Edini predmet jezikoslovja je normalno, tekoče življenje nekega že znanega jezika.
de Saussure

Trditev, da je jezik dediščina, ne pove nič. Ali ni mogoče danih in podedovanih zakonov vsak trenutek spremeniti?
de Saussure

Dve glavni tradiciji je mogoče razmejiti v moderni jezikoslovni teoriji. Ena je tradicija »univerzalne« ali »filozofske« gramatike, ki je cvetela v 17. in 18. stoletju; druga je tradicija strukturalne ali deskriptivne lingvistike, ki je dosegla najvišjo točko razvoja morda pred petindvajsetimi ali tridesetimi leti. Prepričan sem, da je sinteza obeh glavnih tradicij možna in da se v določeni meri tudi izvaja.
Chomsky

Slovenski jezik je naša največja narodna dragocenost; zlasti po njem smo si ohranili in razvili svojo duhovno individualnost.
J. Toporišič

Nekomu, ki nima nič posluha za lepoto domače besede, težko dopovemo, zakaj bi bilo treba varovati posebnosti slovenščine in razvijati naš jezik iz njegovih lastnih podlag, ne pa ga »bogatiti« z vsem, kar nam od kod prinese veter.
J. Gradišnik

Zelo razširjeno je stališče, da je jezik izraz ali nekakšno sredstvo, orodje, obleka misli. Isto misel je mogoče izraziti na različne načine in v različnih jezikih.
V. Pečjak

Velenje

Razstava Josipa Turkovića

V galerijskih prostorih velenjske knjižnice je tokrat na ogled razstava slik likovnega pedagoga Josipa Turkovića iz Virja v Podravini. Avtor, ki je končal likovni oddelek Pedagoške akademije v Zagrebu, se je predstavil z 20 oljnimi podobami večjega formata. Njegov motivni svet je že znana podravska motivika, vendar obravnava z nekoliko drugačnega likovnega vidika, kot smo to sicer navajeni od naših podravskih naivcev.

Ob odprtju razstave je nastopil tudi znani dramski igralec Martin Sagner iz Zagreba, ki je s svojo interpretacijo »Dudeka« navdušil vse navzoče.

V. K.

Aktualni pogovor

»Strinjamo se, ampak...«

Vizija prihodnosti v občini Ljubljana Šiška: združevanje osnovnih šol in vzgojnovarstvenih zavodov v dve veliki OZD

Misel o združevanju ni nova, gotovo pa je, da je s sprejetjem nove ustave postala še bolj aktualna, saj zahteva posodabljanje dela, združevanje sredstev in kadrov. Treba je poudariti, da posvečamo združevanju danes dolžno pozornost, saj upoštevamo njegove strokovne, pedagoške, ekonomske in politične vidike. Zamisel o združevanju se danes rodi v kraju. Motiv ni več pretežno ekonomski, upoštevati je treba nadaljnji razvoj samoupravnih odnosov, pri tem pa ne krčiti samoupravnih pravic.

Jasno je, da je treba nadaljevati prizadevanja za združevanje osnovnih šol in vzgojnovarstvenih zavodov ter skrbeti za nadaljnje povezovanje z združenim delom, saj je prav v tem jamstvo za hitrejši razvoj. Hkrati nam postaja jasno, da se je treba lotiti takih akcij temeljito in celostno.

Poglejmo, kako so si tako združitev na področju vzgoje in izobraževanja zamislili v občini Ljubljana Šiška.

Za boljšo obveščenost smo zaprosili za pogovor podpredsednika IS občine Ljubljana-Šiška Mirka Damjana. Želeli smo zvedeti nekaj več o namenu in konceptu združitve in njeni upravičenosti. Zanimalo nas je tudi, kolikšna je odzivnost delovnih organizacij — osnovnih šol in vzgojnovarstvenih zavodov. Povprašali smo, ali bo predvidena podražitev vplivala na krčenje programov dela in kdaj bo referendum. Svoje mnenje glede združevanja, vsebine elaborata in nekaj predlogov sta nam zaupali tudi pedagoginja Draženka Kulovec z osnovne šole Zvonko Runko, ki je spregovorila v imenu aktiva šolske svetovalne službe občine Ljubljana-Šiška, v imenu vzgojnovarstvenih zavodov občine pa ravnateljica VVZ Milan Majcen Zmaga Glogovac.

»IZVAJALCI NAJ NE BODO LOČENI OD UPORABNIKOV«

Podpredsednik IS občine Ljubljana-Šiška Mirko Damjan:

— V programu razvoja občine za leto 1977 je občinska skupščina sprejela koncept razvoja družbenih dejavnosti in ga uskladila z zakonom o združenem delu.

Namen je bil doseči boljšo kakovost dela v vzgojnoizobraževalnem procesu in uresničiti svobodno menjavo dela. To pa pomeni boljši vsebinski program in hkrati boljše vrednotenje dela — nagrajevanje. Nosilec in predlagatelj zamisli o združevanju je sindikat, o tem pa so razpravljale vse družbenopolitične organizacije občine in sklepali vsi trije zbori. Na temelju tega sklepa je IS imenoval junija dva iniciativna odbora: za področje osnovnega šolstva in za področje otroškega varstva. V teh odborih so predstavniki vseh profilov iz vseh delovnih organizacij. Vodje in hkrati predsedniki obeh odborov so ustrezni predsedniki izvršilnega odbora obeh samoupravnih interesnih skupnosti (za osnovno šolo in za otroško varstvo).

Pri sestavi elaboratov naj bi pomagali glede na družbenoekonomsko upravičenost združitve strokovnjaki obeh samoupravnih interesnih skupnosti in strokovnjaki pri IS občine. Koncept predvideva združitev osnovnih šol — TOZD v delovno organizacijo VZGOJNOIZOBRAŽEVALNI ZAVODI Ljubljana-Šiška, in združitev enovitih vzgojnovarstvenih zavodov v delovno organizacijo VZGOJNOVARSTVENI ZAVODI Ljubljana-Šiška.

Izvršni svet občine je sklenil plačati oba elaborata, ker samoupravne interesne skupnosti nimajo denarja. S sodelovanjem obeh samoupravnih interesnih skupnosti, strokovne službe IS občine, obeh predsednikov teh skupnosti, samoupravnih organov in aktivov, Mestne samoupravne interesne skupnosti za osnovno šolstvo in Mestne interesne skupnosti za otroško varstvo smo dobili skupino, ki je pripravila dokumentacijo. Pri tem delu je sodelovala tudi ljubljanska enota Zavoda SRS za šolstvo.

Zavedamo se, da elaborat ni sprejemljiv v celoti — pripravili so ga strokovnjaki, ki so izhajali iz prakse v gospodarstvu, saj nimajo drugih izkušenj, pa tudi za družbene dejavnosti ni »recepta«. Menim, da je osnutek le delovno gradivo za razpravo v organizacijah združenega dela in v zborih delavcev, kot takega ga je sprejel tudi iniciativni odbor.

V prvi fazi smo želeli narediti vsaj prve korake pri nadaljnjem uresničevanju zakona o združenem delu. Želeli smo, da bi imeli tako organizacijo (in gradivo), da ne bi vsaka šola ali vrtec imel nepotrebnih služb, te bi lahko bile skupne. V prvi fazi naj bi bili dve organizaciji združenega dela v občini, verjetno pa se bo združevanje nadaljevalo na ravni Ljubljane — mesta.

Odzivnost šol in vzgojnovarstvenih zavodov je dokajšnja, žal pa je zelo malo delovnih organizacij, kjer so o problemih združevanja razpravljali vsi delavci vzgoje in izobraževanja, čeprav je IS občine pripravil gradivo za vsakega učitelja. Doslej na šolah nismo uspeli. Vzgojnovarstveni zavodi bodo do januarja glasovali za referendum, šole pa trenutno še niso pripravljene, ker je veliko nasprotujočih si predlogov.

Podražitev bo prav gotovo, saj bomo uvedli nove, potrebne službe ter obsežnejše in bolj kakovostne programe.

Menimo, da je ob tej zahtevni akciji potrebna podpora vseh družbenopolitičnih dejavnikov prek SZDL v kraju in krajevni skupnosti. Starše moramo na to pripraviti prek sindikata na terenu in v njihovih TOZD.

Naše geslo naj bi bilo: Uporabniki naj povedo svoje mnenje, izvajalci naj ne bodo ločeni od uporabnikov.!

»NAŠE MESTO JE V ŠOLI MED UČENCI, UČITELJI IN STARŠI«

Pedagoginja osnovne šole Zvonko Runko

— Strinjamo se z integracijo, ki bi omogočila, da bi se izenačile možnosti za vse otroke, smo za enako vzgojo in pomoč.

Pedagoginja Draženka Kulovec na šoli Zvonko Runko

Bojimo pa se, da bodo ti otroci, ki so doslej prejemali tovrstno strokovno pomoč, sedaj prikrajšani, saj sta nenadoma ustrezen obseg dela in obremenitev za posameznega pedagoga precej drugačna. Menimo, da število učencev še ne more biti merilo za delo. Upoštevati moramo pisano socialno sestavo staršev (razvezani, dopolnjeni in razbiti zakoni) in pri tem dvigniti socialno kulturo okolja.

Če hočemo zagotoviti šolsko svetovalno službo vsem učencem in staršem, jo je treba kadrovsko okrepiti, ker z istim številom svetovalnih delavcev in drugačno razporeditvijo lahko dosežemo le zmanjšanje obsega nalog in kakovosti dela. To pa prav gotovo ni namen združevanja.

Prepričani smo, da je naše mesto v šoli, med učenci, učitelji in starši. Menimo, da mora svetovalna služba ostati na šoli, da pa se mora naše delo porazdeliti še na druge šole. Svetovalna služba mora biti vezana za delovni kolektiv šole, pripravljeni pa smo pomagati pri vseh večjih akcijah kot je na primer testiranje novincev itd.

»OTROK NAJ BO SREDIŠČE DOGAJANJA«

Ravnateljica Vzgojnovarstvenega zavoda Milan Majcen Zmaga Glogovac:

— V elaboratu, ki smo ga prejeli v razpravo, je dobro obdelana samoupravna shema,

Ravnateljica VVZ Milan Majcen Zmaga Glogovac

predvidena je tudi služba skupnih poslov: računovodsko, ekonomsko področje in individualni poslovodni organ — generalni direktor in tajnica. Menim, da iniciativni odbor ni odigral svoje vloge, saj ga ni nihče poklical k sodelovanju pri pripravi elaborata. Elaborat je zgrešil bistvo v tem, da se ni poglobil v **vsebino** dela.

Združevanje je opravičljivo takrat, ko prinese boljše možnosti in boljšo kakovost dela delavcev za otrokov optimalni razvoj. Elaborat je nastal brez sodelovanja strokovnih delavcev. Bistva pa ni zadel zato, ker ni upošteval otroka kot središče dogajanja. Z združevanjem želimo otroku zagotoviti enake razmere v vseh naših VVZ v Šiški.

Menimo, da bi vsi vzgojitelji morali imeti enotnejše strokovno vodstvo, le tako bi tudi 3000 predšolskih otrok v Šiški imelo enako kakovostno vzgojo. Vzgojnovarstveni zavodi bi morali imeti enotnejše prehrambene programe, po številu poenotena vzgojna sredstva (igrače, ponazorila, igrala) in enotno zagotovljene programe za osvojitev športne značke. S tem skupnim, usklajenim prizadevanjem bi zagotovili otroku socialistično, idejno usmerjeno vzgojo. Vzgojiteljem bi morali dati enak interni izobraževalni program.

Vzgojnoizobraževalni zavodi bi se s to združitvijo želeli okrepiti predvsem strokovno, s tistimi službami, ki jih trenutno nimajo zaradi svoje razdrobljenosti in majhnosti. Teh služb elaborat ne predvideva. V viziji združitve potrebujemo predvsem: **logopeda,** ki bi postopoma obdelal populacijo okrog 4 let starosti (v enem letu ali dveh). Tako bi odpravili motnje, ki jih ponavadi prepozno in manj učinkovito (in dražje) odpravljamo v šolskem obdobju.

Kolektivno življenje povzroča otroku že od ranih dni nekatere težave. Odkloni, ki izvirajo iz neurejenih razmer, kažejo, **da je potrebno več psihologov** za to občutljivo področje. Psihologi bi morali živeti in delati v šoli z določeno skupino otrok in vzgojiteljev. Prav tako stališče smo pred nedavnim sprejeli.

Znano je, da nam otroško varstvo vedno bolj krči programe, namenjene predšolskemu otroku. Zato je nujno, da VVZ sami ustanovijo svojo zdravstveno službo. **En pediater** bi zadostoval: delal bi z dojenčki in seznanjal kadre s preventivnimi vzgojnimi ukrepi.

Pediater in logoped naj bi enkrat na teden obiskala in delala v enem izmed vzgojnovarstvenih zavodov (vseh je v Šiški 6). Psiholog, ali bolje — dva psihologa, pa naj bi živela in delala stalno z otroki. Menimo, da nam pedagog ni potreben. — Ko bo ravnatelj s skupnimi službami razbremenjen administrativnega in drugega dela, se bo lahko več in bolje posvetil pedagoškemu vodenju vzgojiteljev. Pri VVZ nujno potrebujemo čimprej in tudi pričakujemo — **pravnika,** ki bi lahko skrbel za dva zavoda skupaj. Prepričana sem, da bi tako utemeljeno združitev izpeljali z manjšimi stroški in boljšo vsebino dela — za otroke.

Elaborat je za nestrokovna skupna opravila predvidel 6 ljudi: generalnega direktorja, tajnico in računovodstvo. Izračuni kažejo, da bi za osebne dohodke teh poslov bremenili posamezne starše na otroka mesečno 50,00 din.

Če pa želimo vsaj še tri strokovnjake, kot smo že povedali, bi posamezne starše obremenili na otroka mesečno za 75,15 din.

Menim, da je treba v prvi fazi izpeljati vsebino strokovnih služb, ki bi jih zavodi nagrajevali po medsebojnem sporazumu. V naslednji fazi naj bi sledila oblika, ki jo predvideva elaborat.

Strinjamo se z združevanjem, toda...

Prva naloga vzgojnovarstvenih zavodov in šol je združitev s krajevno skupnostjo, ker to je območje, ki zadovoljuje potrebe uporabnikov. Danes zagotavljamo svoje programe tudi tistim otrokom, ki niso redno v zavodu. Izobraževanju staršev in v njihovem povezovanju s šolami posvečamo precejšno pozornost. Izredno pomembna je tudi povezava s krajevno skupnostjo.

— **Polno življenje je lahko samo na tistem območju, kjer je čutiti enoten utrip krajevne skupnosti, šole, vzgojnovarstvenega zavoda in vseh TOZD,** je dopolnila ravnateljica.

RAZMIŠLJANJA

Povzemimo na kratko izrečena in neizrečena mnenja: delavci vzgojnoizobraževalnega področja dajejo prednost vsebini dela in potrebnim strokovnim službam. Kaže, da še vedno velja sprejeto stališče, da morata pedagog in psiholog živeti in delati z otrokom, zato ni priporočljiv »ambulantni« sistem, saj vzgojnoizobraževalnega procesa ni mogoče primerjati z ambulanto. Mlad človek namreč potrebuje spremljanje in individualno obravnavo že od male šole naprej. Za teamsko obravnavo obstaja že sedaj svetovalni center, kamor pošiljajo otroke, ki so potrebni strokovne obravnave in pomoči. Da ne pozabimo: svetovalna služba naj bi delala s skupinami učencev, učiteljev ali staršev, in verjetno je ne bi kazalo trgati iz vraščenosti v matične šole. Znova se je pokazalo, da kljub prizadevanju strokovnjakov in občine ne gre prenašati v šolstvo izkušnje iz gospodarstva — v opravičilo povedano — recepta nimamo. Gotovo bo naslednji skupini, ki bo pripravljala tak elaborat, brez dvoma laže, saj bo lahko povzela pionirske — in velikokrat neprijetne — izkušnje sedanje skupine. Menimo, da se elaborat lahko dopolni in z dobro voljo prizadetih dejavnikov popravi s temeljito obravnavo v kolektivih in ob podpori vseh družbenopolitičnih sil.

Še nekaj: Iz navedenega vstaja načelo, ki bi nam moralo postati vodilno: vsa naša izhodišča za delo, predlogi in življenje nasploh naj bo vraščeno in usklajeno s krajevno skupnostjo.

Z našim prispevkom smo želeli spodbuditi vse tiste zainteresirane dejavnike — od uporabnikov do izvajalcev, ki lahko s svojo besedo pomagajo pri reševanju te problematike. Prosimo jih za sodelovanje!

Pogovor pripravila:
TEA DOMINKO

ALPETOUR DO Gostinstvo Škofja Loka, Titov trg 4b, tel.: (064) 61-961

VAM PRIPOROČA

za šport, strokovno dejavnost in rekreacijo bivanje v:

TOZD HOTELI BOHINJ: tel.: (064) 76-441

- Hotel Zlatorog z depandanso Ukanc, B kategorije, 165 ležišč, lastni bazen, solarij, klubski prostor, vse sobe s prhami, WC, telefoni in radiem, frizerski salon;
- Ski-hotel na Voglu, C kategorije, 76 ležišč, dostop z gondolo; penzion brunarice III kategorija: Burja, Murka, Ruša, skupaj 60 ležišč;
- Hotel Pod Voglom, D kategorije z depandanso Rodica, B kategorije, skupaj 122 ležišč;
- Hotel Bellevue, C kategorije, depandansa Savica, B kategorije, skupaj 122 ležišč;
- Penzion Triglav, III kategorije, 25 ležišč.

TOZD ŽIČNICE NA VOGLU:

- Sistem žičnice na Voglu obsega nihalno žičnico, 2 sedežnici, 4 vlečnice. Površina smučišč je približno 60 ha. Na Voglu je smučarska šola, smučarsko opremo izposojamo.

TOZD HOTELI POKLJUKA, Bled, Ogoreljek 6, tel.: (064) 77-493

- Šport hotel, B kategorije, 90 ležišč z bazenom in savno; depandansa Jelka, D kategorije, 40 ležišč. Hotel ima svoje smučišče z vlečnico poleg hotela. Izposojamo smučarsko opremo.

TOZD GOSTINSTVO KRANJ, Koroška cesta 5, telefon: (064) 23-650

- Hotel Creina, B kategorije, 200 ležišč, z malim bazenom in s savno. Možnost uporabe smučišč na Krvavcu, ki ima krožno kabinsko žičnico, 2 sedežnici in 5 enosedežnic. Za skupine organiziramo posebne vožnje.

TOZD HOTELI ŠKOFJA LOKA

- Hotel Transturist, B kategorije, 96 ležišč, bazen, savna, klubski prostori, frizerski salon, kavarna, telefon: (064) 61-261;
- Penzion Krona, III kategorije, 25 ležišč. Smučišča na Starem vrhu obsegajo približno 40 ha in so dosegljiva z dvosedežnico in dvema vlečnicama. Za skupine organiziramo poseben prevoz.

TOZD HOTELI SIMONOV ZALIV, Izola, telefon: (066) 71-550

- Hotel Haliaetum, B kategorije, 92 ležišč, bazen z morsko vodo, savna, frizerski salon, masaža, kozmetika, pedikiranje in manikiranje, lastna plaža in disco;
  depandanse, B kategorije: Perla, Mirta, Korala, Palma in Sirena, skupaj 260 ležišč;
  bungalovi, D kategorije, 70 ležišč (samo poleti).

TOZD HOTELI STRUNJAN, Strunjan telefon: (066) 73-347, 73-261

- Hotel Salinera, 84 ležišč;
  depandanse, C kategorije: Školjka, Rok in Triglav, skupaj 90 ležišč, lastna trim steza in kopališče.

SPLOŠNO OBVESTILO: V vseh hotelih lahko priredite seminarje, šolo v naravi, dobrodošli so šolarji in učitelji, ki prihajajo na šolske izlete, tekmovalne skupine in strokovni aktivi. Podrobne podatke dobite v upravah hotelov. Otroci do 7. leta imajo 30-odstotni popust, od 7. do 10. leta pa 20-odstotni popust. Za organizirane skupine je polpenzion od 15. do 30 din cenejši. Za skupine od 20 do 100 oseb je na voljo do pet prostih mest. V obdobju zunaj sezone si morate zagotoviti prostor 7 dni, v sezoni pa 14 dni pred uporabo. V hotelih je poskrbljeno za ples.

Komisija za volitve, imenovanja in kadrovske zadeve pri občinski skupščini Celje, objavlja po zakonu o srednjem šolstvu (Ur. list SRS št. 18-67 in 20-70)

RAZPISUJE

za prevzem nalog
— **ravnatelja DO Dijaški domovi Celje**
— **ravnatelja TOZD Dom Dušana Finžgarja Celje**
— **ravnatelja TOZD Kajuhov dijaški dom Celje**

Za ravnatelja DO oz. TOZD je lahko imenovana oseba, ki ima poleg splošnih pogojev:

— visoko ali višjo izobrazbo ustrezne smeri
— 5 let delovnih izkušenj na vzgojnoizobraževalnem področju
— ki aktivno uveljavlja pri svojem delu socialistične samoupravne odnose
— in pozna problematiko delovanja dijaških domov.

Rok za prijavo na razpis je 15 dni od objave dalje.